

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΝΤΥΠΟΥ 4432
ISSN: 1108-7315

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ - ΑΡ. ΦΥΛ. 130, ΧΡΟΝΟΣ 23ος, ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2016 - ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

9ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
Η Δυναμική ενός καθιερωμένου δεσμού

ΤΟΥ

ΕΚΔΟΤΗ

Σταθεροί στους στόχους μας ...

Το φθινόπωρο, που σε λίγες μέρες αποχαιρετάμε, μας αφήνει την ηθική ικανοποίηση της επιτυχίας του 9^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Ναυτικού Δικαίου και τη χαρά της δίκαιης απήχησης που είχε αυτή η διοργάνωση στον επιστημονικό νομικό κόσμο εντός και εκτός της χώρας.

Δράττομαι της ευκαιρίας να διατυπώσω και γραπτά την απεριόριστη εκτίμησή μου στην Πρόεδρο της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου, Καθηγήτρια και μέλος του Συλλόγου μας, κ. Λία Αθανασίου, καθώς και σε όλα τα μέλη της Οργανωτικής Επιτροπής για την εξαιρετική διοργάνωση που τιμεί το Σύλλογό μας.

Είμαστε ιδιαίτερα υπερήφανοι για την κορυφαία αυτή επιστημονική εκδήλωση, που κάθε τρία χρόνια συγκεντρώνει στον Πειραιά επιστήμονες απ' όλο τον κόσμο, επιλεγμένους με τέτοια κριτήρια ώστε κάθε Συνέδριο ν' αποτελεί ένα αξιόπιστο σύγγραμμα των επιστημονικών εξελίξεων διεθνώς στον τομέα του Ναυτικού Δικαίου.

Θεμελιώνεται έτσι και η πεμπτούσια της αποστολής που υπηρετούμε ως Διοίκηση του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά στο πλαίσιο του επιστημονικού μας ρόλου και πεποίθησή μου είναι ότι είναι χρέος μας να εμβραθύνουμε στην εξέλιξη της νομικής επιστήμης. Η συνεχής έρευνα και ενημέρωση για τις εξε-

λίξεις σε ένα κλάδο διεθνούς δικαίου, όταν είναι το αποτέλεσμα επιστημονικής σύμπραξης τόσο διακεκριμένης, τότε το δίκαιο εξελίσσεται, η επιστήμη πλουτίζει και ο νομικός κόσμος αναντίρρητα ωφελείται τα μέγιστα.

Με αυτές τις σκέψεις καλώ όλες τις επιστημονικές δυνάμεις του Συλλόγου μας να διατηρήσουν το επιστημονικό τους ενδιαφέρον ακέραιο, ενάντια σε κάθε συντρέχουσα αντιξοότητα, γιατί παράλληλα με κάθε δράση για την προώθηση των συνδικαλιστικών μας αιτημάτων, η επιστημονική προσέγγιση θεωρητικά και πρακτικά του ευρύτατου γνωστικού πυρήνα του αντικειμένου μας δίνει προοπτική στον Κλάδο αλλά και στον κάθε έναν από εμάς χωριστά.

Θα ήθελα να κλείσω αυτές τις γραμμές καλωσορίζοντας το νέο Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, συνάδελφο κ. Σταύρο Κοντονή, ο οποίος αναλαμβάνει αυτή τη θέση ευθύνης σε μια περίοδο ιδιαίτερα δυσχερή για τη χώρα, που όμως δεν ατονεί στο ελάχιστο τις δίκαιες διεκδικήσεις μας για την αξιοπρεπή άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας του δικηγόρου. Ελπίζω και εύχομαι η παρουσία του να σηματοδοτήσει μια ευμενέστερη επανεκκίνηση ανάγνωσης και διαχείρισης των ζητημάτων του Κλάδου μας.

Γιώργος Σταματογιάννης
Πρόεδρος Δ.Σ.Π.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

9ο Διεθνές Συνέδριο Ναυτικού Δικαίου

Σελ. 3

Ανακοίνωση Βραβείων "YOUNG MARITIME PRIZE 2016"

Σελ. 8

ΗΜΕΡΙΔΑ ΣΤΟ ΔΣΠ με θέμα

«Άρνηση καταχώρησης δικαιοπραξίας/διοικητικής πράξης
/δικαστικής απόφασης στα κτηματολογικά φύλλα»

Σελ. 9

In memoriam του Αριστομένη Μπαλάσκα

Σελ. 10

ΔΙΕΘΝΗ ΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ-CCBE της Μαίρης Φλωροπούλου - Μακρή

Σελ. 12

Ερωτηματολόγιο-συνέντευξη απευθυντέα στον κ. Αντώνη Αραβαντινό,
αρχιφύλακα της ψυχιατρικής πτέρυγας των φυλακών

Κορυδαλλού του Γιώργου Χλούπη

Σελ. 14

ΠΑΡΙΣΤΑΜΑΙ

Σελ. 28

Σχόλια στην υπ. Αρ.1446/2016 Απόφαση της Ολομέλειας
του Συμβουλίου Επικρατείας του Ιωάννη Βρέλλου.

Σελ. 30

Πειραιάς ...ένας έρωτας

Σελ. 34

Ανακοίνωση της Ομάδας Μπάσκετ του ΔΣΠ

Σελ. 35

Σύντομη ιστορική αναδρομή για τη χρεωκοπία στην Ελλάδα από την
αρχαιότητα μέχρι σήμερα της Ιωάννας Γεωργούλια

Σελ. 36

Εξ αφορμής της δίκης Ρίχτερ της Λίλης Αποστολίδου

Σελ. 41

Η παραχώρηση παραλίας στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο-πρόσφατες
νομολογιακές εξελίξεις του Βασιλείου Θεοφυλίδη

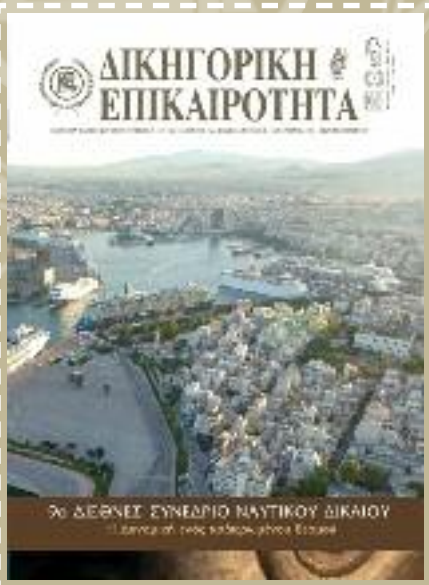
Σελ. 43

ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ- 28η Οκτωβρίου 1940-Αυτό το όχι τιμήστε
σήμερα και να τιμάτε πάντα!! Του Δημήτρη Σταθακόπουλου

Σελ. 47

Βιβλιοπαρουσίαση-Προβέντζα

Σελ. 48

ΕΚΔΟΣΗ

ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ

ISSN: 1108-7315

ΗΡΩΩΝ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ 47, ΠΕΙΡΑΙΑΣ

ΤΗΛ.: 210-4176.251-

<http://www.dspeir.gr>

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΜΦΩΝΑ

ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ:

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΤΑΜΑΤΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.Π.

ΜΑΙΡΗ ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΚΡΗ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΡΙΑ ΣΥΝΤ. ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΠΕΤΡΟΣ ΛΑΚΟΥΤΣΗΣ

ΜΕΛΗ ΣΥΝΤ. ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ:

Αποστολίδου Λίλη

Βλάχος Μιχάλης

Βούτας Γιάννης

Μιχαλάκη Πωλίνα

Μπαλάσκας Αριστομένης

Μπενετάτου Λέττα

Πατεσιός Γιώργος

Πατρικοπούλου Ελένη

Πισικός Δημήτριος

Σαββίδου Όλγα

Τσαγκαράκη Κική

Τσουρούλης Ευάγγελος

Χλούπης Γιώργος

Τυπογραφείο
Καραγιάννη

Νοσηρά 92, Πειραιάς 185 35
e-mail: tyrokaragianni@gmail.com
τηλ.: 210 4136 322 - 210 4170 479
site: tyrokaragianni.gr

* Χειρόγραφα δημοσιευμένα ή μη δεν επιστρέφονται

* Τα ενυπόγραφα κείμενα εκφράζουν προσωπικές απόψεις

* Επιτρέπεται η αναδημοσίευση κειμένου υπό τον όρο να αναγραφεί η πηγή

9ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Η ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΕΝΟΣ ΚΑΘΙΕΡΩΜΕΝΟΥ ΘΕΣΜΟΥ

Ο Δικηγορικός Σύλλογος Πειραιώς διοργάνωσε από 13 έως τις 15 Οκτωβρίου 2016 στον Πειραιά το 9ο Διεθνές Συνέδριο Ναυτικού Δικαίου, με θέμα: «Θαλάσσια ασφάλεια: νομικά ζητήματα σχετικά με το πλοίο, το φορτίο και τον ανθρώπινο παράγοντα». Παρά τις αντίξοες συνθήκες, η επιτυχία ήταν αναμφισβήτητη πολυεπίπεδη, όπως αποδεικνύει η διε-

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, κ. Προκόπης Παυλόπουλος χαιρετίζει το συνέδριο

θνής ανταπόκριση, η αδιάλειπτη συμμετοχή η σύμπραξη αγοράς και νομικής επιστήμης, καθώς και το επίπεδο των επιστημονικών εισηγήσεων.

Σε μια λαμπρή τελετή έναρξης των εργασιών του Συνεδρίου από την αυτού Εξοχότητα, τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κ. Προκόπη Παυλόπουλο χαιρετισμό στους συνέδρους απηύθυνε επίσης ο Υπουργός Δικαιοσύνης κ. Νικόλαος Παρασκευόπουλος, ο Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιώς κ. Γεώργιος Σταματογιάννης και η Πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής Καθηγήτρια κα Λία Αθανασίου. Τις εργασίες του Συνεδρίου παρακολούθησαν περισσότεροι από 800 συνέδριοι, μεταξύ των οποίων ακαδημαϊκοί ειδικευμένοι στο ναυτικό δίκαιο, δικαστές, δικηγόροι, επαγγελματίες του ναυτιλιακού

χώρου, δημόσιοι λειτουργοί και εμπειρογνώμονες από όλο τον κόσμο.

Οι καινοτομίες που εισήχθησαν στην εφετινή διοργάνωση αφορούν στις ακόλουθες δράσεις: α) στη δημιουργία ιστοσελίδας, η οποία περιλαμβάνει πληροφορίες για το Συνέδριο ως 25ετή πλέον θεσμό, καθώς και πληροφορίες και βασικά στοιχεία των ομιλητών, αλλά και δυνατότητα ηλεκτρονικής εγγραφής, β) στην εισαγωγή της επεξεργασίας μιας ενότητας του συνεδρίου υπό τη μορφή της στρογγυλής τράπεζας, όπου ειδικοί αναπτύσσουν σύντομες εισηγήσεις ως έναυσμα μιας διαδραστικής συζήτησης που λαμβάνει χώρα στη συνέχεια με τους συνέδρους και γ) στη θέσπιση βραβείων με χρηματικό έπαθλο «Young Maritime Prize» με τα οποία βραβεύονται κατόπιν κρίσεως τριμελούς επιστημονικής επιτροπής οι τρεις

Ο Υπουργός Δικαιοσύνης κ. Νικόλαος Παρασκευόπουλος, στο βήμα

αρτιότερες πρωτότυπες μελέτες, σε θέματα συναφή με αυτά του συνεδρίου, που υποβάλλονται από νέους επιστήμονες έως 35 ετών.

Το θέμα του Συνεδρίου επιλέχθηκε ως επίκαιρο και συνθετικό, έτυχε δε επεξεργασίας σε επιμέρους ζητήματα με ιδιαίτερη θεωρητική και πρακτική σημα-

σία, τα οποία δομήθηκαν σε τρεις επιμέρους ενότητες: Η πρώτη ενότητα εστίασε στο θεσμικό πλαίσιο που αφορά στην ασφαλή ναυσιπλοΐα, τη ναυτική καταλληλότητα και την ασφαλή εκμετάλλευση του πλοίου σε όλη τη διάρκεια της ζωής του. Υπήχθησαν

Ο Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιώς κ. Γεώργιος Σταματογιάννης

εν προκειμένω στη θεματική αυτή τα ζητήματα ευθύνης των νηογνομόνων, οι λιμένες καταφυγής, ο ρόλος των λιμενικών υπηρεσιών, η νέα κοινοτική και διεθνής νομοθεσία για την ανακύκλωση, η αποτελεσματικότητα των διεθνών και ενωσιακών κανόνων ασφάλειας. Η δεύτερη ενότητα εστίασε στις επιπτώσεις πλημμυριών της ασφάλειας στο φορτίο και εν γένει στην εκτέλεση των συμβάσεων ναύλωσης και θαλάσσιας μεταφοράς. Έτυχαν εν προκειμένω θεωρητικής και νομολογιακής επεξεργασίας οι σχετικές ρήτρες των ναυλοσυμφώνων, όπως και οι αξιώσεις τρίτων ζημιωθέντων από την εκτέλεση της θαλάσσιας μεταφοράς. Η τρίτη ενότητα αφιερώθηκε στον ανθρώπινο παράγοντα στη θάλασσα. Στη θεματική αυτή εντάχθηκαν και η προστασία των επιβατών, των πληρωμάτων και λοιπών επιβαινόντων. Ενδελεχώς εξετάστηκαν, επίσης, ζητήματα όπως η ευθύνη του πλοιοκτήτη από τη δράση ένοπλων φρουρών, το προσφυγικό ρεύμα από τη σκοπιά των κανόνων του ναυτικού δικαίου, η ευθύνη του μεταφορέα επιβατών υπό το φως πρόσφατων πολύνεκρων ατυχημάτων. Τέλος, στο πλαίσιο της στρογγυλής τράπεζας, ακαδημαϊκοί, νομικοί και εκπρόσωποι της αγοράς ανέπτυξαν και συζήτησαν με τους συμμετέχοντες πτυχές της θεματικής του Συνεδρίου. Πιο συγκεκριμένα, η στρογγυλή τράπεζα εξέτασε τα νομικά ζητήματα που προκύπτουν από το φαινόμενο της πειρατείας, από τη σκοπιά του διεθνούς δικαίου, του δικαίου της θαλάσσιας ασφάλισης και του ναυτικού δικαίου (ευθύνη πλοιοκτήτη και μεταφορέα, γενική αβαρία κλπ).

Στην πρώτη θεματική ενότητα αναπτύχθηκαν ει-

σηγήσεις που απασχολήθηκαν με το θεσμικό πλαίσιο που αφορά στην ασφαλή ναυσιπλοΐα, τη ναυτική καταλληλότητα και την ασφαλή εκμετάλλευση του πλοίου σε όλη τη διάρκεια της ζωής του.

Στο πλαίσιο αυτό, στην **εναρκτήρια Συνεδρία, κατά την οποία προήδρευσε ο κ. Λεωνίδας Δημητριάδης-Ευγενίδης, Πρόεδρος του Ιδρύματος Ευγενίδου**, εισηγήσεις παρουσίασαν, ο κ. Dale Hammond, εκπρόσωπος του Britannia P&I Club, αναφορικά με τους αναγκαστικούς δικαίους κανόνες που διέπουν τη ναυτιλία και το συνεπαγόμενο κόστος ασφάλισης, ο κ. Corrado Neri, από την Διεθνή Ένωση Θαλάσσιας

Η Πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής Καθηγήτρια κα Λία Αθανασίου

Διάσωσης, σχετικά με το ρυθμιστικό περιβάλλον της θαλάσσιας ασφάλειας και διάσωσης και την προστασία του διασώστη, ενώ η κα Λεμονιά Τσαρούχα από τη Γενική Διεύθυνση Κινητικότητας και Μεταφορών ανέπτυξε εισήγηση σχετικά με τις μελλοντικές προκλήσεις για το ευρωπαϊκό καθεστώς της θαλάσσιας ασφάλειας.

Στη **δεύτερη συνεδρία, υπό την προεδρεία του Ομ. Καθηγητή του Πανεπιστημίου της Leuven κ. Marc Huybrechts**, πρώτα έλαβε το λόγο ο Καθηγητής Νομικής του Πανεπιστημίου Dalhousie, του Καναδά κ. Aldo Chircop, ο οποίος ανέπτυξε ζητήματα και προ-

Πρώτη Συνεδρία

οπτικές σχετικά με την ευθύνη του Κράτους και τους λιμένες καταφυγής πλοίων. Στη συνέχεια η δικηγόρος κα Elena Oguiza, παρουσίασε το νέο καθεστώς για την ασφάλεια των λιμένων στις Η.Π.Α. και ειδικότερα τις έννομες συνέπειες για τα πλοία που καταπλέουν σε αμερικανικούς λιμένες. Η συνεδρία αυτή ολοκληρώθηκε με την εισήγηση του Νομικού Συμβούλου του Ο.Λ.Π. κ. Νίκου Κωνσταντινίδη, Δ.Ν., σχετικά με τη ρύθμιση των λιμενικών υπηρεσιών ως μέσο ενίσχυσης της θαλάσσιας ασφάλειας.

Στην πρώτη απογευματινή Συνεδρία της πρώτης ημέρας του Συνεδρίου, **υπό την προεδρεία του κ. Giorgio Berlingieri, Δικηγόρου, Προέδρου της Ιταλικής Ένωσης Ναυτικού Δικαίου και Αντιπροέδρου του CMI**, η πρώτη εισήγηση παρουσιάστηκε στους συνέδρους από τον Καθηγητή Νομικής του Πανεπιστημίου του Swansea, κ. Andrew Tettenborn, ο οποίος ασχολήθηκε με τις υποχρεώσεις και την ευθύνη του τραπεζικού χρηματοδότη για μη ασφαλές πλοίο. Στη συνέχεια, το λόγο πήρε ο Καθηγητής Εμπορικού Δικαίου του Πανεπιστημίου του Nottingham, κ. Howard Bennett, ο οποίος και παρουσίασε τις μεταρρυθμίσεις που επέφερε στο καθεστώς εγγυήσεων η Insurance Act 2015. Στο πλαίσιο της ίδιας θεματικής αναπτύχθηκε από τον Καθηγητή του Πανεπιστημίου του Αμβούργου (Malmö) τον κ. Henning Jessen, η εισήγησή του, με την οποία αναπτύχθηκε το ζήτημα των υποχρεώσεων και ευθυνών κατά το διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο αναφορικά με την περιβαλλοντικά ασφαλή ανακύκλωση των πλοίων.

Η πρώτη μέρα του Συνεδρίου ολοκληρώθηκε με την **τέταρτη Συνεδρία**, κατά την οποία προήδρευσε ο **Αρεοπαγίτης και Γενικός Διευθυντής της Εθνικής Σχολής Δικαστών, κ. Δημήτριος Κράνης** και η οποία ξεκίνησε με την παρουσίαση μελέτης του κ. Klaus Ramming, Δ.Ν., Συμπροεδρεύοντος της Γερμανικής Ένωσης Ναυτικού Δικαίου, σχετικά με το νομικό χαρακτηρισμό των ενεργειών του παρόχου και συναφή ζητήματα στη θαλάσσια διάσωση και την ανέλκυση ναυαγίου. Στη συνέχεια, το λόγο έλαβε ο Πρόεδρος Εφετών κ. Κυριάκος Οικονόμου, ο οποίος απασχολήθηκε με ζητήματα ευθύνης και αποζημίωσης από σύγκρουση πλοίων. Η Συνεδρία ολοκληρώθηκε με την εισήγηση του Καθηγητή της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Γεωργίου Ορφανίδη, ο οποίος ανέπτυξε την προβληματική των αξιώσεων από ναυαγιαίρεση στο πλαίσιο πλειστηριασμού πλοίου.

Εισηγήσεις της δεύτερης ενότητας αναπτύχθηκαν τη δεύτερη ημέρα του Συνεδρίου και περιέλαβαν ζητήματα σχετικά με τις επιπτώσεις πλημμελειών της ασφάλειας στο φορτίο και εν γένει στην εκτέλεση των συμβάσεων ναύλωσης και θαλάσσιας μεταφοράς.

Αποψη της αίθουσας της εναρκτήριας ημέρας του Συνεδρίου

Κατά την **πέμπτη συνεδρία**, στην οποία προήδρευσε ο **Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Yeditepe κ. Bülent Sözer**, προσεγγίστηκαν ζητήματα που έχουν να κάνουν με την κατανομή των κινδύνων μεταξύ του δικαιούχου του φορτίου και του θαλάσσιου μεταφορέα (πλοιοκτήτη, εφοπλιστή ή χρονοναυλωτή) και ενδεχόμενες πηγές ευθύνης του πρώτου έναντι του δεύτερου κατά την εκτέλεση της θαλάσσιας μεταφοράς είτε με ελεύθερα φορτηγά πλοία είτε με πλοία τακτικών γραμμών θαλάσσιων μεταφορών. Εξετάστηκαν συγκεκριμένα ζητήματα σχετικά με την υποχρέωση του δικαιούχου του φορτίου για υπόδειξη ασφαλούς λιμένα, από τον Επικ. Καθηγητή της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, κ. Δημήτριο Χριστοδούλου, με την υποχρέωσή του περί στοιβασίας των εμπορευμάτων σε περίπτωση που η σύμβαση των μερών περιλαμβάνει ρήτρες FIOS, από τον Καθηγητή της Νομικής Σχολής Erasmus του Ρότερνταμ, κ. Frank Smeele και τέλος την ευθύνη του σε περίπτωση μεταφοράς επικίνδυνων εμπορευμάτων σύμφωνα με το κινεζικό δίκαιο και τους Κανόνες του Ρότερνταμ, από τον Καθηγητή του Πανεπιστημίου Ναυτικού Δικαίου της Shanghai, κ. James Hu.

Στο επίκεντρο της **έκτης συνεδρίας**, στην οποία προήδρευσε ο **κ. Αβραμέας, δικηγόρος Πειραιώς**, βρέθηκαν νομικά ζητήματα που έχουν προκύψει και θα απασχολήσουν το επόμενο χρονικό διάστημα τα ελληνικά δικαστήρια λόγω και του ναυτικού ατυχήματος του πλοίου Norman Atlantic. Τα ζητήματα αυτά εξετάστηκαν από τη σκοπιά της ευθύνης, αστικής και ποινικής, του μεταφορέα που εκτελεί συνδυασμένη

δια θαλάσσης μεταφορά εμπορευμάτων. Πτυχές της αστικής ευθύνης παρουσιάστηκαν από τον Καθηγητή του Πανεπιστημίου των Βρυξελλών, κ. Ralph De Wit αλλά και από τους δικηγόρους Πειραιώς κ. Νικόλαο Γερασίμου και κ. Αντώνιο Κουτσοφί, ενώ το ζήτημα της ποινικής ευθύνης εξετάστηκε από τον δικηγόρο Πειραιώς κ. Πολυχρόνη Τσιρίδη.

Η έβδομη συνεδρία, στην οποία προήδρευσε ο Ομ. Καθηγητής της Νομικής Σχολής Αθηνών, κ. Ευάγγελος Περάκης, ήταν αφιερωμένη στο πάντα επίκαιρο ζήτημα της αστικής ευθύνης από ρύπανση. Αφού πρώτα πραγματοποιήθηκε μια παρουσίαση από τον κ. Kensuke Kobayashi, νομικό σύμβουλο του ΙΟΡC Fund των εξελίξεων στο αποζημιωτικό καθεστώς του Διεθνούς Κεφαλαίου, ο ρόλος του οποίου στα ζητήματα της αποκατάστασης των ζημιών παραμένει κομβικής σημασίας, εν συνεχεία εξετάστηκαν δύο ειδικότερα ζητήματα σχετικά με τα πιθανώς παθητικώς ενεχόμενα πρόσωπα. Έτσι, από τη μία πλευρά εξετάστηκαν από την Καθηγήτρια της Νομικής Σχολής Αθηνών κα Λία Αθανασίου οι πριπτώσεις ευθύνης του ναυλωτή του πλοίου, ως εξαίρεση στο ισχύον καθεστώς της οριοθέτησης ευθύνης για ρύπανση, ενώ ο Καθηγητής της Νομικής Σχολής Νανσύ κ. Olivier Cachard εξέτασε τις προϋποθέσεις και την έκταση της ευθύνης των νηογυμνώνων. Και τα δύο αυτά ζητήματα έχουν βρεθεί στο επίκεντρο της νομολογίας των δικαστηρίων της Ε.Ε. αλλά και ορισμένων κρατών-μελών, κυρίως της Ισπανίας και της Γαλλίας, με τις σχετικές αποφάσεις να αναμένεται ότι θα επηρεάσουν ποικιλοτρόπως το μελλοντικό νομικό καθεστώς της αποκατάστασης των ζημιών του θαλάσσιου περιβάλλοντος από ρύπανση.

Η όγδοη συνεδρία εισήγαγε στον θεσμό του Διεθνούς Συνεδρίου Ναυτικού Δικαίου μια καινοτομία, αφού για πρώτη φορά διεξήχθη στρογγυλή τράπεζα. Αντικείμενο της σχετικής συζήτησης, επί της οποίας προήδρευσε ο Πρόεδρος της Ελληνικής Ένωσης Ναυτικού Δικαίου, κ. **Γρηγόρης Τιμαγένης**, απετέλεσε το φαινόμενο της πειρατείας, ένα φαινόμενο που βρίσκεται στην τρέχουσα χρονική συγκυρία στο επίκεντρο του προβληματισμού του ναυτικού δικαίου. Στο πλαίσιο της στρογγυλής τραπέζης, η οποία λόγω και της θεματικής της προκάλεσε το έντονο ενδιαφέρον και την εκτεταμένη συμμετοχή των συνέδρων, θέσεις και τοποθετήσεις αναπτύχθηκαν και κάλυψαν την προβληματική πολύπλευρα. Από δικαιολογητικής σκοπιάς και οπτικής των διεθνών οργανισμών που

Δεύτερη Συνεδρία

Τρίτη Συνεδρία

Τέταρτη Συνεδρία

Όγδοη Συνεδρία και για πρώτη φορά στρογγυλή τράπεζα

δραστηριοποιούνται στο χώρο της ασφάλειας της διεθνούς ναυσιπλοΐας, Διευθύντρια της Νομικής Υπηρεσίας IMO, κα Rosalie Balkin, ανέλυσε την προσέγγιση του IMO επί του ζητήματος. Από τον οπτική των

φορέων του ιδιωτικού τομέα, ο Επικεφαλής του Νομικού Τμήματος και Τμήματος των Συμβάσεων της BIMCO κ. Grant Hunter παρουσίασε τον τρόπο με τον οποίο επιδρά η πειρατεία στη διαμόρφωση των όρων των τυποποιημένων ναυλοσυμφώνων. Τα ζητήματα που εγείρονται εξ επόψεως ασφαλιστικού δικαίου και η στάση των ασφαλιστών αστικής ευθύνης αναλύθηκαν από την Επικεφαλής διαχείρισης απαιτήσεων του UK P&I Club, κα Αλεξάνδρα Κουβαδέλλη. Τέλος, ο Καθηγητής Ναυτικού Δικαίου του Πανεπιστήμιο του Southampton, κ. Hilton Staniland και η Επίκουρη Καθηγήτρια της Νομικής Σχολής Αθηνών κα Μαρία Γαβουνέλη εξέτασαν ζητήματα αστικής ευθύνης του πλοιοκτήτη και διεθνούς δημοσίου δικαίου αντίστοιχα.

Η ένατη και δέκατη συνεδρία, στις οποίες προήδρυσαν αντίστοιχα ο Καθηγητής της Νομικής Σχολής Αθηνών, **κ. Γεώργιος Μιχαλόπουλος** και ο **κ. Ευάγγελος Τσουρούλης**, δικηγόρος και τέως πρόεδρος του Συμβουλίου των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρώπης, επικεντρώθηκαν στον ανθρώπινο παράγοντα της διεθνούς ναυσιπλοΐας. Στο πλαίσιο αυτών, εξετάστηκαν ζητήματα, τα οποία διαχρονικά προσελκύουν το επιστημονικό ενδιαφέρον και απασχολούν την πράξη. Η σημασία δε των ζητημάτων αυτών αποκτά επιπρόσθετο ενδιαφέρον εάν αναλογιστεί κανείς ότι βρίσκονται στο προσκήνιο είτε λόγω πρόσφατων νομοθετικών πρωτοβουλιών είτε λόγω της τρέχουσας ιστορικής συγκυρίας. Η ευθύνη του θαλάσσιου μεταφορέα επιβατών τα τελευταία χρόνια έχει απασχολήσει τόσο τον εθνικό όσο και τον υπερεθνικό (ευρωπαϊκό και διεθνή νομοθέτη), τόσο εξ επόψεως αμιγώς ναυτικού δικαίου λόγω του Πρωτοκόλλου των Αθηνών του 2002 όσο και εξ επόψεως

του δικαίου της προστασίας του καταναλωτή. Οι προβληματικές αυτές εξετάστηκαν διαδοχικά από τον Καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Paris-I-Panthéon-Sorbonne, κ. Philippe Delebecque και από την Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς, κα Κορνηλία Δελούκα-Ιγ-

Οι ομλητές της Πέμπτης Συνεδρίας με την Πρόεδρο της Οργανωτικής Επιτροπής Καθηγήτρια κ. Λία Αθανασίου

γλέζη. Στην επικαιρότητα λόγω της έντονης νομοθετικής δραστηριότητας που παρατηρείται στον χώρο αυτό η Διεθνής Σύμβαση Ναυτικής Εργασίας (IMLC), οι πρόσφατες τροποποιήσεις της οποίας και οι συνακόλουθες προοπτικές που δημιουργούνται από αυτήν παρουσιάστηκαν από τον νομικό σύμβουλο του ILO, κ. Γεώργιο Πολιτάκη. Τέλος, από την ενασχόληση με τον ανθρώπινο παράγοντα δεν θα μπορούσε να λείπει το αποκτήσαν ιστορικές πλέον διαστάσεις φαινόμενο των μαζικών προσφυγικών ροών, το οποίο εγείρει ζητήματα προστασίας και διάσωσης των ανθρώπινων ζώων που κινδυνεύουν στη θάλασσα, καθώς και την οριοθέτηση των υποχρεώσεων των εμπορικών πλοίων. Τα ζητήματα αυτά αναλύθηκαν από τον κ. Frederick Kenney, νομικό σύμβουλο του IMO, ο οποίος παρουσίασε το ρυθμιστικό πλαίσιο του IMO σχετικά με τη μετανάστευση διά θαλάσσης ενώ από την ανάλυση δεν θα μπορούσε να λείπει η Διεθνής Σύμβαση Solas, ο καθοριστικός ρόλος της οποίας παρουσιάστηκε από τον Καθηγητή του Πανεπιστημίου Γένοβας, κ. Franscesco Munari. Τις πραγματικές διαστάσεις του ιστορικού φαινομένου έδωσε ο, πλέον αρμόδιος για τις σχετικές υποθέσεις, κ. Αντώνιος Βιδάλης, υποναύρχος ΛΣ Γενικός Επιθεωρητής ΛΣ-ΕΛΑΚΤ, ο οποίος παρουσίασε εμπειριστικά, με συγκεκριμένους αριθμούς, μια εικόνα τόσο του εύρους των προσφυγικών ροών κυρίως προς την Ελλάδα και την Ιταλία όσο και των δυσκολιών αντιμετώπισής τους.

Ο Πρόεδρος του ΔΣΠ κ. Γεώργιος Σταματογιάννης, η Πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής Καθηγήτρια κ. Λία Αθανασίου, μέλη του Δ.Σ. του ΔΣΠ και οι χορηγοί του Συνεδρίου

Ανακοίνωση Βραβείων “YOUNG MARITIME PRIZE 2016”

Στο πλαίσιο του 9ου Διεθνούς Συνεδρίου Ναυτικού Δικαίου, με θέμα τη «*Θαλάσσια ασφάλεια και νομικά προβλήματα σχετικά με το πλοίο, το φορτίο και τον ανθρώπινο παράγοντα*», οι εργασίες του οποίου πραγματοποιήθηκαν από 13 έως 15 Οκτωβρίου 2015 και ολοκληρώθηκαν με εξαιρετική επιτυχία και ευρεία συμμετοχή, ο Δικηγορικός Σύλλογος Πειραιώς και η Οργανωτική Επιτροπή του Συνεδρίου, για πρώτη φορά από την αρχή του θεσμού, προκήρυξαν διαγωνισμό υπό τον τίτλο “*Young Maritime Prize*”. Ειδικότερα, προκηρύχθηκαν τρία βραβεία με χρηματικό έπαθλο 1.500 ευρώ έκαστο, ως ακολούθως:

- **Βραβείο “Αντωνίου Αντάπαση”**
- **Βραβείο “Eastern Mediterranean Maritime Ltd”**
- **Βραβείο “Sea Link Navigation Limited”**

Υποβλήθηκαν 24 μελέτες στα ελληνικά ή/και αγγλικά, οι οποίες αξιολογήθηκαν από τριμελή Επιτροπή, αποτελούμενη από τον κ. Αθανάσιο Κουτρομάνο (Πρόεδρο του Αρείου Πάγου ε.τ.), την κα Λ.Ι. Αθανασίου (Καθηγήτρια Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών) και κ. Γεώργιο Θεοχαρίδη (Αν. Καθηγητή World Maritime University – Malmö, Σουηδία).

Οι μελέτες χαρακτηρίζονταν στην πλειοψηφία τους από υψηλή ερευνητική προσπάθεια, αρκετές δε από αυτές προσφέρονται για δημοσίευση, μετά από περαιτέρω επεξεργασία.

Η Επιτροπή Αξιολόγησης προέκρινε προς βράβευση τις ακόλουθες μελέτες, συνεκτιμώντας τη θεματική πρωτοτυπία, τη συνάφεια με το αντικείμενο του συνεδρίου, την ερευνητική πληρότητα και την κριτική και δογματική ωριμότητα:

Το βραβείο “*Αντωνίου Αντάπαση*” απονεμήθηκε στον κ. **Τριαντάφυλλο Σταυρακίδη**, δικηγόρο Πειραιώς, υποψήφιο ΔΝ, για τη μελέτη με θέμα: «*Το εφαρμοστέο στην ευθεία αξίωση αποζημίωσης κατά του ασφαλιστή δίκαιο για ζημίες από σύγκρουση πλοίων*».

Το βραβείο “*Eastern Mediterranean Maritime Ltd*” απονεμήθηκε στην κα **Κλεοπάτρα Κουτούζη**, δικηγόρο Αθηνών, υποψήφια ΔΝ, για τη μελέτη με θέμα: «*Mass justice for cruise passengers: A feasible utopia?*».

Το βραβείο “*Sea Link Navigation Limited*” απονεμήθηκε στην κα **Αργυρώ Κεπεσίδη**, ασκουμένη δικηγόρο Πειραιώς, κάτοχο ΜΔΕ στο γνωστικό αντικείμενο του εμπορικού δικαίου, για τη μελέτη με θέμα: «*Commercial implications of the Mediterranean Humanitarian Crisis*».

Από αριστερά ο κ. Τριαντάφυλλος Σταυρακίδης βραβείο “Αντωνίου Αντάπαση”, η κ. Αργυρώ Κεπεσίδη βραβείο “Sea Link Navigation Limited”, η Πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής Καθηγήτρια κα Λία Αθανασίου, η κ. Κλεοπάτρα Κουτούζη βραβείο “Eastern Mediterranean Maritime Ltd”, ο Γεώργιος Σταματογιάννης Πρόεδρος του ΔΣΠ

ΗΜΕΡΙΔΑ ΣΤΟ ΔΣΠ με θέμα «Άρνηση καταχώρησης δικαιοπραξίας/διοικητικής πράξης/δικαστικής απόφασης στα κτηματολογικά φύλλα»

Με επιτυχία πραγματοποιήθηκε από το Κέντρο Κτηματολογικών Μελετών και τον Δικηγορικό Σύλλογο Πειραιά στις 24 Οκτωβρίου 2016 στην αίθουσα τελετών του Συλλόγου ημερίδα με θέμα «Άρνηση καταχώρησης δικαιοπραξίας/διοικητικής πράξης/δικαστικής απόφασης στα κτηματολογικά φύλλα».

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους πολλοί Δικαστές, Δικηγόροι, Συμβολαιογράφοι και Κτηματοφύλακες-Υποθηκοφύλακες.

Ο Πρόεδρος του ΔΣΠ Γιώργος Σταματογιάννης, μεταξύ άλλων, αναφέρθηκε στα σημαντικά οφέλη που προσφέρει το καινοτόμο πλέον Εθνικό Κτηματολόγιο στη χώρα, με την ενίσχυση της διαφάνειας και ταχύτητας στη διαδικασία μεταβίβασης ακινήτων, την αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας υπέρ του δημοσίου και κοινωνικού συμφέροντος, την αυξημένη προστασία

έναντι καταπατήσεων και αυθαιρεσιών και την προσέλκυση εγχώριων και ξένων επενδυτών λόγω των ευνοϊκότερων πλέον διαμορφωμένων δομών δράσης.

Την εκδήλωση, συντόνισαν ο Πρόεδρος του ΔΣΠ κ. Γεώργιος Σταματογιάννης και ο Πρόεδρος και Επιστημονικός Διευθυντής του ΚΕ.ΚΤΗ.ΜΕ κ. Γεώργιος Διαμαντόπουλος, Ομιλητές-εισηγητές ήταν:

-Κωνσταντία Εμμανουηλίδου, Εφέτης Αθηνών.

- Πέτρος Αλικάκος, Δρ. Νομικής, Πρωτοδίκης Θεσσαλονίκης.

-Παναγιώτα Μαντή, Πρωτοδίκης Αθηνών.

Μετά το πέρας των ομιλιών και παρεμβάσεων ακολούθησε συζήτηση με πλήθος ερωταπαντήσεων με ιδιαίτερη πρακτική χρησιμότητα.

Φωτό από την παραπάνω εκδήλωση

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ & ΔΙΚΑΙΟ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ

Στον Δικηγορικό Σύλλογο Πειραιά έγινε στις 2 Νοεμβρίου 2016, στην αίθουσα εκδηλώσεων του Δ.Σ.Π. η παρουσίαση του βιβλίου της **Ευδοκίας Σταυρουλάκη**, δικηγόρου παρ' Αρείω Πάγω, DEA, Διαπιστευμένης Διαμεσολαβήτριας, «ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ & ΔΙΚΑΙΟ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ» με ομιλητές τους κ.κ. Ηλία Αλουπογιάννη, Δικηγόρο, Νομικό Συνεργάτη του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και Γιώργο Τζεφεράκο, Δικηγόρο.

Την παρουσίαση συντόνισε η κ. Αγγελική Παπαπαναγιώτου Λέζα, Εφέτης Δ.Δ., Πρόεδρος της 5ης Ανεξάρτητης επιτροπής προσφύγων.

Η συνθήκη της Λωζάνης

Το δικαιοπολιτικό της περιεχόμενο και η γεωστρατηγική της σημασία στον 21^ο αιώνα

Η εφημερίδα «Φωνή των Πειραιωτών» και οι συμμετέχοντες ομιλητές σας προσκαλούν την Τετάρτη 9 Νοεμβρίου 2016 και ώρα 19:30 στην αίθουσα της Δημοτικής Πινακοθήκης Πειραιά (Φίλωνος 29 - Παλιό Ταχυδρομείο) στην Εκδήλωση - Συζήτηση με θέμα: «Η συνθήκη της Λωζάνης. Το δικαιοπολιτικό της περιεχόμενο και η γεωστρατηγική της σημασία στον 21^ο αιώνα».

Εισαγωγή-Συντονισμός:

Χαράλαμπος Μελιτάς, Δικηγόρος Αθηνών

Ομιλητές:

- **Αριστομένης Μπαλάσκας**, Δικηγόρος Πειραιά, υ. Διδάκτωρ Νομικής Θέμα: Τουρκικός αναθεωρητισμός στο Αιγαίο. Ένδειξη ισχύος ή έλλειψη ισχύος;
- **Σάββας Καλεντερίδης**, Συγγραφέας και Δημοσιογράφος (ΙΝΦΟΓΝΩΜΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΑ)

Θέμα: Η πρόσφατη απόπειρα πραξικοπήματος στην Τουρκία και η όξυνση της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής. Τάσεις και προτάσεις. Θα ακολουθήσει ανοιχτή συζήτηση.

In memoriam

Αριστομένης Μπαλάσκας,
 Δικηγόρος Πειραιά, Υ.Δ. Νομικής

Έφυγες Πρόεδρε μια ζεστή μέρα του φετινού καλοκαιριού, όπως ζεστός προς όλους εμάς υπήρξες, φιλικός, έτοιμος να συζητήσεις και να συμφωνήσεις. Δεν είχα ούτε τα μισά χρόνια σου και μου φερόσουν σχεδόν ισότιμα. Συνάδελφος, πατέρας και φίλος μαζί. Πρόθυμα με δέχτηκες, αρκετά χρόνια πριν, ασκούμενο κοντά σου. Ίσως είχε συμβάλει και η πολύχρονη γνωριμία σου με τον πατέρα μου Παναγιώτη, Δικηγόρο του ΔΣΑ, με τον οποίο μεγαλώσατε μαζί στις γειτονιές της Φρεαττύδας. Τελειώσατε το ίδιο σχολείο – τότε Α΄ Πρότυπο και τώρα Ιωνίδειο Σχολή – όπου μάλιστα διακεκριμένος καθηγητής ήταν και ο πατέρας σου. Ο Βασίλης σου, ο καλός μας συνάδελφος, επιβεβαίωνε πάντα με τη συμπεριφορά του όλα τα θετικά σου στοιχεία ως καλού πατέρα.

Η ευγένεια ήταν στοιχείο αυθόρμητο του χαρακτήρα σου, δεν ήταν επιλεκτική ούτε ευκαιριακή, δεν είχε σκοπιμότητα. Υπήρξες καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας σου ως Δικηγόρος, ως Σύμβουλος του ΔΣΠ και ως Πρόεδρος, προσηνής, καταδεκτικός, συνεργάσιμος, ανθρωπίνος, με χιούμορ και αγάπη. Το χαμό σου δεν θρήνησαν μόνο οι οικείοι σου. Θρηνήσαμε όσοι σε γνωρίσαμε και είμαστε χιλιάδες.

Επί δεκαετίες ταυτίστηκες με το μαχόμενο συνδικαλισμό των Δικηγόρων, με τη Διοίκηση του ΔΣΠ. Επί προεδρίας σου και με την προσωπική σου συμβολή υλοποιήθηκε ο ειδικός διανεμητικός λογαριασμός νέων Δικηγόρων. Πέτυχες να διασώσεις 2 φορές το Ταμείο Νομικών μετά από σκληρές προσπάθειες, διαπραγματεύσεις και απεργιακές κινητοποιήσεις των Δικηγόρων, αφού το Δημόσιο απέδωσε τις οφειλές του προς το Ταμείο ύψους εκατοντάδων εκατομμυρίων και θεσπίστηκαν το 10% από τις μεταβιβάσεις ακινήτων και το 4% από το ΦΠΑ στα συμβόλαια ως πόροι του Ταμείου. Αναβάθμισες και ανακαίνισες ριζικά τη βιβλιοθήκη του Συλλόγου μας, διαθέτοντας χιλιάδες ευρώ για αγορά νέων και σύγχρονων βιβλίων. Δημιουργήθηκε η ιστοσελίδα του ΔΣΠ στο διαδίκτυο με παροχή προσωπικού e-mail δωρεάν σε όλα τα μέλη. Εγκαταστάθηκαν με δαπάνες του συλλόγου μας δύο ηλεκτρονικοί υπολογιστές στο χώρο του Υποθηκοφυλακείου Πειραιά, οι οποίοι χρησιμοποιούνται έκτοτε αποκλειστικά από Δικηγόρους μειώνοντας κατά πολύ τον απαιτούμενο χρόνο ελέγχου των χιλιάδων εισερχομένων πράξεων. Αγώνιστηκες για το θέμα του νέου Δικαστικού Μεγάρου και προκάλεσες ψήφισμα του Δημοτικού Συμβουλίου Πειραιά ύστερα από παράσταση που έκανες κατά τη συνεδρίασή του. Διαμόρφωσες στο κτίριο του Δικηγορικού Συλλόγου ένα θαυμάσιο χώρο – εντευκτήριο για τα μέλη, ένα περιβάλλον φιλόξενο και φροντισμένο για να αποτελέσει τόπο επικοινωνίας και συνάντησης των Δικηγόρων. Με συντονισμένες και συστηματικές προσπάθειές σου οι νέοι Δικηγόροι περιλαμβάνονται για πρώτη φορά στο πρόγραμμα επιχορήγησης νέων ελευθέρων επαγγελματιών έτους 2004 του ΟΑΕΔ. Δημιούργησες τη θαυμάσια χορωδία του Συλλόγου μας. Βοήθησες οικονομικά συναδέλφους μας που είχαν προβλήματα υγείας και άλλα θέματα από τον ειδικό λογαριασμό. Βοήθησες να καθοριστούν ελάχιστα όρια αμοιβών για την απασχόληση των νέων

και ασκουμένων Δικηγόρων για πρώτη φορά από το Σύλλογό μας. Επί Προεδρίας σου διοργανώθηκαν 50 περίπου επιστημονικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις-ημερίδες και ειδικά τα 5^ο και 6^ο Διεθνή Συνέδρια Ναυτικού Δικαίου τα οποία είχαν κατά γενική ομολογία εξαιρετική επιτυχία λόγω του υψηλού επιπέδου των μετεχόντων. Όλα αυτά τα πέτυχες γιατί η οικονομική κατάσταση του Συλλόγου μας ήταν ανθηρή, αποτέλεσμα συνетής και διαφανούς διαχείρισης και οι αποφάσεις στο Διοικητικό Συμβούλιο ελαμβάνοντο σε όλα τα θέματα σχεδόν πάντα με ομοφωνία. Τέλος, είχες αγωνισθεί με σθένος κατά της ενοποίησης των ασφαλιστικών μας ταμείων, ζήτημα που μας ταλανίζει και μας δοκιμάζει σήμερα, είχες δε προδιαγράψει με ακρίβεια την παρούσα κατάσταση με τα παρακάτω προφητικά λόγια: "Δεν πρόκειται για πραγματική ενοποίηση, αλλά για μια χαλαρή ομοσπονδποίηση των διάφορων ταμείων, για μια ψευτοενοποίηση που επιδιώκει την αφαίρεση της διοίκησης των ταμείων από τους ασφαλισμένους ώστε να τεθούν υπό τον απόλυτο έλεγχο του εκάστοτε υπουργού με το διορισμό ενός manager, τη συγκέντρωση της μεγάλης χρηματικής και ακίνητης περιουσίας των ταμείων και τη διαχείρισή της από τον εκάστοτε manager που θα είναι υποχείριος της τράπεζας της Ελλάδας και θα τζογάρει τα χρήματα των ασφαλισμένων στο χρηματιστήριο, την αφαίρεση ενός σημαντικού μέρους από τους πόρους των υπό ενοποίηση ταμείων προς ενίσχυση ασθενών ασφαλιστικών ταμείων, τη δημιουργία αντιθέσεων και διενέξεων ανάμεσα σε διάφορες κατηγορίες ασφαλισμένων για να περάσουν ευκολότερα τα γενικότερα σχέδια στο ασφαλιστικό."

Τελευταία σου υπηρεσία στους Πειραιώτες ήταν η θέση σου ως Διοικητή στο Κρατικό Νοσοκομείο Νίκαιας (2012-2015), όπου βοήθησες όσο μπορούσες σε δύστηνους καιρούς τους πάσχοντες και το προσωπικό. Τέλος, συνέβαλες στην ίδρυση και συνένδραμες με κάθε τρόπο και την ποδοσφαιρική ομάδα των Δικηγόρων του Πειραιά αλλά κυρίως την ομάδα μας του μπάσκετ, όπου ήσουν επί πενταετία τουλάχιστον υπεύθυνος και πρωτεργάτης των επιτυχιών της (2010-2015).

Κώστα, αφού ο ίδιος επέμενες έτσι να σε προσφωνούμε, και όχι "κ. Προέδρε", η απουσία σου

αφήνει μεγάλο κενό και η Πειραιϊκή κοινωνία την οποία κόσμησες, θα σε θυμάται πάντα σαν δικό της άνθρωπο. Οι δε Δικηγόροι - οι συνάδελφοί σου - που τόσο αγάπησες και βοήθησες, θα σε θυμούνται ως οδηγό επιτυχιών και εμπνευστή περηφάνιας για το υψηλό λειτούργημά μας, την επιστημονική και κοινωνική αποστολή του Δικηγορικού Σώματος.

Οι Δικηγόροι του Πειραιά, όσοι ήταν, όσοι είναι και όσοι έρχονται, σου οφείλουν όλοι.

Αιωνία σου η μνήμη.

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα

Κωνσταντίνος Πεταλάς του Βασιλείου. Γεννήθηκε στις 15 Αυγούστου 1938. Αποφοίτησε από το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών στις 31 Μαρτίου 1965. Ενεργάφη Δικηγόρος στο Δικηγορικό Σύλλογο Πειραιώς στις 2 Απριλίου 1968 με αριθμό μητρώου 953. Στις 17 Μαρτίου 1978 εξελέγη μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιώς επί Προεδρίας Κυριακούλη Ρεσβάνη. Στις 16 Μαρτίου 1987 εξελέγη Ταμίας του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιώς επί Προεδρίας Παναγιώτη Παπανικολάου, στις δε 17 Μαρτίου 1990 επανεξελέγη Ταμίας του ΔΣΠ επί Προεδρίας Βασιλείου Βενέτη.

Στις 17 Μαρτίου 1993 εξελέγη Γενικός Γραμματέας του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιώς επί Προεδρίας Βασιλείου Βενέτη και παραμένει Γενικός Γραμματέας του ΔΣΠ μέχρι της εκλογής του ως Προέδρου επί 9 έτη (1993-2002).

Στις αρχαιρεσίες του Δικηγορικού Συλλόγου του Μαρτίου 2002 καθώς και του Μαρτίου 2005 εξελέγη Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιώς ο Κωνσταντίνος Πεταλάς. Μετά τις εκλογές του Μαρτίου του 2008, παρέμεινε απλό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου ΔΣΠ μέχρι τις 2 Νοεμβρίου 2010, οπότε παραιτήθηκε από Δικηγόρος και του απονεμήθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο ο τίτλος του Επιτίμου Προέδρου του ΔΣΠ για την επιστημονική και συνδικαλιστική προσφορά του, επί 33 συνεχή έτη παρουσίας του στο ΔΣ του Συλλόγου μας.

της **Μαίρης Φλωροπούλου- Μακρή**
 Αντιπρόεδρου ΔΣΠ
 Μέλος της Ελληνικής Αντιπροσωπείας CCBE

- Προσφυγικό και το CCBE

Από τις 25 έως 28 Σεπτεμβρίου επισκέφθηκε την Ελλάδα ο Πρόεδρος της ειδικής επιτροπής του Συμβουλίου των Δικηγορικών Συλλόγων Ευρώπης (CCBE) για το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα κ. David Conlan Smyth (Ιρλανδός), ο οποίος σε επικοινωνία με τον Πρόεδρο Δ.Σ.Π. κ. Γ. Σταματογιάννη, ανέλυσε λεπτομερώς το πρόγραμμα του CCBE “**EUROPEAN LAWYERS IN LESVOS**”, που αφορά την παροχή νομικής προτασίας στους πρόσφυγες, μέσω των μελών των τοπικών Δικηγορικών Συλλόγων αλλά και άλλων εθελοντών από πολλούς Ευρωπαϊκούς Συλλόγους. Στη συνέχεια, συνοδευόμενος από τον κ. Π. Περάκη (ΔΣΑ), Αρχηγό της Ελληνικής Αντιπροσωπείας στο CCBE, επισκέφθηκε την Λέσβο, όπου συναντήθηκε με την ηγεσία του τοπικού Δικηγορικού Συλλόγου, καθώς και με Έλληνες και αλλοδαπούς εθελοντές και εκπροσώπους ΜΚΟ, αλλά και με εκπροσώπους των Αστυνομικών Αρχών και του κλιμακίου της Ύπατης Αρμοστίας του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, τέλος δε επισκέφτηκαν τις εγκαταστάσεις στη ΜΟΡΙΑ για να εξετάσουν επί τόπου τις συνθήκες διαβίωσης των προσφύγων και το έργο των εθελοντών-δικηγόρων.

Ο κ. D.C. Smyth εξέφρασε **την ικανοποίηση και ευγνωμοσύνη του CCBE για το έργο και τις υπηρεσίες που προσέφεραν και προσφέρουν οι Έλληνες δικηγόροι στο προσφυγικό θέμα**, ένα σοβαρότατο θέμα που άπτεται των θεμε-

λιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ευρώπη αλλά δύναται να δημιουργήσει και «ανησυχίες» στις τοπικές κοινωνίες λόγω και των αποφάσεων και ενεργειών ορισμένων κρατών-μελών της ΕΕ.

Πρέπει να σημειωθεί ότι με **πρωτοβουλία του CCBE σχεδόν όλοι οι Δικηγορικοί Σύλλογοι της Ευρώπης έχουν προσφέρει ένα σημαντικό ποσό για την κάλυψη των βασικών εξόδων των μονάδων εθελοντών στα διάφορα “hot spots”**. Επίσης ειδικά προγράμματα στήριξης προσφύγων έχουν τεθεί σε λειτουργία από Δικηγορικούς Συλλόγους Γερμανίας και Ισπανίας.

- CCBE – Διαρκής Επιτροπή και Συνέδριο για το «Μέλλον των Νομικών Υπηρεσιών»

Στις 19 Οκτωβρίου 2016 συνεδρίασε η Διαρκής Επιτροπή του CCBE με κύριο θέμα την τροποποίηση του Καταστατικού του Ιδρύματος Ευρωπαίων Δικηγόρων “**EUROPEAN LAWYERS FOUNDATION**”, που συνέστησε το CCBE για την προώθηση και εκτέλεση προγραμμάτων, κυρίως με χρηματοδότηση της ΕΕ, που αφορούν το Κράτος Δικαίου, την εκπαίδευση δικηγόρων, τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και την στήριξη των Δικηγορικών Συλλόγων Τρίτων Χωρών και γενικότερα την προώθηση των σκοπών του CCBE. Οι τροποποιήσεις του καταστατικού του Ιδρύματος κρίθηκαν αναγκαίες για να εξασφαλίσουν τον ουσιαστικό έλεγχο του CCBE, ενώ ταυτόχρονα

διατηρείται η νομική ανεξαρτησία του Ιδρύματος σύμφωνα με το εφαρμοστέο δίκαιο της έδρας του (Ολλανδία).

Την έναρξη των εργασιών του **Συνεδρίου για το Μέλλον των Νομικών Υπηρεσιών**, με τη συμμετοχή εκατοντάδων δικηγόρων, δικαστών και δημοσιογράφων, κήρυξε ο Υπουργός Δικαιοσύνης της Γαλλίας κ. Jean-Jacques Urvoas.

Οι επιμέρους συνεδρίες αφορούσαν «**το Μέλλον της Δικαιοσύνης**», «**το Μέλλον των Δικηγορικών Υπηρεσιών**», «**το Μέλλον των Δικηγορικών Εταιρειών**» και «**το Μέλλον των Δικηγορικών Συλλόγων**».

Με παρέμβαση του στο κλείσιμο των εργασιών του Συνεδρίου ο τ. Πρόεδρος του CCBE, κος Ευ. Τσουρούλης επεσήμανε ότι το Συνέδριο απέδειξε ότι: **«ο Ευρωπαίος Δικηγόρος μπορεί να είναι πιστός στις αρχές και παραδόσεις του δικηγορικού λειτουργήματος και ταυτόχρονα πρωταγωνιστής των αναγκαίων καινοτομιών και μεταρρυθμίσεων στις νομικές υπηρεσίες ώστε να εξασφαλιστεί το μέλλον του δικηγορικού λειτουργήματος»** Επίσης την προσοχή του δικηγορικού σώματος στις ανεπίτρεπτες ενέργειες της «εξουσίας» κατά της «ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης» αλλά και των Δικηγορικών Συλλόγων σε αρκετές χώρες της πολιτισμένης και δημοκρατικής Ευρώπης.

Σύντομα θα κοινοποιηθούν **τα πορίσματα του Συνεδρίου**, που αναμφίβολα θα καταστούν χρή-

σιμο εργαλείο για όλους τους Δικηγορικούς Συλλόγους στη χάραξη του προγράμματος και της πορείας τους.

- BREXIT

Το CCBE συνέστησε **ειδική επιτροπή για την εξέταση των συνεπειών του “BREXIT” για τους κοινοτικούς δικηγόρους που έχουν εγκατασταθεί σε άλλο κράτος-μέλος («κράτος υποδοχής»)** από αυτό όπου έχουν αποκτήσει την **δικηγορική άδεια («χώρα προέλευσης»)**. Το θέμα αυτό δεν αφορά μόνο τους Βρετανούς δικηγόρους που δεν θα μπορούν μελλοντικά να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε διάφορα κράτη-μέλη της ΕΕ, αλλά το αυτό θα ισχύει και για όλους τους Ευρωπαίους Δικηγόρους (μεταξύ αυτών πολλοί Έλληνες) που δεν θα μπορούν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο Ηνωμένο Βασίλειο, εκτός και εάν συναφθεί ειδική συμφωνία μεταξύ Ε.Ε. και Ηνωμένου Βασιλείου στο πρότυπο των ισχυουσών συμφωνιών μεταξύ Ε.Ε. και Νορβηγίας, Ισλανδίας και Λίχτενσταϊν. Αναμφίβολα το θέμα αυτό θα απασχολήσει και τους Δικηγορικούς Συλλόγους της Ελλάδας.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

14

Ερωτηματολόγιο – συνέντευξη απευθυντέα στον κ. Αντώνη Αραβαντινό, Αρχιφύλακα της ψυχιατρικής πτέρυγας των φυλακών Κορυδαλλού και υπεύθυνο δημοσίων σχέσεων της Ομοσπονδίας Σωφρονιστικών Υπαλλήλων Ελλάδος (Ο.Σ.Υ.Ε.)

του Γιώργου Χλούπη Δ.Ν.
Δικηγόρου Πειραιά

Ποια είναι τα βασικότερα προβλήματα που εντοπίζετε σήμερα στο σωφρονιστικό σύστημα;

Μ' αρέσει που εστιάζεις στα προβλήματα του «σήμερα». Ξέρεις, η έγκλειστη κοινωνία ή φυλακή δηλαδή, λόγω της ιδιότυπης ταξικής αυτοδιοργάνωσής της, τους αλληλοσυγκρουόμενους κώδικες αρχών, αξιών, ηθικής, και επικοινωνίας της είναι σίγουρα ένας ιδιαίτερος χώρος. Πάντα όμως ακολουθεί τις προτεραιότητες και τους ρυθμούς της έξω κοινωνίας, εξελίσσεται ταυτόχρονα με αυτή και με το ίδιο πάντα πρόσημο. Όταν λοιπόν απαντάμε για το κάθε φορά σήμερα των φυλακών και την κατάσταση του Σ.Σ είναι σαν να απαντάμε για το ποια είναι η κατάσταση της χώρας.

Μιλάμε για φυλακές και εξέλιξη, είναι μια ωραία λέξη αλλά στη κουβέντα μας ίσως δεις να αλλάξει το νόημα και το περιεχόμενό της. Φτώχεια, εγκατάλειψη, τυφλή βία ανοχή, πλημμελής ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ανασφαλές σύστημα κράτησης, αδυναμία υποστήριξης των αδυνάτων, υποχώρηση συναισθημάτων και συνειδήσεων, ιδεολογοποίηση της παραβατικότητας, θρησκευτικο-πολιτισμικές συγκρούσεις φονταμενταλιστικών τάσεων, δολοφονίες ή βαρύτατοι τραυματισμοί κρατουμένων και υπαλλήλων, μετατροπή της ζωής σε συγκρίσιμο μέγεθος, κυριαρχία του οργανωμένου εγκλήματος, ναρκωτικά, καθυστέρηση στην απονομή δικαιοσύνης που σχεδόν έχει πάρει χαρακτηριστικά αρνησιδικίας, τεράστιες αποκλίσεις μεταξύ πρωτοβάθμιων και εφετεριακών αποφάσεων, στο σύνολό τους σχεδόν αναίρετικά σκεπτικά και απελπιστική καθυστέρηση στη καθαρογραφή τους, η αρχή της ηθικής αποδείξεως από προστάτης του δικαστή έχει γίνει ο δυνάστης, η δική του φυλακή δηλαδή, η φυλακοποίηση του κρατουμένου και η κρατουμενοποίηση του φύλακα.

Παραφράζοντας τον **Groucho Marx** θα έλεγα ότι αυτά είναι τα προβλήματα του Σωφρονιστικού συστήματος και αν σας αρέσουν αν δεν σας αρέσουν... έχω και άλλα. Ό,τι ακριβώς συμβαίνει στην έξω κοινωνία, τα ίδια συμβαίνουν και εδώ μέσα εις το τετράγωνο.. Μόνο σε ένα υπερέχουμε, απλά δεν έχουμε Θεονόηστους κρατουμένους που να ψάχνουν στα σκουπίδια για φαγητό.

Κοντολογίς οι Πολυπολιτισμικές φυλακές και έτσι είναι πλέον όλες οι φυλακές της Χώρας, όπως λειτουργούν αποτελούν τον πλέον αψευδή μάρτυρα υπέρ των επιχειρημάτων των αρνητών της Παγκοσμιοποίησης. Προσωπικά πιστεύω ότι πρέπει να τελειώνουμε με αυτήν την ακατανόητη ιδέα, με αυτόν τον νεοβιβλικό

Σε ό,τι αφορά αυτή τη συνέντευξη δύο πράγματα είναι σίγουρα, πρώτον ότι την απόλαυσα περισσότερο από κάθε άλλη, εν γένει ήταν μια πολύ καλή και επικοινωνιακή κουβέντα και δεύτερον θα συζητηθεί. Ο Αντώνης ο Αραβαντινός είναι ένας άνθρωπος μύθος στο σωφρονιστικό σύστημα. Εκείνο που εισέπραξα από την επαφή που είχα μαζί του είναι πως πρόκειται για έναν άνθρωπο που «θέτει το δάχτυλο στον τύπο των ήλων», δεν μασάει τα λόγια του, δεν χαρίζεται σε κανέναν, είναι ντόμπρος, άμεσος, με ευαισθησίες (έχει γράψει πολλά και ενδιαφέροντα κείμενα κυρίως γεωπολιτικού ενδιαφέροντος και στίχους τραγουδιών που έχουν μελοποιηθεί), αγαπά την Ελλάδα κι ας τον πληγώνει, του αρέσει το διάβασμα και έχει πολλές ανησυχίες. Τα έχει βάλει με όλους και με όλα και σίγουρα η παρουσία του στο σωφρονιστικό σύστημα έχει, *mutatis mutandis*, βάλει τη σφραγίδα του ανεξίτηλα.

Η συνέντευξη έλαβε χώρα στα γραφεία της Ομοσπονδίας Σωφρονιστικών Υπαλλήλων Ελλάδος στις 12 Ιουλίου 2016 και οι φωτογραφίες είναι φωτογραφίες αρχείου.

Κύριε Αραβαντινέ, έχετε υπηρετήσει το σωφρονιστικό σύστημα για πολλά χρόνια και εξακολουθείτε, από θέσεις ευθύνης και ουσιαστικά και συνδικαλιστικά, θεωρώ ότι θα μας δώσετε πολύτιμες πληροφορίες, καθώς δεν συνηθίζετε να «μασάτε τα λόγια σας».

Ας αρχίσουμε με τις ερωτήσεις:

βαβελισμό, την καλά προσχεδιασμένη κοινωνία, της φάρμας των ζώων.

Φαίνεται ότι τελικά είναι τόσο μεγάλη η επιρροή από τον **Michel Foucault** που εν πολλούς γίναμε Φουκάρδες, του πνεύματος σίγουρα. Αναζητώντας το δήθεν τέλειο, το Θείο, ξεχάσαμε ίσως ότι μέτρο για όλα είναι ο Άνθρωπος, Αποποιοούμεθα σιγά σιγά τη μόνη ευθύνη μας. Την Ανθρώπινη ευθύνη δηλαδή ώστε να συνεχίσουμε να υπάρχουμε ως αυτό που είμαστε και όχι να ζούμε ως οτιδήποτε. Τα Ζώα ζουν, ο Άνθρωποι υπάρχουν.

Κοίτα να δεις ή μάλλον ας το δούμε και αλλιώς, αν δεχτούμε ότι οι δικαστές με τις αποφάσεις τους τιμωρούν τον εγκληματία, η πολιτεία δυστυχώς κρυπτόμενη πίσω από αυτές τις τιμωρίες αφήνει να της ξεφύγει ατιμώρητο το έγκλημα. Έτσι πράττοντας σε καμία περίπτωση δεν μπορούμε να αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά τη σιαμαία σχέση εγκλήματος και εγκληματία. Όσο αυτά τα δύο συνεχίζουν να υπάρχουν θα συναντιούνται ξανά και ξανά, δηλαδή για πάντα. Όπως παντοτινά θα είναι από ότι φαίνεται και τα προβλήματα του Σωφρονιστικού συστήματος.

Ένα ακόμη πρόβλημα του Σ.Σ. που έχει τη δική του αξία και δεν θα ήθελα να το παραβλέψω είναι, όσο και αν σας φανεί παράξενο, η λειτουργία του παράλληλου μηχανισμού απονομής Δικαιοσύνης από τους ατιμολόγητους Τιμητές των καναλιών και των κεκρακτών της δήθεν ειδησεογραφίας. Οι σοβατζήδες των νταβατζήδων και του συστήματος που δεν ξέρουν, ούτε έχουν ακούσει κάτι για την «χαμένη τιμή της Καταρίνα Μπλούμ»

Η πολιτεία θέλοντας να αντικαταστήσει τον παραδοσιακό τρόπο απονομής δικαιοσύνης, τις εκτελέσεις, τους ακρωτηριασμούς και την κάθε μορφής τιμωρία του σώματος επέλεξε να το κάνει με τον πρωτοποριακό με βάση τα προηγούμενα θεσμό των φυλακών. Θα τολμούσα να πω ότι ο θεσμός της φυλακής είναι μια κατάκτηση των κοινωνιών και θα έπρεπε η ίδια η πολιτεία που τον επέλεξε να τον στηρίξει και όχι να ντρέπεται για αυτόν. Εδώ «κολλάει» ο Φουκώ, «Επιτήρηση και τιμωρία, η γέννηση της φυλακής».

Φαίνεται, ντράπηκε να παραδεχτεί και τον τιμωρητικό ρόλο της φυλακής, μεπερδύθηκε η ίδια και μπέρδεψε και εμάς. Μπορεί να μην θεωρηθεί και τιμωρητική διαδικασία η φυλακή;

Ο Άνθρωπος γεννήθηκε ελεύθερος, μπορεί να υπάρξει Ανθρώπινη φυλακή; Όχι. Δεν μπορεί! Υποχρέωσή μας όμως είναι να έχουμε μια «υποφερτή» φυλακή. Με συνθήκες κράτησης που θα διασφαλίζουν τη διαβίωση, την υγεία, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, τη προστασία των αδυνάτων, την ενίσχυση της διάθεσης τους να επαναπολιτοποιηθούν, την απασχόληση, την εργασιοθεραπεία, την εκπαίδευση, την διατήρηση της υποχρέωσης για κοινωνική απολογία και την διατήρηση των οικογενειακών δεσμών. Όλα όσα δηλαδή οδηγούν στην αυτογνωσία των πράξεών τους. Ο πιο ασφαλής τρόπος να επιτύχουμε όλα αυτά είναι η σωστή και παραδειγματική λειτουργία του Σωφρονιστικού μας συστήματος. Όλα τα άλλα είναι «απλά σε κουβέντες να βρισκόμαστε». Να ξεκαθαρίσω κάτι, ο Σωφρονισμός είναι μια διαδικασία επιλογής και μόνο ως τέτοια μπορεί να υπάρξει. Ο Σωφρονισμός ως διαδι-

κασία επιβολής είναι «απάτη». Είναι το ζωτικό ψεύδος της πολιτείας στο οποίο δυστυχώς μας έχει εγκλωβίσει σχεδόν όλους.

Δεν υπάρχουν κακές λέξεις. Κακά στόματα υπάρχουν. Δεν μπορεί να ακούγονται ως ένοχες κακές και μισητές λέξεις η επιτήρηση και η τιμωρία. Μα αυτός δεν είναι ο ρόλος του κράτους να επιτηρεί, να επιδοκιμάζει, αλλά και να αποδοκιμάζει όσα αξίζουν αποδοκιμασίας λαμβάνοντας ταυτόχρονα και τα προσήκοντα μέτρα; Τι άλλο μπορεί να είναι αυτά τα μέτρα εκτός από τιμωρητικά; Γιατί μας φοβίζουν οι λέξεις; Όπως είπα παραπάνω, αυτή η ενοχική αντίληψη της πολιτείας για το δημιούργημά της και η αδυναμία της να πει τι ακριβώς θέλει και τι επιδιώκει από αυτόν τον θεσμό ξεκινάει από πολύ παλιά από τότε ξεκινάνε προφανώς και τα προβλήματα του Σ.Σ.

Όπως και αν τις δούμε τελικά τις φυλακές, ανθρώπινες, υποφερτές, επανορθωτικές, σωφρονιστικές, ή οτιδήποτε άλλο, χωρίς διαχωρισμό κρατουμένων, δεν μπορούμε να ελπίζουμε σε τίποτα.

Όταν ήμουν δίπλα, στη δικαστική φυλακή Κορυδαλλού, την μητρόπολη των ελληνικών φυλακών, το TAM TAM της ζούγκλας των ελληνικών φυλακών όπως την ονομάζω εγώ, είχα κρατουμένους από 118 εθνότητες και από όλα τα άρθρα του Ποινικού Κώδικα. Τη λέω TAM TAM γιατί όταν «ηχήσει» ο Κορυδαλλός οι «ήχοι» μεταφέρονται παντού σε όλη τη «ζούγκλα» των ελληνικών φυλακών, όταν φτερνίζεται ο Κορυδαλλός, οι άλλες φυλακές παθαίνουν Πνευμονία. Από τη λειτουργία, τη διοίκηση, την ανταπόκριση των εγκλειστών σε αυτά, την εξέλιξη αυτού του τεράστιου πολυπολιτισμικού πάζλ ένωσα ότι ήμουν ένας μικρός ΟΗΕ. Η αποτυχία του μεγάλου ΟΗΕ δεν με βοήθησε καθόλου να απαλλαγώ απ' τις ενοχές μου για την λειτουργία αυτού του συνονθυλεύματος και ας έκανα ότι ήταν ανθρωπίνως δυνατόν. Αυτό είναι πάνω κάτω, η παγκοσμιοποίηση. Κάπως έτσι μοιραία θα εξελιχθεί και η παγκοσμιοποιημένη κοινωνία, μια τεράστια φυλακή. Αυτό θέλουμε;

Ο παρεξηγημένος Μακιαβέλι και τον θεωρώ παρεξηγημένο γιατί του ζητήθηκε να γράψει όλα όσα έγραψε και που εν πάση περιπτώσει αν δεν ήταν σωστά σίγουρα ήταν προφητικά γιατί έτσι ακριβώς λειτουργεί σήμερα ο κόσμος, έλεγε: Υπάρχουν τριών ειδών μυαλά. Αυτά που αντιλαμβάνονται, αυτά που καταλαβαίνουν αυτούς που αντιλαμβάνονται όταν αυτοί τους εξηγούν και αυτά που ούτε αντιλαμβάνονται, ούτε καταλαβαίνουν. Τα πρώτα μυαλά ως άριστα, εξελίσσουν την κοινωνία, τα δεύτερα μυαλά ως καλά στηρίζουν και βοηθούν στην εξέλιξή της, τα τρίτα ως άχρηστα περισσεύουν ή μάλλον όλα μαζί συναποτελούν την τάξη των βλακών, «η τεράστια κοινωνική σημασία των Βλακών εν τω σύγχρονο Βίο». Αυτά ακριβώς τα μυαλά, συναντάς και στην κοινωνία των φυλακών.

Δε μπορούσα σε καμία περίπτωση όμως να φανταστώ ότι στα δικά μας τρίτα μυαλά θα υπήρχαν άνθρωποι που, χωρίς κάποιο ψυχιατρικό πρόβλημα, δεν θα είχαν καμία συναίσθηση της εγκληματικής τους δράσης, ή θα είχαν τόσο ευτελές και ανήθικο αξιακό σύστημα. Ο Πολιτισμός στις ανώτερες μορφές του δεν είναι η απόκτηση καλών τρόπων, ούτε η Τέχνη και η Επιστημονική γνώση, αλλά βρίσκεται στη σφαίρα του Ηθικού, εκεί που

ο Άνθρωπος ξεχωρίζει από το Κτήνος.

Η μεγαλύτερη παιδεία που μπορείς να πάρει ένας Άνθρωπος ολοκληρώνεται στα πρώτα δέκα, δώδεκα χρόνια μέσα από την οικογένεια. Μετά από τους κώδικες ηθικής, επικοινωνίας και του αξιακού γενικότερα συστήματος της κοινωνίας. Και στις δύο περιπτώσεις τις υγιούς οικογένειας και της πολιτισμένης Κοινωνίας, η ανώτερη αξία είναι ο σεβασμός στην ανθρώπινη ζωή. Δε μπορούσα λοιπόν να πιστέψω ότι θα υπάρχουν άνθρωποι με αυξητική μάλιστα τάση οι οποίοι προκειμένου να ικανοποιήσουν ακόμα και την πιο ασήμαντη επιθυμία τους, δεν θα δίσταζαν να αφαιρέσουν ακόμα και ανθρώπινη ζωή.

Βλέπεις λοιπόν σήμερα στις φυλακές, κρατούμενους, από λαούς, χώρες, εθνότητες και πολιτισμούς να θεωρούν τη ζωή συγκρίσιμο μέγεθος. Ακόμα και για αυτούς που πιστεύουν κάτι τέτοιο γιατί για μένα η ζωή σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι συγκρίσιμο μέγεθος, τότε ίσως έχει σημασία τουλάχιστον με τι την συγκρίνουν. Ε λοιπόν υπάρχουν δυστυχώς άνθρωποι απ'τις προαναφερθέντες περιπτώσεις, που την συγκρίνουν ακόμη και με μια οδοντογλυφίδα. Όχι μόνο την καθιστούν απλά συγκρίσιμο μέγεθος, αλλά την ευτελίζουν. Την θεωρούν δηλαδή ως μικρότερης αξίας και απ' αυτή ακόμα της οδοντογλυφίδας που τυχόν τους λείπει.

Αυτή η κουλτούρα είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα των φυλακών, είναι η αιτία που μετακίνησε προς τα πάνω τον πήχη της βίας της εγκληματικής συμπεριφοράς και κάθε μορφής παραβατικότητα. Είναι αυτή που τελικά είτε μέσα είτε έξω από τη φυλακή διαμόρφωσε μια απίστευτη «ποιότητα» εγκληματικότητας. Το πρόβλημα αυτό ίσως γίνει ακόμη μεγαλύτερο, είτε γιατί οι ίδιοι δεν θέλουν, είτε γιατί εμείς δε μπορούμε ή δεν αντέχουμε να τους αφομοιώσουμε. Έτσι εξακολουθούν να διατηρούν την έκφρασή και τις ιδιαιτερότητές τους, αυτογκετοποιούνται και ως συμπαγής ομάδα ενισχύουν τις δράσεις και τις συμπεριφορές τους αποτελεσματικά τόσο μέσα όσο και έξω από τις φυλακές και από ότι φαίνεται θα επικρατήσουν.

Ένας άλλος λόγος που έβαλα αυτό ως πρώτο πρόβλημα, είναι γιατί ο παραβατικός, ο εγκληματίας, όπως και να τον πούμε, με την όποια παράνομη δράση του θα κοιτάξει να κλέψει, να αδικησιάσει, να ωφεληθεί ή να επιβληθεί κυρίως για δικό του προσωπικό όφελος. Όμως αυτό το «υλικό» το λουμπενοπρολεταριάτο με

βάση την αριστερή ορολογία, μπορεί πολύ εύκολα πλέον καθοδηγούμενο από άλλα κάθε λογής, οργανωμένα συμφέροντα, να χρησιμοποιηθεί, ελπίζω να καταλαβίνεται τι εννοώ, ακόμα και εναντίων της χώρας. Είναι αφελείς όσοι πιστεύουν ότι στις φυλακές υπάρχουν μόνο Γιάννη Αγιάννηδες! Σε λίγο καιρό ίσως μόνο τέτοιοι να μην υπάρχουν σε αυτές. Αγνοεί ο πολύς ο κόσμος ότι υπήρξαν φορές που κάποιιοι με τέτοιες δράσεις κατάφεραν να παρέμβουν σε κοινωνικές, οικονομικές έως και πολιτικές εξελίξεις στη χώρα.

Αυτό θα το δούμε πιο ξεκάθαρα όταν ολοκληρωθεί η σχέση του αμιγώς Ποινικού Δικαίου κομμάτι με το λεγόμενο αντεξουσιαστικό χώρο, ή με το όποιο άλλο κείει με ευκολία σημαίες. Λυπάμαι την ανιδιοτέλεια κάποιων αντεξουσιαστών που σπαταλάνε τη νιότη τους σε ένα μπερδεμένο ή θνησιγενές όραμα, παραβλέποντας ταυτόχρονα ότι σε αυτόν τους τον αγώνα εκτός από τους «ορατούς εχθρούς» μπορούν να συναντήσουν προβοκάτορες άλλα και ξένα οργανωμένα συμφέροντα που ο τελικός τους σκοπός είναι να στραφούν εναντία των ιδίων αλλά και όλων μας. Ε, λοιπόν αυτή την σχέση οφείλουμε τόσο εμείς όσο και «ο χώρος» να την ξαναδούμε. Πάντως ανεξάρτητα από πού ξεκινάει κάτι, είτε απ'έξω είτε από μέσα τη φυλακή, από τα 34 χρόνια ενεργής και πολυτάραχης παρουσίας μου στις φυλακές έχω διαπιστώσει ότι τελικά τα περισσότερα ολοκληρώνονται σε αυτές.

Θα σας πω κάτι που ίσως θα φανεί παράξενο, με βάση τους συσχετισμούς και τη δράση των αλλοδαπών κρατουμένων η πιο σημαντική απειλή για την εύρυθμη λειτουργία και των ουσιαστικό έλεγχο των φυλακών από την πολιτεία, θα έπρεπε ως η πολυπληθέστερη τάξη να είναι το αλβανικό στοιχείο. Έτσι άλλωστε ξεκίνησε ωστόσο πλέον ευτυχώς ένα μεγάλο κομμάτι από αυτούς δείχνει να αφομοιώνεται. Δεν ξέρω αν με αυτό δικαιώνονται αυτοί που έλεγαν ότι οι Αλβανοί είναι Πελασγικό, άρα πρωτοελληνικό φύλο το οποίο λογικά σήμερα που συναντιέται και πάλι με το μητρικό του χώρο αφομοιώνεται πιο εύκολα, τα παιδιά, τα αλβανάκια ειδικά αυτά που έχουν γεννηθεί εδώ, τα βλέπεις είτε έξω είτε μέσα στη φυλακή και δεν τα ξεχωρίζεις με τίποτα. Ήταν μία θετική εξέλιξη, αυτή μια φιλοπαρηγόρια που τελευταία όμως έχει αρχίσει να θολώνει. Αιτία; Ο κατευθυνόμενος, από ποιους άραγε; Μεγαλοϊδεατισμός της Αλβανίας. Διεκδικήσεις των Τσάμηδων, ενέργειες για τη συρρίκνωση και τον αφανισμό τελικά του Βορειοηπειρωτικού στοιχείου, Κόσσοβο κ.λ.π. Ξέρεις πόσοι τέτοιοι πυρήνες και από άλλες εθνότητες, δρουν μέσα στις φυλακές; Είδες, υποτίθεται μιλάμε τώρα για τη φυλακή και να πόσα θέματα προκύπτουν. Κάποιοι έχουν υποτιμήσει τη σημασία του «πολέμου της σημαίας» μέσα στις φυλακές, ίσως γιατί έχουν συνηθίσει να βλέπουν τη δικιά μας να φλέγεται ή να την παίρνει ο άνεμος, να υποστέλλεται δηλαδή από τα ογκώδη παμφάγα (όχι δεν τα φάγαμε μαζί) με τον πιο επίσημο τρόπο.

-Το πάτε πιο πίσω και μιλάτε και για τις κοινωνικές αιτίες και στοιχεία του φαινομένου.

Αφηγούμαι αυτά που έχω βιώσει και συνεχίζω να βιώνω και που παρατηρώντας τα τόσα χρόνια μου

έχουν δημιουργήσει τη βεβαιότητα ότι η φυλακή είναι ένα γνήσιο υποσύνολο της έξω κοινωνίας το οποίο κατά τον εγκλεισμό του αυτοδιοργανώνεται και παρότι καταγγέλλει την τοξικότητα της έξω κοινωνίας το ίδιο λειτουργεί με σαφώς πιο στυγνή ταξική αντίληψη. Όλοι, πρόσωπα, ομάδες, εθνότητες, κουλτούρες, δοξασίες ως και συναφή παραβατικά σύνολα διεκδικούν να επικρατήσουν να ωφεληθούν και με παντοίους τρόπους να διευρύνουν το ζωτικό τους χώρο, όπως πχ για να επικρατήσουν στο εμπόριο των ναρκωτικών. Για τα ναρκωτικά στις φυλακές λέγονται πολλά το μόνο σίγουρο είναι ότι υπάρχουν. Οι κυριότεροι τρόποι εισαγωγής τους είναι από τα επισκεπτήρια, τις άδειες των κρατουμένων τις μεταγωγές, το πέταγμα από συνεργούς έξω από την μάντρα (τα περίφημα φούντα) και ο επίορκος εργαζόμενος. Πάντως τα ναρκωτικά δεν είναι το κυριότερο λαθρεμπόριο που γίνεται στη φυλακή, ίσως στη φυλακή να μην είναι καν λαθρεμπόριο. Το δεδομένο λαθρεμπόριο στη φυλακή είναι αυτό της ελπίδας και στο οποίο συμμετέχουν πολλοί ποιο ισχυρά άτομα και από διαφορετικούς εργασιακούς χώρους

Ας επανέλθουμε όμως στο θέμα των τάξεων, κοίτα τις περισσότερες από τις προαναφερόμενες «τάξεις» λίγο πολύ είχαμε μάθει να τις αντιμετωπίζουμε. Το πρόβλημα είναι οι «τάξεις» που δημιουργούνται από τις εθνότητες, τους διαφορετικούς πολιτισμούς και τις κουλτούρες, οι οποίες προφανώς λόγω του εγκλεισμού τους αυξάνουν το φονταμενταλισμό τους και διατηρούν το γκέτο τους. Ταυτόχρονα όμως και χωρίς να το καταλάβεις πολύ εύκολα μπορεί να λειτουργήσουν και με οποιουδήποτε άλλους ως ένα ενιαίο κομμάτι. Πιστεύω ότι η διοίκηση της φυλακής η λειτουργία και η ανάλυση της ως «φυλακολογία» θα έπρεπε να είναι από μόνη της μια ξεχωριστή επιστήμη. Δεν είμαι κανένα ψώνιο που τώρα στα στέρνα μου ψάχνω έναν επιστημονικό τίτλο αυτόν του φυλακολόγου όμως μια εμπειρία όπως και να το κάνουμε την έχω και **μάλιστα έχω κάνει και εννέα μήνες κρατούμενος**. Με απόλυτη βεβαιότητα λοιπόν σας λέω ότι, εχθρός του κρατούμενου είναι ο συγκρατούμενός του και εχθρός του υπαλλήλου ο συνάδελφός του. Και κάτι ακόμα. Όποιος χαρίζεται στον κακό κάνει κακό στον καλό.

Δε πιστεύω ωστόσο ότι μπορεί να μιλάμε για τη φυλακή και να παραβλέπουμε την αλληλεξάρτηση και τις αλληλεπιδράσεις της από την έξω κοινωνία με την οποία έχει άλλωστε την ίδια DNAική ανάγκη αυτή της κοινωνικοποίησης. Εκείνο που ξέρω σίγουρα είναι ότι στις φυλακές δεν είναι πάντα οι χειρότεροι άνθρωποι. Οι περισσότεροι και χειρότεροι κατά τεκμήριο είναι έξω. Μέσα είναι σίγουρα κάποιοι από τους χειρότερους που πιάστηκαν ή κάποιοι από τους χειρότερους που το σύστημα έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον να πιαστούν.

Η λειτουργία της έξω κοινωνίας είναι που πρέπει να μας απασχολεί περισσότερο αυτή είναι ο «τροφοδότης λογαριασμός» η φυλακή και το υλικό της δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένα γνήσιο υποπροϊόν της. Κάποιοι πιστεύουν ότι τα προβλήματα της έξω κοινωνίας λύνεται με καλούς νόμους. Έχουν «τσιμπήσει» μάλιστα και κάποιοι υπουργοί και για να γραφτούν στην Ιστορία δίνουν στους νόμους το ονοματεπώνυμό τους. Ξαν να

λέμε Lila Pause. Σοκολάτα με ονοματεπώνυμο δηλαδή. Δείτε πώς καταγράφηκε ο τελευταίος νόμος αποσυμφόρησης, Νόμος Παρασκευόπουλου παρακαλώ. Το πραγματικό ερώτημα όμως είναι, οι καλοί νόμοι κάνουν καλές κοινωνίες ή οι καλές κοινωνίες κάνουν καλούς νόμους; Εγώ πιστεύω ότι οι καλές κοινωνίες κάνουν καλούς νόμους και καλές κοινωνίες είναι αυτές που σέβονται και διατηρούν τις παραδόσεις την λογική και το ήθος τους, κοντολογίς την ηθική τους και ηθική είναι το πάντρεμα της λογικής και του ήθους.

Η κοινωνία συναποτελείται και από τους μέσα και από τους έξω. Γι' αυτό λέω σκληρή εγκληματικότητα σημαίνει σκληρή και κακή κοινωνία, σκληρή και κακή πολιτεία. Όχι προς θεού ότι φταίει η κοινωνία ή η πολιτεία γιατί κάποιοι επέλεξαν να αδικηπράξουν, αλλά γιατί θεωρώντας η πολιτεία ότι με την τιμωρία του εγκληματία «έπλυνε τα πιάτα της», βολεύεται αδιαφορεί εφησυχάζει και αφήνει να της ξεφύγει ατιμώρητο το έγκλημα.

Άσε δε που ντρέπεται να πει ότι τιμωρεί, ενώ κανονικά θα έπρεπε να ντρέπεται για αυτούς που θα έπρεπε να τιμωρήσει και δεν τιμωρήσε και ισχυρίζεται ότι δήθεν σωφρονίζει. Αν έπρεπε να την πιάσουν οι ντροπές, ας την πιάσουν για τον τρόπο της νομοθετικής της λειτουργίας, την εγκατάλειψη του κοινωνικού συνόλου και την κατάντια του από την έλλειψη προστασίας του. Σε λίγο καιρό με την πείνα που υπάρχει έξω κάποιοι στην προσπάθειά τους να βρουν φαγητό θα επιδιώξουν να μπουν φυλακή. Όπως ακριβώς κάνουν κάποιοι προσφάτως αποφυλακισθέντες που έρχονται στο θυρωρείο της φυλακής και ζητούν φαγητό και καμιά φορά χαρτίζι. Αναξιομνημόνευτα μνημόνια, φίλε μου ντροπή!

Οι κοινωνικές συνθήκες η φτώχεια και το επίπεδο διαβίωσης, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο ήταν πάντα συνδεδεμένα με τις φυλακές. Οι λόγοι δεν ήταν μόνο η αστάθεια των όρων διαβίωσης ή φτώχεια ή η όποιας μορφής ανέχεια, πολλές φορές αυτό συνέβαινε και εξακολουθεί να συμβαίνει διότι αρκετοί επιλέγουν να εμπλακούν σε ένα άνευ όρων κυνήγι υπερκαταναλωτισμού και ευδαιμονισμού. Η τελευταία οικονομική ύφεση όμως σε συνδυασμό με τον ευτελισμό των αρχών, αξιών, προτεραιοτήτων και παραδόσεων τώρα περισσότερο από κάθε άλλη φορά, έχει οδηγήσει πολλούς ανθρώπους να θεωρούν την παραβατικότητα ως βιοποριστική επιλογή. Έτσι με καθαρά οικονομικούς και διαχειριστικούς προβληματισμούς δεν επιλέγει απλά την παραβατικότητα αλλά ακόμα και αυτό καθ' αυτό το αδίκημα που θα διαπράξει..

Όπως παλιά κάποιος αποφάσιζε να πάει στα καράβια για να παντρέψει όπως έλεγε την αδερφή του, να ξεχρεώσει τον πατέρα του, ν' αγοράσει ένα σπίτι, να κάνει κάτι ώστε να καλύτερέψει τη ζωή του και συνεκτιμούσε ότι το καράβι μπορεί να βυθιστεί, τώρα κάποιοι προφανώς και για τελείως διαφορετικούς λόγους, επιλέγουν να βγουν στην παρανομία. Το καράβι σου λέει μπορεί να βυθιστεί και πιθανόν να πνιγώ, από την άλλη αν βγω στην παρανομία μπορεί να με πιάσουν και το πολύ να μπω φυλακή. Αν όμως αντί για 5 χρόνια στα καράβια καταφέρω να μείνω 5 χρόνια ασύλληπτος στην παρανομία τότε τύφλα να έχουν τα καράβια, θα αγοράσω δικό μου καράβι. Είναι δε τόσο

οίγουροι για αυτήν την επιλογή τους αυτή που όχι μόνο την προτιμούν αλλά πιστεύουν ότι δεν μπορεί να υπάρξει «λογικός άνθρωπος» που σε αυτό το δίλημμα θα αποφάσιζε διαφορετικά.

Σε αυτό λοιπόν το κυνήγι του άκριτου πλουτισμού δυστυχώς μπαίνουν όλο και μεγαλύτερα κομμάτια της κοινωνίας ακόμα και από τμήματα που παλαιότερα είχαμε συνηθίσει να τα θεωρούμε ως τα λιγότερο επιρρεπή όπως οι κοινωνικά μορφωμένοι, οι δημόσιοι λειτουργοί, οι επιστήμονες, οι σχετικά ευκατάστατοι ακόμα και οι πλούσιοι. Αυτό το λέω για να αποδείξω ότι πλέον στη φυλακή δεν σε οδηγεί μόνο η άμεση ανάγκη επιβιώσεις αλλά και αυτή του να ξεχωρίσεις. Εντάξει ο κλεφτράκος, εντάξει ο απατεωνίσκος, εντάξει ο φονιάς - ο φονιάς όχι ο δολοφόνος- γιατί πολύ καλά κάνει ο σοφός λαός μας και διαχωρίζει τον φονιά από τον δολοφόνο λέγοντας ότι δεν φταίει πάντα ο φονιάς, γιατί φόνος μπορεί να κάνει κανείς και από αγανάκτηση. Ο δολοφόνος όμως φταίει πάντα αυτός γιατί πράττει από δόλο και για προσωπικό όφελος, το λέει άλλωστε και η λέξη. Εσύ όμως ρε μορφωμένε, εσύ ρε επιστήμονα, εσύ ρε Δημόσιε Λειτουργέ, εσείς όλοι οι ευκατάστατοι, τι διάολο σας έλλειψε και καταλήξατε στη φυλακή;

-Άρα μιλάτε για μια καινούρια κουλτούρα που υπάρχει μέσα στις φυλακές...

Ναι, μιλάω για μια καινούρια κουλτούρα μα κυρίως μιλώ και για μια καινούρια κοινωνική διαστρωμάτωση που αποτελεί πλέον το υλικό της. Η παραδοσιακά φτωχή και μεσαία τάξη διαχρονικά έδιναν και εξακολουθούν να δίνουν το ίδιο ποσοστό εγκλειστών. Το ποσοστό που έχει αυξηθεί τρομακτικά τα τελευταία χρόνια είναι αυτό των υπολοίπων τάξεων. Πλέον μιλάμε για οριζόντια και κάθετη ρήξη του κοινωνικού ιστού με παρουσία της παραβατικότητας στο σύνολο της κοινωνίας.

Βέβαια κάποιοι εσκεμμένα επιμένουν να λένε ότι η φυλακή αφορά κάποιους δυστυχισμένους απόκληρους, άντε και κάποιους αγανακτισμένους, που δεν μπορούσαν οι άνθρωποι να κάνουν κάτι άλλο. Με αυτόν τον τρόπο όμως συμβάλουν συνειδητά στην απ'ενοχοποίηση της φυλακής και προφανώς το κάνουν για να δικαιολογήσουν αλλόκοτες και ανεργάτιστες πολιτικές τους όπως αυτή του να ανοίξουν λείε τις φυλακές στην κοινωνία. Τι σοι άνοιγμα μπορεί να είναι αυτό; Τι είναι η φυλακή; Θέαμα; Ζωολογικός κήπος ή το Κολοσσαίο; Δεν υπάρχουν εισαγγελείς και τόσο άλλοι εποπτικοί και ελεγκτικοί μηχανισμοί; Η κοινωνία θα εποπτεύσει; Εμένα αυτό μου θυμίζει προεπιλεγμένο άλλοθι για να καλύψουν την αδυναμία τους να διοικήσουν και να παράξουν ουσιαστικό έργο. Να δεις που στο τέλος κάποιοι κρατούμενοι θα μας πουν «Τι άλλο να κάναμε», «εμείς ανοίξαμε τις φυλακές στην κοινωνία». Αν δεν τα έχουν μπερδεμένα, κάποιοι πρέπει να τους πει, αλλά να τον ακούσουν, ότι πρέπει να αφήσουν τους ιδεολογικούς τους παραρτισμούς να διοικήσουν και όχι να αναζητούν συνέννοχους στην κοινωνία ή οπουδήποτε αλλού. Αλήθεια ξέρουν ποια είναι την άποψη της κοινωνίας για τους «εγκληματίες και τις φυλακές; Αν ναι ας μπουν επίσης στον κόπο να απαντήσουν ευθέως σε ένα απλό ερώτημα. Υπάρχει κατ' αυτούς και εννοώ και εδώ τη σημερινή πολιτική ηγεσία, καμιά διαφορά μεταξύ εγκλει-

στων παραβατών και κοινωνικοταξικών αγωνιστών; Όπως και να έχει θα είχε ενδιαφέρον να ξέραμε τι θα απαντήσουν μα κυρίως που θα στηρίξουν την όποια απάντησή τους.

Η φυλακή δεν μπορεί να είναι τίποτε άλλο εκτός από μια διαδικασία θεμιτού και κοινά αποδεκτού πειθαναγκασμού. Δηλαδή τι ταξικοί αγωνιστές ήταν αυτοί που το 2008 κάψανε την Αθήνα, που βρήκαν αποκούμπι όλοι αυτοί; Γιατί το έκαναν; Ποιοι τους ήθελαν ελεύθερους; Τί αντιπροσωπεύει σήμερα και σε ποιους αναφέρεται το μπουρλότο και φωτιά σε όλα τα κελιά; Αν η πολιτεία θέλει να καούν τα κελιά ας καούν, κάποιοι από εμάς μπορεί να βοηθήσουν κιόλας σε αυτό. Ας το πουν όμως να προλάβουν όσοι δεν θέλουν να καούν αλλά να βαφτούν τα κελιά να βγουν έξω, όχι και να καούμε αδερφέ μου. Δεν το έχουμε δει ολόκληρο αυτό το πράγμα, αλλά όπως πάει δεν μπορούμε και να αποκλείσουμε ότι δεν θα συμβεί.

Η αλήθεια είναι ότι με την οιονεί αμνηστία τον τελευταίο νόμο περί αποσυμφόρησης των φυλακών δηλαδή, οι συνθήκες κράτησης έχουν βελτιωθεί ουσιαστικά. Όμως από το 1982 που διορίστηκα, κάθε χρόνο είχαμε και ένα νομοσχέδιο για την αποσυμφόρηση των φυλακών.

Τα άρθρα 105 – 110 του Π.Κ ,έχουν ξεχειλώσει τελείως. Για ποινές πάνω από τα δέκα έτη εκτίεται το 1/3 των ποινών και για ποινές κάτω από τα 10 εκτίονται καθοιδηδήποτε τρόπο τα 2/5, δηλαδή με εργασία εκτίεται το μισό του μισού.

Όμως η εργασία μέσα στις φυλακές, έχει καταντήσει απλά ένας μηχανισμός απόσβεσης ποινής και τίποτε άλλο. Έτσι, προσωρινά από ότι έχει αποδειχτεί βελτιώθηκαν οι συνθήκες κράτησης στα κελιά δεν έχουμε πλέον 4 με 5, αλλά 2 με 3 κρατούμενους, εξακολουθεί όμως να υπάρχει το σοβαρότατο πρόβλημα του ιατρικού προελέγχου και της έγκαιρης διάγνωσης. Στα δύο νοσηλευτικά ιδρύματα των φυλακών, το νοσοκομείο και το ψυχιατρείο στο μεν νοσοκομείο η κατάσταση έχει βελτιωθεί στο δε ψυχιατρείο δεν θα αναφερθώ γιατί υπηρετώ σε αυτό, άρα ας το κάνουν άλλοι. Οι συνθήκες κράτησης πάντως είναι βέβαιο ότι επηρεάζουν την υγεία τόσο των κρατούμενων όσο και των υπαλλήλων. ειδικά όταν από διάφορες χώρες έρχονται ταλαιπωρημένοι και με πολλές αρρώστιες πληθυσμοί, ο κίνδυνος αυξάνετε. Κάποια στιγμή ήρθαν υγειονομικές υπηρεσίες και αντιπροσωπευτικά εξέτασαν κάποιους κρατούμενους μαζί με αυτούς και εμάς τους εργαζόμενους. Ε λοιπόν 21 εργαζόμενοι σε μικρό ή σε προχωρημένο στάδιο είχαν πρόβλημα φυματίωσης. Το ίδιο έγινε πρόσφατα στα Γιάννενα με τους στρατιωτικούς στα χοτ σποτ.

Άλλο μεγάλο πρόβλημα είναι οι μεγάλες περικοπές των δαπανών, τα ούτως ή άλλως λίγα 2,70 ευρώ για τρία γεύματα σε κάθε κρατούμενο, πήγαν μόλις στα 2,20. Αυτό σε συνδυασμό με την γενικότερη οικονομική δυσπραγία της κοινωνίας, είχε σοβαρή επίπτωση και στις φυλακές. Οι τσάντες με τρόφιμα που έρχονταν από τους συγγενείς στα επισκεπτήρια μειώθηκαν και σε πολλές περιπτώσεις σταμάτησαν τελείως. Τώρα σχεδόν όλοι σιτίζονται αποκλειστικά από το καζάνι της φυλα-

κής. Σε πολλές φυλακές ειδικά της περιφέρειας, έχουμε πρόβλημα το φαγητό είναι λίγο.

Εδώ επαναλαμβάνω και πάλι το μεγάλο πρόβλημα από την δράση κάποιων ομάδων που μέσα στη φυλακή σχεδιάζουν ή και προσχωρούν σε δολοφονίες. Προσέξτε όχι απλά συμπλοκές με βαρύτατους τραυματισμούς αλλά επί σκοπώ δολοφονίες. Αυτό και αν έχει να κάνει με την συνύπαρξη των διαφόρων πολιτισμών που προ- ανέφερα.

-Πείτε μας τα χαρακτηριστικά αυτών των ομάδων, ποιοι είναι οι πιο σκληροί κρατούμενοι;

Το ποιοι είναι πιο σκληροί πρέπει να το δει κανείς και με βάση τους συσχετισμούς, ακόμα και αν κάποιος δεν το έχουν, αν γίνουν πολλοί αμέσως γίνονται και επικίνδυνοι. Αυτά όμως κατά καιρούς αλλάζουν. Σκληροί κατά κανόνα είναι οι Γεωργιανοί, οι κούρδοι οι Αλβανοί μα κυρίως το φονταμενταλιστικό μουσουλμανικό στοιχείο το οποίο επειδή είναι και το πιο ετερόκλητο ακόμα δεν έχει επικρατήσει. Αν όμως ξεπεράσουν τα διάφορα δογματικά τους προβλήματα θα έχουμε πολύ άσχημες καταστάσεις ίσως όχι μόνο μέσα στις φυλακές. Ωστόσο έχουμε ζήσει συγκρούσεις μεταξύ σιητών και σουνιτών σε σημείο που να λες δεν είναι δυνατόν δεν μπορεί να συμβαίνει αυτό το πράγμα. Γι' αυτό αναρωτιέμαι τι θα γίνει αν ενωθούν. Εναντίον ποιανού κοινού εχθρού θα φωνάζουν.. Αλλά Ακμπάρ. Είναι λοιπόν οι δράσεις και οι συγκρούσεις μεταξύ των κρατουμένων γιατί όπως είπαμε **η φυλακή είναι ταξική** και η πάλη των τάξεων από ότι φαίνεται δεν πρόκειται να καταργηθεί ποτέ και πουθενά, πολλές φορές όμως έχουμε επιθέσεις και μάλιστα εξίσου τυφλής βίας και εναντίον του προσωπικού.

Τα τελευταία δυο τρία χρόνια, έχει σταματήσει ο εν πολλύς μύθος ότι οι φύλακες βράνε, ξύλο τρώνε οι φύλακες και δεν είναι καθόλου μύθος. Αυτά τα τρία χρόνια έχουμε πάνω από 85 περίπου περιστατικά ξυλοδαρμού φυλάκων 4 τοποθετήσεις εκρηκτικών μηχανισμών στα σπίτια και τα αυτοκίνητά μας ως ακόμα και δυο εν ψυχρώ εκτελέσεις των αείμνηστων ΤΣΙΡΩΝΗ και ΓΚΑΛΙΜΑΝΗ.

Παρόλα αυτά όμως κάποιος αχαρακτήριστος και ανεργουθρίαστος μιλούν για παράκεντρα φυλάκων και εξακολουθούν να βλέπουν εμάς ως θύτες και τους κρατουμένους ως ταξικούς αγωνιστές και θύματα. Αν δεν σκέπτονται το ίδιο με κάποιους από αυτούς τότε είναι προφανές ότι τους γλύφουν για να μην αλλάξουν στόχευση.

Εν πάση περιπτώσει, ένα άλλο πολύ σοβαρό πρόβλημα είναι ότι χάθηκε και ο μύθος της υποστήριξης και της ασφάλειας της φυλακής απ' έξω. Όπως έγινε στην περίπτωση της φυλακής των Τρικάλων όπου συντεταγμένη ομάδα με στρατιωτική δομή επιτέθηκε στη φυλακή, καθήλωσε τους αστυνομικούς, καθήλωσε και τους εξωτερικούς φρουρούς τραυματίζοντας δύο από αυτούς σοβαρά, πήραν 11 κρατούμενους και φύγανε. Άλλο ανάλογο πρόβλημα είναι και οι αποδράσεις με

ελικοπτερα. Ξέρεις το είχα προφητέψει αυτό από το 1999 το είχα πει μάλιστα και δημόσια σε μια εκπομπή του Χαντζινικολαου και με κορόιδευαν. Θα προτιμούσα να ήμουν κακός μάντης, δυστυχώς όμως αποδείχτηκα μάντης κακών. Είχα επίσης προειδοποιήσει ότι θα κτυπούσαν φυλακή απέξω και πάλι όμως δεν με άκουσαν. Με χρήματα από συναδέλφους και όχι από το κράτος έλαβα τότε ο ίδιος κάποια μέτρα για την φυλακή που υπηρετούσα και όπως αποδείχτηκε αργότερα στο τσακ την γλυτώσαμε. **Τώρα η νέα σύγχρονη απειλή για τις φυλακές είναι τα ελικοπτεράκια τα ντρόουν** και για αυτά όμως όπως πάντα, έχω ενημερώσει εγγράφως και δημόσια από το 2009. Πριν δυο μήνες περίπου δίπλα στην Γ πτέρυγα της δικαστικής φυλακής Κορυδαλλού πήγε ένα ντρόουν ξέρει κανείς τί πήγαν ν' αφήσουν ή τι θα αφήσουν την επόμενη φορά;

Να σου εξομολογηθώ κάτι κοίτα να δεις όπως και να την περιγράψω την εργασία μας η αλήθεια είναι ότι είναι σκληρή αρκετά σκληρή θα έλεγα. Δεν είναι όμως και τόσο δύσκολη και δεν είναι γιατί θέλει μόλις 4 πράγματα **να μην τα παίρνεις, να μην τάξεις, να μην αδικείς και να μην ξεχνάς.** Το να μην τα παίρνεις δεν μαθαίνεται, ή το έχεις ή δεν το έχεις. Πρέπει να το έχει η κούτρα σου να κατεβάζει ψείρες. Το να μην τάξεις, αυτό ενδεχομένως να μαθαίνεται, κυρίως όμως είναι θέμα χαρακτήρα. Ο κρατού-

μενος, το μικρό παιδί και ο Άγιος άμα τους τάξεις κάτι πρέπει να κρατήσεις τον λόγο σου. Λέξεις όπως, ίσως, μάλλον, δεν ξέρω, ενδεχομένως, θα δούμε, στη φυλακή απαγορεύονται. Δύο λέξεις υπάρχουν στη φυλακή, το Ναι και το Όχι. Ναι και εξηγείς τον λόγο και Όχι που πάλι οφείλεις να εξηγήσεις το λόγο. Το πιο δύσκολο από όλα είναι το να μην αδικείς, γιατί μόνο ο Θεός δεν αδικεί και μικροί Θεοί δεν υπάρχουν. Οφείλεις να μην αδικήσεις, τουλάχιστον συνειδητά. Λάθος μπορεί να κάνει ο καθένας αρκεί να το καταλάβει και να μην επιμένει σε αυτό. Αν πάλι το καταλάβεις πρέπει να το παραδεχτείς, να επανορθώσεις και να ζητήσεις συγνώμη. Αντρική συνώνμη, που εσύ την εννοείς μα και ο άλλος ως τέτοια την καταλαβαίνει. Ειδάλλως καταλήγεις σε αυτό που λέει ο λαός «Όταν ανακαλύφθηκε η συγνώμη χάθηκε το φιλότιμο». Έτσι όμως γίνεσαι ανυπόληπτος και η φυλακή σίγουρα θα στο ανταποδώσει. Το να μην ξεχνάς όχι με την έννοια του να το κρατάς μανιάντικο, αλλά με το να ξέρεις ποιος είναι, τι κάνει, πώς λειτουργεί, τι συνήθειες ή τι ιδιαιτερότητες ενδεχομένως έχει, τι προηγούμενα, γιατί ξέρεις με κάποιον θα τον βάλεις να συγκατοικήσει, πρέπει να ταιριάζει, να μην βάλεις τα «σκυλιά με τα λουκάνικα», όπως γίνεται τώρα δίπλα με κάποιους πρώην ισχυρούς και επώνυμους. Δεν με πιάνει ντε και καλά ο πόνος για αυτούς ούτε έχω καμία ευαισθησία για όσους κλέψανε η φάγανε δημόσιο χρήμα. **Η φυλακή οφείλει να λειτουργεί ως καταφύγιο θηραμάτων για όλους.** Αλλοίμονο στον υπάλληλο που θα δει τον εαυτόν του ως έναν ακόμη και μάλιστα καθημερινό δικαστή του κάθε κρατουμένου ότι και αν έχει κάνει αυτός. Είτε πλούσιος, είτε φτωχός μέσα στην φυλακή, **πρέπει ο καθένας να διασφαλίζεται.** Δε μπορείς

δεν πρέπει τώρα αυτούς που οι παράνομοι τους ψάχνανε έξω να τους βρουν να τους απαγάγουν, ή να τους τα πάρουν, να τους βάλεις τώρα να συγκατοικούν μαζί, δεν γίνεται που να πάρει ο διάβολος. Επιμένω η δουλειά μας δεν είναι τόσο δύσκολη, είναι όμως σκληρή εδώ βλέπεις κάθε λογής ανθρώπους καταντημένους, παρκαρισμένους, δυστυχημένους, άμοιρους, βάνασους, σκληρούς, αδίστακτους, μα και άτυχους φιλήσυχους, καλούς. Ανθρώπους που προκάλεσαν την τύχη τους μα και αυτούς που τους προκάλεσε η τύχη τους, ε όλο αυτό το πράμα μαζί δεν μπορείς να το επικοινωνήσεις ούτε αντέχεται τόσο εύκολα. Θα τελειώσω με ένα επίσης σοβαρό πρόβλημα, αυτό της έλλειψης προσωπικού. Σε αυτή τη σκληρή δουλειά, ούτως ή άλλως οι περισσότεροι φεύγανε σχετικά νωρίς με μειωμένη σύνταξη, ελάχιστοι φτάνανε στα 25-28 χρόνια, πολύ κάγκελο σου έλεγε, πολύ τσιμέντο, δεν άντεχε, έφευγε. Τώρα το συνταξιοδοτικό από το 2011 με το νόμο Βενιζέλου, θα εγκλωβίζει πολλούς και για πολλά χρόνια ε λοιπόν φύγανε ακόμα και με 21,1/2 χρόνια υπηρεσίας και ας παίρνανε 500-600 ευρώ σύνταξη. Δεν άντεχαν να πάνε, στα 60 ή τα 65. Από την άλλη έχει να γίνει διορισμός στις φυλακές από το 2008, που το 2008 πήρε μόλις 50 άτομα. Έχουν φύγει γύρω στους 750 ήρθαν καμιά 250αριά δημοτικοί αστυνομικοί, άλλο πράγμα πάλι αυτό, δεν θέλω να επεκταθώ, η κατάσταση πλέον έγινε τραγική, ένας φύλακας για 200 κρατούμενους. Αυτό τα λέει όλα νομίζω

-Αν και από τα ίδια τα προβλήματα αντιλαμβάνομαι ποιοι είναι οι τρόποι αντιμετώπισης, κάποια ειδικά θέματα που θα θέλατε να θίξετε ώστε με κάποιες παρεμβάσεις να γίνει πιο λειτουργικό το σύστημα;

Κατ' αρχήν πρέπει να ξεφύγουμε, άμεσα από αυτή την αριστεριστική θα την πω διαστροφή, που αναπτύσσεται μέσα από τη λογική, που θεωρεί πώς αν φτιάξεις μια φυλακή είναι σα να γκρεμίζει δυο σχολεία. Αφού χρειάζονται τι να κάνουμε δηλαδή;. Από την άλλη πώς μπορείς να μιλάς για καλές συνθήκες κράτησης και να λες πως σε αυτό τον διαρκώς αυξανόμενο πληθυσμό των εγκλείστων εγώ θα είμαι διατηρώ αμετάβλητες και διαρκώς τις ίδιες θέσεις κράτησης. Πρέπει να φτιάξουμε φυλακές και ευτυχώς που ο αείμνηστος Γιαννόπουλος μας άκουσε τότε και έφτιαξε για πρώτη φορά κτηριο-λογικό πρόγραμμα και προέκυψε το Μαλανδρίνο, τα Γρεβενά, η Νιγρίτα, τα Τρίκαλα, η Νεάπολη που είναι σε εξέλιξη, ο Νικηφόρος Δράμας που για κάποια ελάχιστα χρήματα έχουν σταματήσει τα έργα. Φαντάζεσαι να μην ήταν αυτές οι φυλακές σήμερα; Τι λογική είναι αυτή άμα φτιάξεις μια φυλακή γκρεμίζονται σχολεία και από την άλλη ενδιαφέρεσαι για τις συνθήκες κράτησης του κρατούμενου; Ε πώς θα γίνει αυτό το πράγμα;. Και βέβαια άμεσα προσλήψεις προσωπικού σε όλους τους κλάδους και τις ειδικότητες.

-Για τις συνθήκες υγιεινής μου απαντήσατε, πόσα θέματα συναδέρφους σας έχουμε θρηνήσει τα τελευταία τριάντα χρόνια;

Εγώ στο θρήνο θα αυθαιρετήσω λίγο. Δεν θα βάλω μόνο τους αδικοσκοτωμένους πρώτα βέβαια αυτούς

αλλά μαζί με αυτούς εγώ θρηνώ και αυτούς που βλέπω λόγω burn out, να καταντάνε, θρηνώ όχι αστεία. Θρηνώ και γι αυτούς που από τη σκληρή δουλειά βγάλανε όχι ψυχολογικά αλλά ψυχιατρικά προβλήματα. Θρηνώ και για αυτούς που τρώνε ξύλο κάθε μέρα. Θρηνούμε και θα θρηνούμε νυν και αεί το Γιώργο το Τσιρώνη που εν ώρα υπηρεσίας τον έσφαξαν σαν αρνί και το κράτος ήθελε λόγω κάποιου δανείου να του πάρει το σπίτι. Εδώ πρέπει να το πω ένα μεγάλο μπράβο στον Καμένο, όχι τον Πάνο, τον άλλο τον Δημήτρη που είναι βουλευτής των Ανεξαρτήτων Ελλήνων εδώ στον Πειραιά. Ευτυχώς με την παρέμβαση του τελικά έγινε ένας διακανονισμός και το γλιτώσαμε το σπίτι. Θρηνώ και θα θρηνώ επίσης για πάντα για τον κουμπάρο τον πιστό φίλο και αδελφό μου τον Μάκη τον ΓΚΑΛΙΜΑΝΗ που κάποιιοι να μην πω τον εκτέλεσαν δύο φορές μια στις 20-2 2015 έξω από το σπίτι του και μπροστά στην μάνα του και μια σαράντα μέρες μετά με την προκήρυξη που έβγαλαν. Στεναχωρηθήκαμε, και κλάψαμε και για τις διαφορές βόμβες εναντίον συναδέλφων μας. Πονάμε και γιατί είμαστε αναγκασμένοι να ηγαινόμαστε κάθε μέρα και από διαφορετικό δρόμο σπίτι μας. Γιατί βλέπουμε σε διάφορα περιθωριακά sight να αποτελούμε με τον έναν ή τον άλλο τρόπο καθημερινό στόχο. Δεν ξέρω τι στο διάολο τους έχει πιάσει και βγάζουν τόσο ταξικό μίσος. Ποιοι νομίζουν ότι είμαστε, ποιοι νομίζουν ότι εργάζονται στις φυλακές;

-Ποια είναι η άποψή σας για την κατάργηση των φυλακών υψίστης ασφαλείας;

Καλά έκαναν και την κατάργησαν ήταν εντελώς λάθος το όλο πλαίσιο, όχι μόνο δεν διευκόλυνε αλλά θα δημιουργούσε επιπλέον προβλήματα. Εσχάτως συνάντησα στην βουλή τον πρώην υπουργό κ. Αθανασίου και του είπα κύριε θυμάστε που σας λέγαμε ότι αυτή η φυλακή Γ τύπου είναι καταδικασμένη να αποτύχει ή να κλείσει και ότι αντί αυτής να φτιάχνατε μια πειθαρχική φυλακή για όσους έχουν καταδικαστεί για πειθαρχικά παραπτώματα από τα πειθαρχικά συμβούλια; Ότι έτσι βάζοντας υπόδικους και πρώτο έγκλειστους καταργείτε το τεκμήριο της αθωότητας, και ότι εν πάση περιπτώσει αν εκεί τοποθετούν κρατούμενους άλλες υπηρεσίες αφαιρείτε ένα μεγάλο όπλο από την υπηρεσία μας. Φτιάξε μια πειθαρχική, ποιος θα σου πει κουβέντα για αυτό; Να που τελικά έκλεισε η Γ. τύπου. Συμφώνησε μου είπε ότι άλλοι πίεζαν τότε για αυτό όμως ήταν αργά.

Η πειθαρχική φυλακή εξακολουθεί να είναι απαραίτητη. Εγώ καταδυναστεύω; Εγώ κλέβω; Εγώ αδικώ πράττω εναντίον των κρατούμενων; Όχι βέβαια οι συγκρατούμενοι τους τα κάνουν. Αν κάποια φορά ο υπάλληλος στραφεί εναντίον κρατούμενου, είναι γιατί νομίζει ότι αυτός οφείλει να τιμωρήσει τον κρατούμενο που πήγε και επιτέθηκε σε άλλον κρατούμενο. Τα προηγούμενα που ανοίγουμε εμείς με κάποιους κρατούμενους είναι γιατί αυτοί δεν σέβονται απειλούν κτυπούν εκβιάζουν και εκμεταλλεύονται τους συγκρατούμενους τους. Αυτά τα προβλήματα δεν τα δημιουργούν οι φύλακες, μπορεί να παρεμβαίνουν και να προσπαθούν κάποιες φορές να τα λύσουν με λάθος τρόπο αλλά δεν τα δημιουργούμε εμείς. Γίνονται τραγικά πράγματα μερι-

κές φορές, απειλούν, λένε πες στην μπάξο τη μάνα σου να μας φέρει εκείνο ή το άλλο γιατί θα στείλουμε να την γ...., Παίρνουν τηλέφωνο τις μανάδες στα σπίτια και τους λένε αν δεν κάνεις ότι σου λέμε θα τον φτιάξουμε θα τον ράνουμε τον μπάξο το γιο σου θα σου τον στείλουμε στο κουτί. Που θα πάνε όλοι αυτοί αν δεν υπάρχει πειθαρχική φυλακή; Τι σωφρονισμό και κουραφέξαλα μπορεί να κάνει κανείς σε ένα απείθαρχο και κατά τεκμήριο ισχυρότερο σύνολο από αυτόν;

Το «σωφρονιστικός» εν πολύς μας προβοκάρει, ακούνε σωφρονιστικός υπάλληλος και σου λέει σε τίποτα γραφεία με μοκέτες, και air condition θα εργαζονται. Βρε δυο ισόβιες βγάζουμε και στους ίδιους χώρους θα μας τρελάνετε τελείως; **Γ' αυτό λέω δεν υπάρχουν κακές λέξεις παρά κακά στόματα. Δεσμοφύλακας είμαι του δέσμιου φύλακας δηλαδή και ως τέτοιος οφείλω να είμαι φύλακας άγγελος.** Αν είσαι φύλακας διάβολος να πάς στο διάβολο εσύ, να σου πάρουν το κεφάλι. Δεσμοφύλακας λοιπόν σημαίνει φυλάω τον αδύναμο κρατούμενο. Από ποιον; Από τον ισχυρό αδίστακτο και αμετανόητο συγκρατούμενο του. Είπαμε από την αρχή, **η κοινωνία της φυλακής είναι η πιο στυγνά ταξικά διαμορφωμένη κοινωνία και όποιος χαρίζεται στον κακό κάνει κακό στον καλό.** κλπ

-Πείτε μας δυο λόγια για τις πρόσφατες ευφάνταστες απόπειρες απόδρασης ή τετελεσμένες αποδράσεις. Πώς αντιμετωπίζονται τέτοιες περιπτώσεις; Έχετε ανασχεσει παρόμοιες απόπειρες εσείς ή συνάδερφοί σας και ποια σας έχει κάνει περισσότερο εντύπωση;

Οι απόδραση των κρατουμένων κατ' εμένα είναι μια απόλυτα φυσική αν όχι δικαιολογημένη πράξη. Κοιτάξτε πόσες αποδράσεις έχουν γίνει από τότε που διορίστηκα εγώ; Αν εξαιρέσουμε τις ομαδικές αποδράσεις, όλα αυτά τα χρόνια ίσως έχουμε λιγότερες από 100, όλες μαζί καμιά τρακοσαριά. Δες τώρα πόσο μελάνι έχει χυθεί για αυτές. **Μα κάθε μέρα έχουμε περίπου 300 αποδράσεις από την κοινωνία προς τη φυλακή. Γ' αυτές πόσο μελάνι έχει χυθεί; ασχολείται κανένας; Κανένας!** Μόνο η απόδραση από τα μέσα προς τα έξω φαίνεται να ενοχλεί τους πάντες. Ε λοιπόν εγώ με την απόδραση δεν έχω τίποτα προηγούμενα, ούτε θα σιγματίσω έναν κρατούμενο επειδή πήγε να αποδράσει. Η δουλειά του είναι να επιχειρήσει να αποδράσει, η δουλειά μου είναι να μην τον αφήσω. Υπάρχουν έξυπνες αποδράσεις. Έχω εδώ έναν κρατούμενο τώρα που απέδρασε από την κλούβα εν κινήσει. Ξεβίδωσε το πάτωμα, πιάστηκε από το διαφορικό, κατέβηκε κάτω και όταν έφθασε η κλούβα στα Γιάννενα και λέει Κώστα κατέβα, επίτηδες δεν λέω το επώνυμό του, τον ψάχνανε βρε που είναι ο Κώστας και ο Κώστας ήταν στη Ναύπακτο ή στο Αντίρριο. Υπάρχουν και αποδράσεις που κάνουν το μυαλό σου να δουλεύει. Οι τελευταίες με τα ελικόπτερα απλά εκμεταλλεύτηκαν την τεχνολογία. Τι μπορεί να κάνει όμως εκεί; Τίποτα και τώρα αν πάει ελικόπτερο σε κάποιες φυλακές ειδικά της περιφέρειας θα πάρει όποιον θέλει. Και μετά κάποιος 'ή θα πυροβολήσουν ή δεν θα πυροβολήσουν θα πάνε κατηγορούμενοι. Μα το αδίκημα της απόδρασης η πολιτεία το τιμωρεί με 6 μήνες έως 1 χρόνο φυλακή πώς ζητούν κάποιος να πυροβολήσουν εναντίον ενός ελικόπτερο που μέσα έχει

ομήρους και κρατούμενους; Επληρώθη η θανατική ποινή και δεν το ξέρουμε; Αντί για 6μηνες φυλακή, θάνατος; Βρε τι μας λέτε. Εμείς εναντιωθήκαμε τα μάλα τότε για τους πυροβολισμούς συγκρουστήκαμε και μας τσακίσαμε. Μας πέρασαν γενεές 14 γιατί δεν πυροβολήσαμε να ρίξουμε το ελικόπτερο. Και αν το ελικόπτερο έπεφτε μέσα στην φυλακή που το προαύλιο είναι γεμάτο με 300 άτομα ή κάπου μέσα στην πόλη τι θα έλεγαν τότε; Είναι τραγικό αυτό που συμβαίνει δεξ τώρα και αυτό που είπα για τα ντρόουν, φαντάσου τι μπορεί να κουβαλήσουνε μέσα και πες μου τώρα πως γίνεται να αντιμετωπίσεις τέτοια πράγματα.

Άλλες αποδράσεις είναι τα λαγούμια. Μέχρι τώρα φανήκαμε τυχεροί ή μάλλον άτυχοι οι κρατούμενοι. Στην Κέρκυρα, είχαν σκάψει το λαγούμι και είχαν σχεδόν βγει στην άσφαλτο και από κάτω, είχε κουφώσει. Ένας περαστικός όμως είχε βγάλει βόλτα το σκύλο του, ο σκύλος τους μύρισε και αρχίζει να γαβγίζει. Πάει ο γέροντας στον σκοπό της πύλης και του λέει για να γαβγίζει ο σκύλος κάτι γίνεται εδώ έχει βυθίσει η άσφαλτος. Ο σκοπός παίρνει όλες τις σκοπιές, τίποτα όλα καλά του λένε. Ο σκύλος όμως εκεί να γαβγίζει. Ενημερώθηκε ο διευθυντής και έτσι βρήκαν τότε το λαγούμι. Λαγούμια είχανε σκάψει στο Δομοκό και στον Κορυδαλλό ο Κορυδαλλός όμως είναι χτισμένος πάνω σε βράχια μετά από τα 11 μέτρα πέσανε πάνω σε βράχο. Ήταν τυχεροί που φτάσανε στα 11 μέτρα, ωστόσο η απόσταση μέχρι να βγεις έξω είναι 60-70 μέτρα δεν υπήρχε περίπτωση να μην πέσουν σε βράχο. Υπάρχουν και οι λεγόμενες στημένες αποδράσεις δηλαδή οι αποδράσεις που γίνονται με συνεργεία κάποιων από το προσωπικό. Όπως αν θυμάστε με την ψυχολόγο, η οποία ερωτεύτηκε έναν κρατούμενο, τον έντυσε γιατρό με τα ακουστικά του με τα γυαλιά του, με τις περούκες του αγνώριστος ούτε που το φανταζόσουν και τον έβγαλε έξω η ίδια. Όπως στημένη ήταν και η μία από τις 6 συνολικά αποδράσεις του Ρωχάμη, αυτή του 1986 και αυτή από τον Κορυδαλλό. Τότε του είχε ανοίξει την πόρτα ένας υπάλληλος.

-Ποια η γνώμη σας ως υπάλληλος και συνδικαλιστής με τη μακροχρόνια πείρα σας για τη συνεργασία-παρουσία των δικηγόρων Πειραιά και κατά την άσκηση των καθηκόντων τους στα Σωφρονιστικά καταστήματα και στα ακροατήρια;

Θεωρώ ότι γενικά είναι πάρα πολύ καλή. Υπάρχουν, κατά καιρούς κάποια προβληματάκια κυρίως με τους νέους δικηγόρους που ταυτίζονται με τους πελάτες τους μας και πάρουν και καμιά άλλη υπόθεση και είναι πιο επίμονοι αλλά μέχρι εκεί.

Δεν έχουν αποδεχτεί ακόμα τις τυπικότητες του επαγγέλματος και φέρνουν για παράδειγμα διάφορες τσάντες τσιγάρα ή αντικείμενα, από ανθρωπιά μπορεί να το κάνουν αλλά μπορεί να βρουν τον μεπλά τους για πλάκα. Η μάνα του μου λένε δεν είναι εδώ ούτε έχει κάποιον άλλο συγγενή ποιος θα φέρει ρούχα. Τους λέω έλα εδώ ρε παιδάκι μου, μην το κάνεις αυτό, είσαι επιστήμονας, τι θα γίνεις αχθοφόρος του κρατούμενου; Επίτηδες το λέω έτσι, για να δω πως θα αντιδράσει από ανθρωπιά το κάνει ή είναι πονηρός. Αυτό που θα σου πω αφορά δύο δικηγόρους Πειραιά έναν της Αθήνας και έναν από την Λευκάδα πρώην βουλευτής μάλιστα.

Όλοι τους σε διαφορετικούς χρόνους όμως επέμεναν να παραλάβω πράγματα που τους είχαν δώσει συγγενείς των πελατών τους για να τους φέρουν αυτοί. Τους εξηγούσα σε όλους ότι δεν έπρεπε και δεν μπορώ να τα παραλάβω και όλοι τους επέμεναν. Σε όλους είπα εντάξει θα τα παραλάβω αλλά θα ψάξουμε τα πράγματα μαζί και ότι έχουν μέσα θα τα χρεωθείτε εσείς, σε ένδειξη αθωότητας συμφώνησαν. Όταν μπροστά στον καθένα τους βρήκα μέσα ναρκωτικά τρελάθηκαν. Τώρα τι πρέπει να κάνω κύριε συνήγορε, ρώτησα, να σε πάω κατηγορούμενο; Κιτρίνισε, πρασίνισε, ειδικά ο πρώην βουλευτής κόντεψε να πάθει έμφραγμα και αυτός που του έδωσε τα πράγματα και ο πελάτης του ήταν συγγενείς του. Δεν στο ανέφερα τυχαία, είναι κάτι ξέρεις που μαζί με την αθωότητα και την ανθρωπιά μπορεί υπάρχει και ιδιοτέλεια. Εγώ λέει ο πονηρός στον πελάτη του έχω άκρες σου φέρνω και πράγματα που οι άλλοι δεν μπορούν. Ο Κορυδαλλός είναι μεγάλη αυλή για τους δικηγόρους, ξέρεις πόσοι από έξω ή από αυτούς που έρχονται που και που στον κορυδαλλό μου λένε, εγώ δεν θα πάρω καμιά δουλειά από τον Κορυδαλλό αρχιφύλακα; Κάποιοι όχι μόνο δικηγόροι νομίζουν ότι εμείς δινομε τις δουλειές.

Παίζει πάντα ρόλο και ο όποιος σύλλογος αλλά με τον Πειραιά δεν έχουμε διαχρονικά κανένα πρόβλημα, ίσα-ίσα που όσες φορές τους ζητήθηκε να παριστούν αφιλοκερδώς για κάποιους ταλαίπωρους και εγκαταλειμμένους εδώ στο ψυχιατρείο το έκαναν. Μόνο με κάτι δικηγόρους της επαρχίας που έρχονται, με έναν αέρα και έναν αρχοντοεπαρχιωτισμό, δικηγόρος τάδε κλπ. έχουμε κάποια θεματάκια.

-Οι τρόφιμοι του κοινού ποινικού δικαίου και συγκεκριμένα οι «εγκέφαλοι» των εγκληματικών οργανώσεων, εξακολουθούν να συνεχίζουν τη δράση τους και πώς τα καταφέρνουν; Δε μπορεί η πολιτεία να το αποκλείσει αυτό χρησιμοποιώντας σύγχρονη τεχνολογία;

Κοίταξε, κοινού ποινικού δικαίου είναι όλοι, μην μας άσας κι εσύ που λένε, ότι ο ένας είναι πολιτικός κρατούμενος ή αυτό το γελοίο ότι ο άλλος είναι για οικονομικό αδίκημα, ή για επιταγές, ε και λοιπόν, ξέρεις πόσων ειδών οικονομικά αδικήματα υπάρχουν. Πάει κάποιος και με «πέτσινες» επιταγές αγοράζει το λάδι ενός ολόκληρου χωριού και τους αφήνει όλους απλήρωτους, σκότωσε ή δεν σκότωσε όλο το χωριό. Τι είναι αυτός; Δεν θα μπει φυλακή αυτός; Τι πάει να πει οικονομικό έγκλημα;

Η απενοχοποίηση του οικονομικού εγκλήματος και του Λευκού κολάρου είναι ότι πιο πρόστυχη και πιο ελεεινή δικαιολογία έχω ακούσει σχετικά με την φυλακή. Αυτοί μαζί με τα πρωτοξαδερφά τους, τους τοκογλύφους είναι οι πιο αδίστακτοι άνθρωποι και απατεώνες.

Γι' αυτό που με ρώτησες τώρα αν η πολιτεία μπορεί ή δεν μπορεί να αποκλείσει την δράση εγκεφάλων ή εγκληματικών οργανώσεων μέσα από την φυλακή. Καταρχήν με ρώτησες με έναν τρόπο σαν να είσαι σίγουρος ότι το θέλει. Είσαι; Εγώ όχι. Αυτό καταλογίζουμε στην πολιτεία, άλλωστε ότι δεν προσπαθεί καν να το περιορίσει. Το έχει φορτώσει και αυτό σε εμάς.

Τα μηχανήματα που θα απενεργοποιούσαν τα κινητά τηλέφωνα απαγορεύονται. Άλλα μηχανήματα που

ελέγχανε για ναρκωτικά και αυτά επίσης απαγορεύονται διότι λέει είναι καρκινογόνα, είναι εκείνο. Εμείς έχουμε πάει σε διάφορες φυλακές της Ευρώπης και μας ξεβρακώνουνε, για να μπούμε μέσα άστα. Κάμερες κλειστού κυκλώματος στις περισσότερες φυλακές δεν υπάρχουν. Η αλληλογραφία των κρατουμένων απαγορεύεται να ελεγχτεί. Τα κινητά τηλέφωνα μπορεί ίσως να φαίνονται αθώα, όμως ξέρεις τι προβλήματα δημιουργεί; Ξέρεις τι σημαίνει να είσαι ένορκος σε δίκη και στις δύο η ώρα το βραδύ να σε πάρει ο άλλος τηλέφωνο και να σου λέει θα σε σκοτώσω ή να παίρνει τη γυναίκα ή τους γονείς ή αντιδίκους του και να τους απειλεί. Η επικοινωνία με παράνομες ομάδες που λειτουργούν απέξω πως νομίζεις ότι γίνεται. Η επιτυχίας της απόδρασης των 11 στα Τρίκαλα στο μεγαλύτερο ποσοστό της οφείλεται στην επικοινωνία με τα κινητά. Έλα από εδώ, τώρα πήγαινε από εκεί, εγώ είμαι εδώ... πέτα το σχοινί, πυροβόλησε, τέτοια πράγματα. Να ξέρεις επίσης και κάτι οι ισχυροί των φυλακών με τον ένα ή τον άλλο τρόπο πάντα έχουν «καλή» επικοινωνία με τους έξω κάθε λογής ισχυρούς παράγοντες. Τώρα για το αν μπορεί ή δεν θέλει η πολιτεία να κάνει κάτι ο καθένας μπορεί να πιστεύει ότι θέλει. Εσύ τι πιστεύεις;

-Ποια είναι η σχέση των παραπάνω προσώπων με τους άλλους τροφίμους; «Πουλάνε προστασία»;

Όπως σας είπα αντιγραφή της κοινωνίας, ότι ακριβώς γίνεται έξω γίνεται και εδώ. Ο ποιο ισχυρός είναι αρχηγός, οι ποιο δυνατοί ή οι ποιο αδίστακτοι είναι συνεργάτες του (σπαθόλουρα τους λένε αυτούς στην φυλακή) και όλοι οι υπόλοιποι υποτακτικοί και οιονεί θύματα. Η μονή διάφορα είναι ότι μέσα στην φυλακή οι στόχοι εντοπίζονται ποιο εύκολα, και είναι ποιο δύσκολο να ξεφύγουν. Έξω μπορείς ν' αλλάξεις γειτονιά να φύγεις, εδώ δε μπορείς.

-Αν και έχετε αναφερθεί παραπάνω, απαντήστε μας πιο αναλυτικά, διακινούνται ναρκωτικές ουσίες στις φυλακές και αν ναι πώς γίνεται και δεν το σταματάει η πολιτεία;

Όλα τα ναρκωτικά όχι δεν μπορούν να σταματήσουν, μπορούν όμως να περιοριστούν τα μάλα. Κοίταξε υπάρχουν δύο ειδών ναρκωτικά, που μπαίνουν στις φυλακές και δεν το λέω με βάσει τις ουσίες, είναι τα προς χρήση ναρκωτικά και τα προς διάθεση ναρκωτικά. Τα προς χρήση ναρκωτικά τα βάζει το κάθε «αρρωστάκι» όπως το λένε στη γλώσσα τους, σε μικρές ποσότητες και με απίστευτα ευρηματικούς τρόπους. Αν σου απαριθμήσω τους τρόπους που μπορεί να βάλει... ένας το είχε δέσει με πετονιά από το δόντι και το είχε σταματήσει στον οισοφάγο. Μέσα στο μυελό των οστών, στα κόκκαλα των φαγητών, το μαγειρεύουν μαζί με φαγητά, σε δίπατα μπολ, με ένεση μέσα στα πορτοκάλια που μετά τα στύβουν τα σουρώνουν και τα κάνουν χρήση, να σου δείξω μετά φωτογραφίες γιατί κρατάω αρχείο και θα πεις είναι δυνατόν. Όμως ότι και να είναι αυτά είναι σε μικρές ποσότητες. Υπάρχουν όμως και τα προς διάθεση ναρκωτικά και οι ποσότητες αυτές μπαίνουν μαζικά στη φυλακή. Το λουκάρισμα όπως το λένε στην γλώσσα τους και εδώ το θέμα είναι τι χωράει ο πωπός του καθενός ...

κατάλαβες; Και πιστεψέ με χωράει αρκετό πράγμα εκεί, άσε έχω δει πράγματα και θάματα. Μέσα σε προφυλακτικά που χειρουργικά τα τοποθετούν μέσα σε μεγάλες ντομάτες, ή τα καταπίνουν και τα παίρνουν κατά τη απόδευση, μέχρι και κλύσματα έχω δει να κάνουν για να τα βγάλουν. Κάποιοι που κατά τ' άλλα σαν άνθρωποι είναι σκληροί, δεν θα βρεις αδερφές σε αυτούς, βάζουν στον ποπό τους κινητά τηλέφωνα, υπάρχει και σχετικό ανέκδοτο στην φυλακή. Ξέρεις λένε γιατί ο Γ ..... (χώρα καταγωγής) είχε 2 κινητά στον κ... γιατί ....δεν χωράγανε τρία, κατάλαβες; Τα πεταχταρια ή οι φούντοι όπως τα λένε γιατί πετάγονται απέξω από την μάντρα στα προαύλια όταν είναι ανοιχτή η φυλακή. Μέχρι και ντελίβερι στο κελί κάνουν απέξω με τις βαλλίστρες. Τώρα τελευταία έχουμε και τα ελικοπτεράκια τα «ντρώουν» όπως προανέφερα. Ένας μία φορά στα επισκεπτήρια είχε κόψει το μπουκάλι το κέτσαπ, είχε βγάλει το περιεχόμενο του είχε κολλήσει στον πάτο ένα μακρόστενο κομμάτι ναρκωτικών έβαλε και πάλι κάποια ποσότητα κέτσαπ κόλλησε το μπουκάλι μια κόλλα την ατλακόλ νούμερο 4 που παίρνει το χρώμα αυτού κολλά έβαλε και την ετικέτα και άντε να το βρεις τώρα εσύ. Το ίδιο γίνεται και με τα αλουμινένια κουτάκια αναψυκτικών, χωρίς μάλιστα να χρειαστεί ούτε καν να τα κόψεις, μόλις μια τρυπίτσα χρειάζεται και μια σύριγγα. Κοίτα να δεις καλώς κακώς όλα αυτά γίνονται, κάνουμε όμως ότι μπορούμε και δεν φταίμε εμείς που γίνονται, θα έχετε καταλάβει άλλωστε ότι μιλάμε για ασύμμετρες δυνάμεις άρα και δυνατότητες. Για εμάς το πρόβλημα είναι ο βρώμικος υπάλληλος γιατί μπαίνουν και με αυτόν τον τρόπο ναρκωτικά στις φυλακές. Οι βρώμικοι φύλακες, όμως δεν ήταν ποτέ πρώτη επιλογή της πολιτείας. Ευτυχώς και μπράβο μας, είναι πάντα πρώτη επιλογή των εργαζομένων, δηλαδή όποιος έχει πιαστεί τον έχουμε δώσει εμείς.

Δεν είναι εύκολο να είσαι βρώμικος για καιρό στη φυλακή και να μην εντοπισθείς. Ένα δύο, τρεις μήνες το πολύ θα σε πάρουν χαμπάρι. Πάντως εμείς τους περισσότερους, τους ποιο ευεπίφορους τους ξέρουμε τους αλλάζουμε καμιά υπηρεσία δείχνοντας τους ότι τους υποψιαζόμαστε, περιμεινουμε και αν δούμε ότι έχουμε δίκιο τους στήνουμε και φωνάζουμε την αστυνομία. Δεν είναι όμως και τόσο εύκολο να πιαστούν. Θέλω να πιστεώω όμως ότι αυτός ο τρόπος για διάφορους λόγους είναι πλέον σε ύφεση. Ναρκωτικά μπαίνουν και με τις άδειες των κρατουμένων. Κοίτα να δεις πως συγκρούονται τα πράγματα, ένας πρωτοποριακός θεσμός όπως οι άδειες, που καλά κάνει και υπάρχει, ενίοτε αγγίζει τις αντοχές της κοινωνίας. Σε αυτές όμως τι περιπτώσεις αντί η πολιτεία να βγει και να στηρίξει ευθέως το θεσμό αφήνει σκοπίμως να το κάνουμε εμείς ή ακόμα χειρότερα μας παρουσιάζει ως υπεύθυνους και μας κατηγορεί.

Άσχετα με το τι πιστεύουν πολλοί οι άδειες, προβλέφθηκαν με τον 1851/1989 από τον τότε, υπουργός δικαιοσύνης Σκουλαρίκη και έθετε πολύ συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις για την χορήγηση τους. Το 1991 πήγε να τις εφαρμόσει ένας πεφωτισμένος άνθρωπος ο αείμνηστος Κανελλόπουλος. Σάρκα και οστά άρχισε να παίρνει επί Μπενάκη. Το 1994 έρχεται ο Κουβελάκης και τροποποιεί όλα τα κριτήρια παροχής

αδειών. Οι χρόνοι παροχής του συρρικνώθηκαν η βαρύτητα του εγκλήματος χάθηκε, η υποτροπή χάθηκε και κρατήσαμε μόνο ένα κριτήριο, την προσδοκία ότι ο κρατούμενος θα κάνει καλή χρήση της αδείας. Πρόσεξε τώρα, χωρίς να ξετάξεις την βαρύτητα του αδικήματος το αν είναι υπότροπος ή αν έχει τιμωρηθεί πειθαρχικά τι άδεια μπορείς να δώσεις; Τι μεταφυσικό κριτήριο είναι αυτό, πώς θα ξέρω εγώ τι χρήση θα κάνει, δηλαδή το δικαστήριο που τον δικάζει ξέρει αν αυτός θα το ξανακάνει ή όχι; Το ξέρετε ότι ακόμα και αν έχει παραβιάσει κάποιος την άδεια μετά από κάποιο χρονικό διάστημα δικαιούται πάλι άδεια; Τι μπορεί να προσδοκά κανείς από αυτό; Όλο τον τσαμπουκά τον φορτώνουν σε εμάς και πλύνουμε τα πιάτα τους.

Πρωτοποριακός θεσμός οι άδειες, αλλά μπαίνουν ναρκωτικά με τις άδειες. Τι θα το κάνουμε τώρα, πονάει χέρι, κόβει χέρι, πονάει κεφάλι κόβει κεφάλι; Όχι ας επαναφέρουν όμως κάποια από τα παλιά κριτήρια ή ας βάλουν καινούργια. Όταν διαπίστωσα ότι με τους αδειούχους πέρναγαν ναρκωτικά έφτιαξα μια ειδική τουαλέτα και πέρναγα όλους τους αδειούχους από κει βγήκε, η Ελευθεροτυπία με έκραζε, ότι έπρεπε λέει να με βάλουν αρχιφύλακα στο Άουσβιτς, σε στρατόπεδο συγκέντρωσης και η τότε πολιτική ηγεσία μου επέβαλε να την καταργήσω. Και τι ήταν αυτή η ιδική τουαλέτα κάτι σαν την κούπα του Πυθαγόρα ας πούμε, έφευγε το νερό και τα ελαφριά αντικείμενα και έμενε το βαρύ το ίζημα τα ναρκωτικά δηλαδή. Την πρώτη φορά εφαρμογής του μέτρου μέσα σε 15 ημέρες είχαμε πιάσει πάνω από 1,1/2 κιλό. Που έμπαιναν με 200-100 γραμμάρια, 50 γραμμάρια. Ίσως είχα κάνει βέβαια μια υπερβολή, είχα βάλει και μια κάμερα μέσα γιατί πολλοί τα βγάζανε και τα ξεροκαταπίνανε. Όταν αφέδευαν μία δύο φορές και δεν είχαν πλέον τίποτα, τους έβγαζα από εκεί και τους πήγαινα πάλι στα κελιά τους. Δεν κοιτάζαμε την κάμερα από κακία ή για να τους ζορίσω. Το έκανα με σκοπό ώστε αν το έβγαζαν από μέσα τους, να μην προλάβαν να τα ξαναέβαζαν ή τα κατάπιναν και πάλι και έτσι να τα έπιαναν. Θα μπορούσαν επίσης να τα έβαζαν στο γιασούρτι, στα υπολείμματα του φαγητού, ή μέσα στο ψωμί, και να τα έπαιρνε ο μιλημένος καθαριστής κρατούμενος και τα πήγαινε μέσα. Απίθανα πράγματα. Και λες τώρα, τι να τιμωρήσεις έναν άνθρωπο που έφτανε στο σημείο να βγάλει κάτι από τα κόπρανά του και να τα ξανατρώνει. Αυτός τιμωρείται από μόνος του. Αλλά από την άλλη όχι και να μην το ψάξω. Και άμα μπει μέσα και πεθάνει ένας; Τι χρωστάει ο άλλος να πεθάνει. Άσε που το 90% των παραπτωμάτων έχουν να κάνουν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο με τα ναρκωτικά. Χρωστάει, δεν έχει να πληρώσει, πίνει, είναι στον κόσμο του, κλέβει για να βρει ν' αγοράσει. Εδώ δεν υπάρχει κόκκος ναρκωτικών, το ψυχιατρείο που παλιά ήταν κέντρο ναρκωτικών τώρα δεν υπάρχει κόκκος. Με μεγάλο κόστος να ξέρεις. Μας την πέσανε στην αρχή γιατί και εδώ εφόρμια κάποια δύσκολα μέτρα. Καλύτερα να κοιτάξω στα μάτια την μάνα, ή τον πατέρα του κρατουμένου και να τους πω είδατε το παιδί σας εδώ είναι καθαρό και ας με βρίζουν οι άλλοι. Εμένα μου αρκεί τι μου λένε οι γονείς. Όταν πήγα στα ανήλικα, είχε και εκεί πολλά ναρκωτικά. Όταν πήγα λοιπόν, με συνόδευε μια φήμη, ένας μύθος, το μύθο ξέρεις για να σε συντηρεί πρέπει να τον συντηρείς, με έβλεπαν πολύ επιφυλακτικά οι γονείς. Μετά

από καιρό που δεν υπήρχαν ναρκωτικά, και έβαλα τα ανήλικα σε ένα πρόγραμμα «πάχυνσης» όπως το έλεγα, παρότι ήμουν αυστηρός, μου έλεγαν κύριε Αραβαντινέ, δεν ερχόσασταν νωρίτερα εδώ πέρα μπας και γλύτωνε κανένα παιδάκι. Τα πήγα τρέχοντας τα ανήλικα, να μετά γυμναστήρια, αθλοπαιδιές, διάφορες εκδηλώσεις, μέχρι και μπουζούκια τους έφερνα. Ναι έφτιαξα «πισίνα» στο ψυχιατρείο όπως παλιότερα και στον Κορυνδαλλό έφτιαξα όμως και γυμναστήριο. Βρε Αραβαντινέ θα τα πάρουν, θα μας σκοτώσουν μου έλεγαν, ποιους θα σκοτώσουν άμα κάνουμε καλά τη δουλειά μας μην φοβάστε τους έλεγα και όντως όλα πηγαίνουν καλά. Άμα υποτροπιάσει κανείς έχουμε και τα μπλε (κελιά αυτοπροστασίας), είχαμε την Κατριβάνου, λύσσαξε με τα μπλε. Ρε παιδάκι μου ευρωπαϊκή οδηγία, είναι τρελός, υποτροπιάσε τι να τον κάνουμε. Τα μπλε είναι, υπενδεδυμένα με ειδικά υλικά με air condition, για «φιλοξενούν» τους αυτοκαταστροφικούς και τους ετεροκαταστροφικούς ανθρώπους. Είναι λέει απάνθρωπο. Μα τι να κάνω, να τον αφήσω να αυτοκτονήσει ή σκοτώσει άλλους; Δεν το βάζω εγώ εκεί, μόνο με χαρτί γιατρού τοποθετείται κρατούμενος σε αυτά τα κελιά.

-Τα «υψηλά πολιτικά πρόσωπα» που φιλοξενείτε στις φυλακές, πώς αντιμετωπίζονται από τους συγκρατούμενους και από την πολιτεία; Έχουν ειδικά προνόμια;

Τι ειδικά προνόμια; Αυτό που σου είπα, τα σκυλιά και τα λουκάνικα. Αυτοί όλοι οι παράνομοι τους ψάχνανε να τους βρουνε έξω και τώρα είναι μαζί. Αυτός ο μύθος περί κελιών, σουίτες και τέτοια είναι μια κουταμάρα. Όλα τα κελιά ως χώρος είναι ίδια περίπου 10 τετραγωνικά. Ίδια είναι και τα αντικείμενα που δίνει η υπηρεσία στον κάθε κρατούμενο, το ίδιο κρεβάτι, στρώμα, κουβέρτες, σεντόνια, μαξιλάρι όλα. Τους δίνει όμως το δικαίωμα να φέρνουν και δικά τους. Αν εσύ έχεις τη δυνατότητα να φέρεις δικά σου καλύτερα φέρνεις, λίγο πολύ όλοι φέρνουν. Το άλλο που λένε και απορούν ότι ο πλούσιος κρατούμενος περνάει καλύτερα στην φυλακή τι κουταμάρα είναι αυτή θεέ μου; Ξέρετε εσείς μέρος που να περνάει ο πλούσιος χειρότερα; Εδώ ακόμα και στο θάνατό μας, θέλουμε να έχουμε καλύτερο τάφο, έχεις δε κανένα φτωχό να είναι θαμμένος σε μαυσωλείο; Ο πλούσιος επειδή μπορεί έχει φτιάξει μαυσωλείο τι να κάνουμε τώρα. Η ανάγκη του ανθρώπου να ξεχωρίζει υπήρχε υπάρχει και θα συνεχίσει να υπάρχει ανεξάρτητα εάν κάποιοι το θεωρούν ή όχι, ματαιοδοξία. Ναι στην φυλακή οι πλούσιοι μπορούν αν θέλουν και η πολιτεία τους δίνει το δικαίωμα να περνούν καλύτερα, εμείς μπορείς να μου πεις που φταίμε για αυτό; Άσε που αυτοί οι «φορτωμένοι όπως τους λέει η φυλακή συντηρούν και κάποιους άλλους και έτσι κρατούν μια ισορροπία». Λένε παραδείγματος χάριν ότι παιδραστές οι βιαστές κλπ περνάνε άσχημα. Ναι περνάνε άσχημα, όχι όμως καθαρά για ηθικούς λόγους αλλά για να βρουν μια δικαιολογία στο κυνήγι της δικιάς τους χαμένης αθωότητας ή να ξεχωρίσουν, να πουν δηλαδή κοίτα εγώ δεν είμαι σαν κι αυτόν. Πρόσεξε μπορεί να είναι και χειρότερος, αλλά η ανάγκη του να ξεχωρίσει, βγαίνει και τιμωρεί. Αν όμως κάποιος τέτοιος είναι «φορτωμένος» και γράφει μπακάλης όλους τι γίνετε; Ή δεν τον πειράζουν ή θα τον πειράξουν στην αρχή για να

του πάρουν περισσότερα.

-Ποια είναι η γνώμη σας για τις εναλλακτικές της στέρισης της ελευθερίας ποινές (βραχιολάκι); Και επίσης ποια είναι η γνώμη σας για τις αγροτικές φυλακές και την εργασία στις φυλακές;

Εγώ το βραχιολάκι το δέχομαι τις μακροχρόνιες ποινές μα κυρίως για τους υποδίκους. Δυο ποινές υπάρχουν πλέον στην Ελλάδα, τα χρόνια και ας είναι επτάμιση χιλιάδες και τα ισόβια. Θα φας 7.500 χρόνια, κατά συγχώνευση εκτιτέα 25, με το 1/3 οκτώ χρόνια και 4 μήνες δηλαδή και στα 3/5 με τα μεροκάματα αποφυλακίζεσαι. Είναι απίθανο να έχεις μέσα 8 χρόνια και 4μήνες και να μην έχεις συμπληρώσει τα 3/5 με μεροκάματα, έτσι τα 25 χρόνια γίνονται 8 και κάτι. Στην ισόβια όμως χρειάζεσαι 15 πραγματικά για να αποφυλακιστείς, το έχουν πάρει χαμπάρι και οι κρατούμενοι και σου λέει ισόβια να μην φάω και ας φάω 100.000 χρόνια. Το έχουν πάρει χαμπάρι όμως και οι δικαστές και βαράνε. Αν υπήρχε μια άλλη αναλογία μεταξύ της επιβληθείσας ποινής και στον πραγματικό χρόνο παραμονής του κρατουμένου στην φυλακή, θεωρώ ότι δεν θα είχαν ξεφύγει και οι δικαστές με το μέγεθος των ποινών. Πάντα όμως υπήρχε μια τέτοια τάση, θυμάμαι κάποιες περιπτώσεις που όταν το όριο μετατρέψιμης ποινής ήταν 12 μήνες οι δικαστές έριχναν 13, έγινε 18, έβαζαν 19, έγινε 24 έριχναν 25 μήνες. Κάτι ξέρανε οι δικαστές αλλά καταντάει και λίγο αυθαίρετο, δε μπορεί να πηγαίνουνε δύο άνθρωποι για κλοπή το ένα να δίνει δέκα χρόνια και το άλλο να δίνει τέσσερα ή να λέγετε τράβα στο Εφετείο να βρεις το δίκιο σου. Δηλαδή στο πρωτόδικο τί πάει να βρει ο καθένας; Δεν θεωρώ ότι δεν χρειάζεται να πούμε τίποτα για το αν υπάρχουν παραδικαστικά, το έχουν πει άλλωστε οι ίδιοι οι δικαστές με τις αποφάσεις τους που αφορούσαν πρώην δικαστές, ίσως έχουν ακουστεί λίγα. Να κάτσουν λοιπόν, πόσοι είναι οι δικαστές, σίγουρα είναι πιο πολλοί από εμάς, εμείς είμαστε δύο χιλιάδες, άντε οι δικαστές να είναι πέντε τι δε μπορεί ένα κράτος να ελέγξει 2000 φύλακες και 5000 δικαστές; Τι κάνει τότε; Πώς μπορεί να λέει ότι διοικεί και κυβερνά έναν ολόκληρο λαό; Είναι εύκολο να τα βρεις αυτά, άλλο αν βολεύονται και τ' αφήνουν έτσι.

Αλλά εγώ σου λέω να μην ασχοληθούμε αν υπάρχουν παραδικαστικά, ούτε τίποτα, άλλο για το αν η δικαιοσύνη λειτουργεί εσωτερικά σωστά. Από το 1951 μέχρι σήμερα, έχουν γίνει χιλιάδες αγωγές κακοδικίας, δεκτή έχει γίνει μόνο μία γιατί τότε πιάσανε το δικαστή με τα λεφτά στο χέρι. Δηλαδή είναι κάτι σαν τους Μητροπολίτες, και απονέμουν δίκαιο δια της επιφοιτήσεως του Αγίου Πνεύματος; Και το 177 η αρχή της ηθικής αποδείξεως πως λειτουργεί τελικά. Μην ξεχνάς ότι υπάρχουν καταδικαστικές αποφάσεις όπου κάποιος πούλησε σε άγνωστο, άγνωστη ποσότητα, έναντι άγνωστου ανταλλάγματος, και πάρε πενήντα χρόνια φυλακή. **Οι κρατούμενοι λένε ότι μοιράζουν τη φυλακή, όχι με βάση το μέσο όρο ζωής, αλλά με βάση την αιωνιότητα της ψυχής.** Ίσως γιατί ξέρουν ότι δεν θα εκτελεστούν αυτά που επιβάλουν. Το ένα είναι αυτό, το δεύτερο είναι οι αποκλίσεις μεταξύ πρωτόδικων και εφετειακών ποινών. Πρόκειται περί τρέλας δεν γίνεται να υπάρχει

τόσο μεγάλη απόκλιση. Ή το πρώτο ή το δεύτερο δικαστήριο προφανώς δεν λειτούργησε καλά μα και στο πρώτο και στο δεύτερο όμως δικαστής δίκαιε. Αυτά αντικειμενικά ισχύουν, το ξέρει και η κοινωνία, το ξέρουν και οι κρατούμενοι για το λόγο αυτό **διαλέγουν έδρες** κόβονται σκοτώνονται, για να πάρουν αναβολή, να μην πάνε στην έδρα που δεν θέλουν. Μπαίνουν και δικηγόροι σε αυτή την διαδικασία. Αδερφέ μην πας, κόψε το λαϊμό σου. Πώς μπορείς να μην ελέγξεις με την καλή έννοια του εσωτερικού ελέγχου 2000 φύλακες που είμαστε εμείς και 5000 δικαστές, τι φιλοδοξεί να κάνει τότε σαν κράτος; γιατί αν δεν αποδεικνύετε το ορθό και το σωστό των δικαστών αποφάσεων έχουμε αποτύχει 100%.

-Σχετικά με τις αγροτικές φυλακές και την εργασία στις φυλακές;

Έναν πρωτοποριακό θεσμό είχαμε εμείς σαν Σ.Σ, τις αγροτικές φυλακές και με τον τρόπο που τις αντιμετωπίζουμε κοντεύουν να κλείσουν. Φωνάξαμε, ξαναφωνάξαμε, κάναμε ολόκληρες μελέτες για τις αγροτικές φυλακές. Κάναμε και έναν πανελλαδικό διαγωνισμό στους φοιτητές όλων των ΑΕΙ με αντικείμενο την εργασία στη φυλακή και δώσαμε και βραβείο 5.000 για τον πρώτο, 3.000 για τον δεύτερο και 2.000 ευρώ για τον τρίτο. Μας ήρθε τεράστια ενημέρωση από τον φοιτητικό κόσμο της χώρας, είχαν διαβάσει είχαν ασχοληθεί, μερικοί είχαν μπει στο site της Ομοσπονδία μας και είχαν πάρει και τις δικές μας προτάσεις, και προς τιμήν τους το λέγαμε. Μάλιστα για την αξιολόγηση αυτών των μελετών τους το είχαμε προτείνει και το είχαν αποδεχτεί ήταν οι καθηγητές πανεπιστημίου, Μαγγανάς, Πανούσης, Λάζος, και ο Γ.Γ αντιεγκληματικής πολιτικής κύριος Μαρινός Σκανδάμης. Από εμάς συμμετείχε μόνο ένα μέλος μας εγώ.

Ξέρεις ότι οι αγροτικές φυλακές της Τίρυνθας ήταν στάβλοι του Όθωνα; Διαβάζαμε στις σωφρονιστικές επιθεωρήσεις του 1964 ότι με εξοπλισμό 15 ημιόνους, 4 όνους και 5 ίππους, παρήγαγαν τεράστιες ποσότητες σε οκάδες λάδι, σταφύλια, πορτοκάλια τα πάντα, σχεδόν αυτοσυντηρούνταν, τώρα με τρακτέρ και τόσα μηχανικά μέσα δε μπορούν να πιάσουν ούτε καν τις παραγωγές του '60 τόσο άσχημα. Είπαμε να την κάνουμε οιονεί γεωργική σχολή που θα δίνει και σχετικές πιστοποιήσεις να κάνουμε εναλλακτικές καλλιέργειες, τίποτα απελπισία σκέτη. Οι αγροτικές φυλακές θα χαθούμε, και μαζί με αυτές και η μόνη απόδειξη ότι στις φυλακές μέσω της εργασιοθεραπείας μπορεί να υπάρξει και σωφρονισμός. Τώρα επειδή ένας κρατούμενος στις κλειστές φύλακες σκουπίζει το πολύ 20-25 τετραγωνικά να παίρνει 31 μεροκάματα το μήνα γιατί θα πάει στην αγροτική φυλακή; Βλάκας είναι που θα βγει έξω να σκάψει, να δουλέψει. Και φωτοβολταϊκά είχαμε προτείνει να βάλουμε στις αγροτικές φυλακές να μην πληρώνουμε τουλάχιστον ρεύμα τίποτα. Ή να καλλιεργούμε βιοκαύσιμα, να κάνουμε οργανωμένο τυροκομείο, κτηνοτροφία, όχι να βγούμε να χτυπήσουμε την ντόπια παραγωγή αλλά να τα πουλάμε φτηνότερα από ότι τα αγοράζουν από αλλού στις άλλες φυλακές. Όχι λένε γιατί παρεμβαίνουμε στο ελεύθερο εμπόριο. Μιλάμε για τρέλα.

-Ποια είναι η συνεργασία σας με το υπουργείο Δικαιοσύνης και τους διάφορους φορείς (δήμοι, τμήμα μεταγωγών, νοσοκομεία, κλπ).

Με το μεταγωγών η συνεργασία είναι εξαιρετική. Με τους δήμους εξαιρουμένων του Κορυδαλλού και του Κερατσινίου που έχουμε αρκετά καλή συνεργασία, με τους υπολοίπους θα έλεγα ότι είναι τυπική. Το ίδιο πάνω κάτω και με τα εξωτερικά νοσοκομεία. Δημιουργούνται καμιά φορά συγκρούσεις αρμοδιοτήτων, με αποτέλεσμα ο καθένας να λέει δεν φταίω εγώ, φταίει ο άλλος. Σε γενικές γραμμές όμως ακόμα και αν μας ξεφύγει κάτι στην αρχή πάντα βρίσκουμε έναν τρόπο και επικοινωνούμε για το καλό των κρατούμενων το κοινό συμφέρον αλλά και τη βελτίωση στη λειτουργία της υπηρεσίας μας. Με τις άλλες υπηρεσίες κοντολογίς κάτι έχουμε κάνει, εδώ έχουμε εσωτερική αντίφαση που καμιά φορά παίρνει στοιχεία πόλεμο μου. Φτιάξανε μια υπηρεσία μέσα στην υπηρεσία, την εξωτερική φρουρά, σε άλλη συχνότητα λειτουργούν οι ασύρματοι της εξωτερικής φρουράς, σε άλλη εμείς, καμιά επικοινωνία, αντί να την φτιάξουμε και να λειτουργεί ως ένας ακόμη κλάδος σε μια ούτως η άλλως πολυκλαδική υπηρεσία, την κάνανε αυτόνομη υπηρεσία, μόνο και μόνο για να διατηρήσουν κάποιοι αστυνομικοί τις θέσεις και τις Διευθύνσεις τους στη Μεσογείων. Όχι μόνο δεν υπάρχει καμιά συνεννόηση μεταξύ μας αλλά έχουμε δημιουργηθεί και αντιπαραθέσεις από αυτή την ιστορία. Εγώ πλέον πάω κατηγορούμενος για απόπειρα απόδρασης γιατί πρέπει να περάσει τη μάντρα ο κρατούμενος για να πούμε ότι απόδρασε, τη μάντρα όμως τη φυλάει άλλος. Άλλος πάει για την απόδραση και άλλος για την απόπειρα. Δηλαδή μιλάμε για τρέλα άσε που όπως και να το κάνουμε 8 συνεχόμενες ώρες στον μινιρέ (σκοπιά) δεν βγαίνουν. Ίδιο αντικείμενο ίδιος υπηρεσιακός σκοπός και βλέπεις τους εξωτερικούς φρουρούς να έχουν αυτόνομο συνδικαλιστικό λόγο. Έτσι δεν υπάρχει καμιά υπηρεσιακή προοπτική.

Αντί να διορθώσουμε και να εξαλείψουμε αυτές τις αντιφάσεις και να δούμε τα δομικά προβλήματα της υπηρεσίας που τα στοιχεία εγκατάλειψης είναι πασιδηλά, η πολιτική ηγεσία του υπουργείου, έφτασε στο σημείο να θεωρεί υπεύθυνους για την κατάντια ενός εργασιακού χώρου, τους εργαζόμενους, χαρακτηρίζοντάς μας μάλιστα παράκεντρα. Εδώ έχουμε τόσα προβλήματα στις φυλακές και αυτοί ξεκίνησαν με το να φτιάξουν χώρους συνεύρεσης κρατούμενων. Πήγαν να φτιάξουν λέει και ειδικό χώρο για παιδικό επισκεπτήριο, που στα Γρεβενά, που είναι οι παιδόφιλοι και οι αιμομίκτης. Λες και δεν υπάρχει τόσα χρόνια η δυνατότητα να βλέπουν οι κρατούμενοι τα παιδιά τους σε ελεύθερα επισκεπτήρια. Ίσως δεν σταματήσουν έως εδώ. Ήδη ακούγονται διάφοροι ψίθυροι ότι είναι αντισυνταγματικό να μην μπορούν να συνευρίσκονται τα ομόφυλα ζευγάρια ενώ για τα ετερόφυλα όπως έχουν δεσμευτεί θα φτιάξουν σύντομα δωμάτια συνεύρεσης. Επειδή διαφωνήσαμε με την επικοινωνιακή πολιτική της κορδέλας και των εγκαινίων και αναδείξαμε τα πραγματικά προβλήματα του χώρου βγήκαν και μας κατήγγειλαν ως παράκεντρα και ότι, εμείς ελέγχουμε τις φυλακές, για να διατηρούμε τα προνόμια μας. Αυτά που μας κατηγορεί

ο αντιεξουσιαστικός χώρος, τα ίδια ακριβώς είπαν από το υπουργείο δικαιοσύνης. Το καταλαβαίνεις; Βορά μας έδωσαν, εδώ αρνήθηκαν να χαρακτηρίσουν ως τρομοκρατικό χτύπημα την δολοφονία του αεμνήστου συναδέλφου Σεραφείμ Γκαλιμάνη. Για αναζητήστε τις τότε δηλώσεις τους και θα καταλάβετε τι συνεργασία να έχουμε, οι άνθρωποι σε ότι αφορά τα προβλήματα των φυλακών είναι σε άλλο κόσμο.

-Τα εκπαιδευτικά προγράμματα στις φυλακές αποδίδουν; Επιμορφώνονται οι τρόφιμοι;

Κοίταξε να δεις, ο σωφρονισμός έτσι τουλάχιστον όπως λειτουργούμε είναι μια απάτη. Κάποια προγράμματα γίνονται αλλά δεν είμαι καθόλου σίγουρος για το αν είναι τόσο ωφέλιμα για τους κρατούμενους όσο για το διδακτικό προσωπικό που οι άνθρωποι παίρνουν ένα μεροκάματο. Από όλα ποιο χρήσιμο είναι το σχολείο στον Αυλώνα εκεί κάτι γίνεται και μακάρι από γενικής κατεύθυνσης να γίνει, όπως έχουμε προτείνει, άλλωστε τεχνικής κατεύθυνσης.

-Η επόμενη ερώτηση ήταν αυτή ακριβώς. Κύριε Αραβαντινέ, πιστεύετε στον σωφρονισμό; Πιστεύετε ότι ο εγκληματίας που θα κλειστεί φυλακή για τις πράξεις του, θα βρεθεί σε ένα περιβάλλον που θα σωφρονιστεί, θ' αλλάξει και θα επανενταχθεί ομαλά;

Ο σωφρονισμός δε μπορεί να είναι διαδικασία επιβολής, είναι μια διαδικασία επιλογής. Δε μπορεί παραδείγματος χάριν να κόψει τα ναρκωτικά ο κάθε κρατούμενος και εγώ και όλος ο κόσμος το θέλει, άμα όμως δεν το θέλει ο ίδιος δεν γίνεται τίποτα. Δες και αυτό που σου είπα, ότι κάποιοι έχουν κάνει την παρανομία βιοποριστική επιλογή. Άρα ο σωφρονισμός έχει στοιχεία πειθαναγκασμού, εξαναγκασμός περνάει μέσα από την πειθώ, αυτό είναι και τίποτα άλλο κατά την γνώμη μου. Ευτυχώς που κάποιοι κρατούμενοι, δυστυχώς όχι όσοι θα έπρεπε μπαίνουν από μόνοι τους σε διαδικασία αυτογνωσίας, και αυτοκριτικής βλέπουν πως έκαναν λάθος και πως είχαν και άλλη επιλογή σταματούν και επαναπολιτοποιούνται. Αυτοί είναι που τελικά δικαιώνουν κατά κάποιο τρόπο τον όρο σωφρονιστικό σύστημα, το κάνουν όμως και από μόνοι τους επειδή το θέλουν. Αλλιώς πως, τι θα κάνουμε λοβοτομές; Τον πορτογάλο manes που πήρε το βραβείο Νόμπελ, γιατί δήθεν έκανε καλά τους τρελούς με τη μέθοδο των λοβοτομών, τώρα όλοι τον καταριούνται. Πρόσεχε το ίδιο το σύστημα του είχε δώσει το βραβείο Νόμπελ δεν το έκλεψε. Δεν υπάρχει κύριε διαδικασία λοβοτομής. Και εν πάση περιπτώσει, γιατί τόσο πρόχειρα και τσαπατσούλικα η κοινωνία, η πολιτεία ευτελίζει τον ρόλο της και το παραχωρεί σ' εμένα; Αυτό που δεν κατάφερε εκείνη να κάνει με καλύτερες μάλιστα συνθήκες, να κρατήσει τους ανθρώπους στους κόλπους της κοινωνίας, το έχει αφήσει σ' εμένα; Τι να κάνω εγώ. **Γιατί ξέρεις και η εγκληματικότητα έχει την ευφυΐα της και η απαξία πράξη έχει το IQ της, εδώ υπάρχουν άνθρωποι που πούλησαν πάγο στους Εσκιμώους, ή εξαπάτησαν το διεθνές τραπεζικό σύστημα, θα τους σωφρονίσω εγώ;** Η διαδικασία ο παραδειγματικός τρόπος του προσωπικού κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και ο διαχω-

ρισμός των δύο διαφορετικών εννοιών της εκτέλεσης και της έκτισης που είναι πολύ μπερδεμένες θα τους σωφρονίσει. Γιατί είναι **άλλο η έκτιση της ποινής, άλλο η εκτέλεση της ποινής.** Η έκτιση της ποινής είναι μία παραγωγική διαδικασία παιδαγωγικού περιεχομένου, η δε εκτέλεση είναι μία αριθμητική διαδικασία δικονομικού καθαρά περιεχομένου. Αφορά μόνο το πόσα χρόνια φυλακής θα βγάλει και όχι με ποιόν τρόπο θα τα βγάλει. Είναι λάθος να τα αφήνουμε μπερδεμένα, αν δεν τα αφήνουμε επίτηδες.

Ο σωφρονισμός έχει καταντήσει το ζωτικό ψεύδος της πολιτείας, μας βολεύει ένα ψέμα, το λέμε πολλές φορές, κάποια στιγμή φτάνουμε να το πιστεύουμε και οι ίδιοι και αν ποτέ μας το αμφισβητήσουν θα πεθάνουμε κιάλας. Έχουμε λοιπόν πιστέψει αυτό το ψέμα της. Δε μπορεί κανείς να σωφρονίσει κανέναν μα κανέναν, μπορεί όμως να τον βάλει μέσα από μια διαδικασία κράτησης, σε ένα υποφερτό πρόγραμμα, έκτισης. Το λέω αυτό γιατί κάποιοι λένε ότι αυτή ή η άλλη, φυλακή είναι απάνθρωπη, γιατί υπάρχουν ανθρώπινες φυλακές; **Υποφερτές και μη υποφερτές φυλακές μπορεί να υπάρξουν, ανθρωπίνη φυλακή δε μπορεί να υπάρξει γιατί ο άνθρωπος είναι σύμφυτο με την ελευθερία και η κράτηση είναι μια ανελεύθερη διαδικασία.**

-Είναι αλήθεια ότι Ρομά το χειμώνα επιδίδονται σε άδικες πράξεις ώστε να «ξεχειμωνιάσουν» στις φυλακές;

Όχι έτσι ακριβώς παλιότερα ίσως. Τώρα, το κάνουν και άλλοι. Όλο το λούμπεν στοιχείο επιλέγει λίγο, λίγο το πότε θα μπει φυλακή. Εν πάση περιπτώσει, αν είναι να τον πιάσουν ας με πιάσουν το χειμώνα γιατί το καλοκαίρι έχουν και άλλες δουλειές π.χ διακοπές. Οι Ρομά πλέον δεν απασχολούν μόνο με βάση την μέση παραβατικότητα όπως συνήθιζαν παλαιότερα, τώρα έχουν ανέβει κλίμακα τους συναντάς ακόμη και στο οργανωμένο έγκλημα, μα ποιο πολύ από όλα στα ναρκωτικά.

-Τι γίνεται με τη χρηματοδότηση των φυλακών από το κράτος;

Ποια χρηματοδότηση; Ο Νικηφόρος Δράμας θέλει κάποια ελάχιστα χρήματα και δεν έχουν λείει να τα δώσουν, το ίδιο ισχύει και για τη φυλακή της Νεάπολης. Αν τις φτιάξουν αυτές δεν θα έχουμε πρόβλημα υπερσυμμόρφησης, οι συνθήκες κράτησης θα βελτιωθούν και δεν θα είμαστε υποχρεωμένοι κάθε χρόνο να νομοθετούμε ευκαιριακά. Λίγο ως πολύ όλη αυτή η διαδικασία των νομοσχεδίων αποσυμμόρφησης κοντεύει να γίνει μια πελατειακή διαδικασία. Και από την άλλη υπάρχει μια στρεβλή λειτουργία, κοιτάνε την αποσυμμόρφηση μόνο στη λογική πόσους θα βγάλουμε έξω και όχι στο πόσοι δεν θα μπουνε μέσα. Κι εκεί σου έλεγα για τα βραχιολάκια, έχουν χυθεί τόνοι μελάνης για τους υπόδικους ή αλλιώς προσωρινώς κρατούμενους, και το τεκμήριο αθωότητας, εδώ τα βραχιολάκια είναι απαραίτητα. Γίνονται πολύ εύκολα οι προφυλακίσεις στην Ελλάδα, παλαιότερα από μια τυρόπιτα μέχρι έναν φόνο, πρέπει να υπάρχει μια λελογισμένη χρήση, εκεί εφάρμοσε τα βραχιολάκια και στο τέλος των μακροχρόνιων ποινών. Βγάλ-

τον ένα χρόνο νωρίτερα έξω να δεις και άμα δεν πάει καλά, φέρτον πάλι μέσα.

-Πώς θα βλέπατε μια συνεργασία και σε τί επίπεδο με το Δικηγορικό Σύλλογο Πειραιά, προς όφελος των κρατουμένων και εν γένει αφορώσα στη βελτίωση των συνθηκών για όλους τους εμπλεκόμενους στα σωφρονιστικά καταστήματα. Πώς θα μπορούσε να σταθεί αρωγός στο έργο σας ο ΔΣΠ;

Στη λογική ότι και εμείς μπλέκουμε σε διάφορες διαδικασίες, με τους δικηγόρους θα έλεγα ότι έχουμε ήδη μια καλή συνεργασία, πολλές φορές όταν έχουμε κρατούμενους που δεν έχουνε λεφτά ο Σύλλογος σας αφιλοκερδώς ορίζει δικηγόρους. Υπήρξαν βέβαια παλιά, δυο, τρεις γυναίκες συνάδελφοί σας στον Πειραιά, δεν θέλω να πω ονόματα, που είχαν ταυτιστεί με τους κρατούμενους ή ανήκαν στον αντιεξουσιαστικό χώρο και μας είχαν ταραξει στις καταγγελίες. Ο σύλλογος σας ωστόσο και τότε και όποτε χρειάστηκε κράτησε τις προσήκουσες αποστάσεις

-Θα μας πείτε δυο λόγια για εσάς, προσωπικά. Έχουμε ακούσει ότι μεγάλωσες με τα παιδιά του Ωνάση, ότι έχεις καταδικαστεί δυο φορές σε φυλάκιση.

Ναι για ενάμιση χρόνο, που η οικογένεια μου έμεινε στην Λευκάδα γνώρισα τον αείμνηστο Ελληνάρα Ωνάση και έκανα και κάποια παρέα με τα παιδιά του, μάλιστα μάνιο ο Αλέξανδρος και η Χριστίνα μου έμαθαν. Ο Σκορπιός ξέρετε είναι γεμάτος με στοές και καταφύγια και τα έφτιαχνε ο πατεράκος μου. Είχε φτιάξει επίσης και τα ΤΟΛ της αεροπορίας στον Άραξο, το δρόμο Ανδρίτσαινας-Επικουρίου Απόλλωνα, τα στραγγιστικά έργα της αποξήρανσης της λίμνης του Καϊάφα στην Ηλεία. Μπήκε όμως κι αυτός φυλακή, πέρασε στρατοδικείο γιατί «δεν συνεμορφώθη προς τας υποδείξεις» και έκανε λείε προσηλυτισμό στον Κομμουνισμό. Ένας βαθιά αριστερός άνθρωπος, αλλά καμία σχέση με κομμουνιστής. Ένας άνθρωπος με αυξημένο αίσθημα ισονομίας και ισοδικίας Ένας άνθρωπος που είχε 70-80 εργάτες και δυο πατριώτες από το χωριό τον καταγγείλανε ότι τους μάζευε τους έδινε πριμ και τους μίλαγε για τον κομμουνισμό. Χαζά πράγματα. Δεν θέλω να τα θυμάμαι, μελαγχολώ. Θα αδικήσω τη συνέντευξη άμα μιλήσω για μένα.

-Πώς αποφασίσατε να μπειτε στο σωφρονιστικό σύστημα;

Δεν αποφάσισα, έπαιξα τα ρέστα μου με τον πατέρα μου, ο οποίος θεωρούσε ότι έπρεπε επιτέλους ένας Αραβαντινός να γίνει δημόσιος υπάλληλος γιατί ως αριστεροί ήτανε αποκλεισμένοι. Είχα κάνει άλλωστε όπως έλεγε και τα τρία σάλτα μορτάλε που δικαιούμουν στη ζωή μου. Πήγα στην Αμερική, πήγα στη Γαλλία, πήγα στη Γερμανία, για να σπουδάσω ή να βιοποριστώ. Ήμουν πολύ καλός μαθητής, αλλά εν πάση περιπτώσει τα έκανα λίγο σαλάτα με τις σπουδές. Είχε βγει και το ΠΑΣΟΚ και μου λέει άκου έκανες ότι έκανες τώρα θα σε βάλω δημόσιο υπάλληλο. Του έλεγα εγώ διάφορα,

όπως χωροφύλακα θα κάνεις το παιδί σου ή πυροσβέστη να καεί. Μια μέρα μου λέει στην Ολυμπιακή θα σε βάλω και μην φοβάσαι ότι θα σκοτωθείς δεν θα πετάς. Του λέω βρέ πατέρα αχθοφόρο θα κάνεις το παιδί σου, του έλεγα διάφορα για να αποφύγω. Μια μέρα με ρωτάει πες μου που θες να τελειώνουμε. Εγώ ήμουν ήδη καλός λιθογράφος και για να αποφύγω του λέω να με βάλεις στις φυλακές. Τι λες ρε μου λέει κάτσε εδώ που κάθεται, εγώ στις φυλακές δεν σε βάζω. Η μάνα που μας ξέρει καλύτερα του είπε Αντρέα είσατε ίδιοι σε χειρίζεται βάλτο όπου σου λέει και μετά θα δεις θα έρθει γυρεύοντας να τον βάλεις αλλού. Παναγία μου έλεγα μην την ακούσει, την άκουσε είδε τα ρέστα μου και την πάτησα. Χωρίς να έχω κάνει ο ίδιος καμία ενέργεια ούτε χαρτιά ούτε τίποτε άλλο, μια μέρα στα καλά καθούμενα μου έρχεται ένα συστημένο χαρτί που έλεγε επιλεγήκατε να καλύψετε κενή οργανική θέση ως φύλακας φυλακών στη δικαστική φυλακή Κορυδαλλού. Αυτό ήταν.

Για να σου απαντήσω σε προηγούμενη σχετική ερώτησή σου, θα σου πω ότι έχω προφυλακιστεί δύο φορές έχω διωχθεί ποινικά άλλες 5 και αθώωθηκα σε όλες ομόφωνα. Έχω δράση που λένε. Θα σου πω ακόμη και τρεις ενδεικτικές περιπτώσεις που κατά την διάρκεια της υπηρεσίας μου ένωσα πάρα πολύ άσχημα. Μια ήταν όταν μπήκε φυλακή, ο καθηγητής των μαθηματικών μου, δεν θα πω σε ποιο σχολείο. Ένας απίστευτος άνθρωπος, και τεράστιος δάσκαλος ξέραμε από τότε ότι είχε προβλήματα με την απίστευτα όμορφη γυναίκα του. Τον έβλεπα κάθε μέρα δεν πήγα ποτέ όμως να κλείσω την πόρτα του κελιού του δεν μπορούσα, όταν ήμουν υπηρεσία στην πτέρυγα που κρατούταν έστελνα άλλον συνάδελφο. Η δεύτερη είναι με το Μένιο του Κουτσόγιωργα, ήταν φίλος και δικηγόρος του πατέρα μου τότε στα κληρονομικά, με είχε διορίσει κιόλας αλλά για αυτό τον είχα συγχωρέσει. Η τρίτη έχει να κάνει με τον Άκη Πάνου. Απίστευτος άνθρωπος είναι ακόμη νωρίς για να επεκταθώ. Ο ίδιος μου έλεγε ότι το τραγούδι του «του κόσμου το περίγελο» το είχε γράψει τότε χωρίς να το γνωρίζει για τον εαυτόν του. Στα ανθρώπινα μόνο αυτά αυτά. Υπάρχουν και άλλες πολλές ιστορίες, γράφω και φιλοδοξώ να εκδώσω ένα βιβλίο. Δεν θα γράψω όμως μόνο για αυτά, να ξέρεις έχουν παιχθεί πολλά πολιτικά παιχνίδια στις φυλακές. Άστο. Όλοι νομίζουν ότι θα πω για τις διάφορες προσωπικότητες των φυλακών, ναι θα πω ένα κομμάτι και γι αυτά, όπως και για άλλα σοβαρά πράγματα. Εγώ έβγαλα τον Παπαδόπουλο από την πίσω πόρτα της φυλακής και πήγε στην Βουλή των Ελλήνων. Τον ρώτησα τι θα τους πεις κύριε Γιώργο; Θα τους πω τρία πράγματα, δεν είμαι βλάκας, δεν είμαι προδότης, δεν είμαι μαρόνος. Του λέω για το τελευταίο είσαι σίγουρος; Μα δεν απάντησε. Θα τους πω συνέχισε ότι μόνο φιλοαμερικανός δεν ήμουν για να πετύχει η επανάσταση, (πραξικόπημα του λέω εγώ), το πρώτο κτήριο που κύκλωσα ήταν η αμερικάνικη πρεσβεία. Μήπως γιατί ήσουν Intelligence service, τον ρώτησα; Τα υπόλοιπα αλλού.

Κύριε Αραβαντινέ, σας ευχαριστούμε για την πολύ ενδιαφέρουσα, χειμαρρώδη συνέντευξη.

Εγώ σας ευχαριστώ.

Στοιχεία επικοινωνίας με το Σύλλογο

Facebook:

ΝΕΟΙ ΚΑΙ ΑΣΚΟΥΜΕΝΟΙ ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ ΠΕΙΡΑΙΑ

Email: snadpeir@gmail.com

Απόστολος Κόντος,
Πρόεδρος Σ.Ν.Α.Δ.Π.

Συναδέλφισες/οι,

Η αρχή του δικαστικού έτους συνοδεύεται με τις προσδοκίες για μια δημιουργική χρονιά. Οι επικρατούσες συνθήκες δεν αφήνουν περιθώρια για ευχολόγια. Στις ζοφερές αυτές συνθήκες έρχονται να προστεθούν ευλόγως οι συνέπειες της αποχής του δικηγορικού σώματος για διάστημα πλέον των 8 μηνών. Οι προκλήσεις για κάθε νέο και νέα συνάδελφο είναι δεδομένες.

Ο Σύλλογος μας στοχεύει στη δημιουργία των προϋποθέσεων για να γίνει επιτεύξιμη και πιο αποτελεσματική η διεκδίκηση των δικαιωμάτων κάθε νέας και νέου συναδέλφου. Στην κατεύθυνση αυτή και σε συνεργασία με τους Συλλόγους Νέων κι Ασκούμενων Δικηγόρων της Αθήνας και τη Θεσσαλονίκης προχωρήσαμε από κοινού στην ίδρυση **ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ ΑΣΚΟΥΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ** με γνώμονα την ανάγκη να υπάρξει ενιαία θεσμική εκπροσώπηση των ασκουμένων και των νέων δικηγόρων της χώρας. Ήδη έχει δημο-

σιευτεί ο Κανονισμός Λειτουργίας του ως άνω Οργάνου αποκρυσταλλώνοντας τη διάθεση όλων για ουσιαστική συμπόρευση στην εκπροσώπησή μας. Παράλληλα, σε αγαστή συνεργασία με τους λοιπούς Συλλόγους προχωρούν οι εργασίες για τη διενέργεια του 1^{ου} Πανελλαδικού Ιδρυτικού Συνεδρίου. Είναι στο χέρι κάθε νέας και νέου συναδέλφου να συμμετέχει και να προσδώσει σε αυτό το χαρακτήρα που απαιτούν οι περιστάσεις, μαχητικής διεκδίκησης λύσεων για τις ανάγκες μας.

Παράλληλα, ο Σύλλογος μας φροντίζει να δίνει το παρόν σε κάθε forum προσπαθώντας να επικοινωνήσει τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε καθημερινώς κατά την άσκηση των καθηκόντων μας περιγράφοντας χωρίς αναστολές τη δικηγορική πραγματικότητα του νέου κι ασκούμενου δικηγόρου. Στο πλαίσιο αυτό, είχα την τιμή να εκπροσωπήσω το Σύλλογο μας στο συνέδριο της «Ένωσης μαχόμενων Ποινολόγων». Το περιεχόμενο της εισήγησης αφορούσε τη δικηγορική πραγματικότητα και την κατάσταση που βιώνουν οι Νέοι κι Ασκούμενοι Δικηγόροι σε αυτή. Ακολουθεί αυτούσια με την ελπίδα ότι θα αποτελέσει βάση προβληματισμού για εμάς τους ίδιους. Προφανώς κάθε κριτική είναι παραπάνω από καλοδεχούμενη.

«...Αξιότιμοι κ. Σύεδροι,

Η σημερινή πρόσκληση πρόσκληση αποτελεί ιδιαίτερη τιμή για το Σύλλογο Νέων κι Ασκούμενων Δικηγόρων Πειραιά. Προσωπικά, νιώθω ιδιαίτερα τυχερός να βρίσκομαι δίπλα σε ομιλητές με τόσο ενδιαφέρουσες εισηγήσεις. Αυτός είναι κι ο λόγος που θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς τους αξιότιμους κ. Διοργανωτές και να δώσω συγχαρητήρια για την άριστη διεξαγωγή του.

Η χαρά μου είναι μεγαλύτερη συναντώντας το βλέμμα μου με τόσοι εκλεκτοί συναδέλφους στο ακροατήριο, συναδέλφους που καθημερινά στους

διαδρόμους των δικαστηρίων μοιραζόμαστε τους ίδιους προβληματισμούς κι ανησυχίες. Αυτές τις ανησυχίες έρχεται να αποτυπώσει η εισήγηση μου, «η δικηγορική πραγματικότητα και η θέση του Νέου δικηγόρου σε αυτή».

Διαβάζοντας την Αφίσα του Συνεδρίου, μου μονοπώλησε το ενδιαφέρον ο τίτλος, « Σύγχρονα προβλήματα της μαχόμενης Δικηγορίας». Πράγματι, θεωρώ πως δεν υπάρχει καταλληλότερη λέξη για να προσδιορίσει την δικηγορική πραγματικότητα, κυρίως δε του νέου δικηγόρου.

Αλήθεια όμως κ. συνάδελφοι, έχουμε αναρωτηθεί ποια είναι εκείνα τα χαρακτηριστικά που προσδιορίζουν την έννοια του «μαχόμενου δικηγόρου»;

Ένας εμπειρότερος συνάδελφος επέμενε χαριτολογώντας πως μαχόμενος δικηγόρος είναι εκείνος που χρειάζεται ν' αλλάξει ανά έξι μήνες το ζευγάρι των υποδημάτων του από το ατέλειωτο περπάτημα, γνωρίζει δε σε ποιο κτίριο θα καθυστερήσει λιγότερο για να κόψει γραμμάτιο προείσπραξης...

Για να έρθουμε όμως στο θεματικό πυρήνα του συνεδρίου. Τι αναμένουμε για το μαχόμενο ποινικό λόγο;;

Τον παρακολουθούμε ξημερώματα, σ' ένα κρατητήριο να προσπαθεί να έρθει σε επαφή με τον εντολέα του αντιμετωπίζοντας πολύ συχνά αυθαιρεσίες των ανακριτικών οργάνων.

Μοιραζόμαστε την ίδια αγωνία στο άκουσμα της απόφασης περί της ενοχής ή μη του εντολέα του.

Σίγουρα, τον έχουμε συναντήσει να δικάζει σε αίθουσες κτιρίων που στάζει η οροφή τους, σε αίθουσες που δεν έχουν κλιματισμό περιμένοντας παράλληλα σε ατελείωτες ουρές για να παρακολουθήσει την πορεία μιας έγκλησης

Είναι ο ίδιος δικηγόρος που συμπάσχει με τη Δικαστική αρχή για τις άθλιες συνθήκες στις οποίες καλείται να εκπληρώσει το έργο της και συνάμα θέτει εαυτώ αντιμετώπιση σε κάθε απόπειρα υποβάθμισης της. Γι' αυτό άλλωστε και τον συναντήσαμε να αγανακτεί με τη θέσπιση των Μονομελών Εφετείων Κακουρηγμάτων.

Ο συνάδελφος που θλίβεται κάθε φορά που ένας ανήλικος παραβάτης στην πορεία θα χρειαστεί τις υπηρεσίες του ως ενήλικος πια δράστης. Ο συνάδελφος που με πόνο ψυχής βλέπει τα πινάκια των δικαστηρίων να γεμίζουν με κατηγορούμενος χρήστες ναρκωτικών ουσιών.

Τον αναγνωρίζουμε στο ζωντανότερο κύτταρο της κοινωνίας που ενώ είδε τα εισοδήματά του να καταληστεύονται, επιμένει να συντηρεί δικηγορικά γραφεία, ενσωματώνει στην αμοιβή του το ΦΠΑ, το φόρο εισοδήματος, τις ασφαλιστικές εισφορές του, την προκαταβολή φόρου παρέχοντας συνάμα υψηλού επιπέδου υπηρεσίες.

Αγαπητές/οι κ. συνέδροι,

Ουδείς μπορεί να αμφιβάλλει πως τα παραπάνω περιγράφουν τον μαχόμενο ποινικό λόγο. Ωστόσο, εκπροσωπώντας τους νέους συναδέλφους μας θα ήθελα να σταθώ σ' εκείνη την κατηγορία δικηγόρου που φέρει επάξια τον τίτλο του μαχόμενου δικηγόρου, αν όχι τον τίτλο του μαχητή...

Αυτή δεν είναι άλλη από κάθε Νέα και Νέο Δικηγόρο!!!

Είναι εκείνος ο συνάδελφος που το όνειρο του δεν εξαντλείται στην πρόσληψη του με αδιαφανής διαδικασίες σε μια Διοικητική Υπηρεσία, σε μια ασφαλιστική ή τραπεζική εταιρεία.

Είναι εκείνη η νέα συνάδελφος που τελειώνει το μεταπτυχιακό της στο εξωτερικό και κατά την αναζήτηση εργασίας στην Ελλάδα καλείται να απαντήσει σε αγγελίες τύπου «Ζητείται νέα εμφανίσιμη δικηγόρος...»

Είναι ο Ασκούμενος συνάδελφος μας που γεμάτος όρεξη για εργασία καλείται να απαντήσει σε αγγελίες που ως απαιτούμενο προσόν για την πρόσληψη του υπαγορεύουν την κατοχή δίκυκλου οχήματος..

Αδιαμφισβήτητα, είναι κάθε νέα και νέος συνάδελφος που εργάζεται σε δικηγορικά γραφεία ή εταιρείες σε συνθήκες εργασιακού μεσαίωνα, σε εξαντλητικά ωράρια, με μισθούς δυσανάλογα χαμηλούς της προσφοράς του, δίχως ασφαλιστική κάλυψη, συχνά εκτελώντας χρέη και καθήκοντα που ουδεμία σχέση έχουν με τη νομική επιστήμη.

Είναι εκείνος ο νέος συνάδελφος που καλείται να εργαστεί σε συνθήκες εργασίας που του απαγορεύουν στην πράξη την παρακολούθηση κάποιου μεταπτυχιακού τίτλου. Οι ίδιες συνθήκες που καθιστούν απαγορευτική για κάθε νέα συνάδελφο την απόκτηση κάποιου τέκνου και τη δημιουργία οικογένειας.

Ο Σύλλογος των Νέων κι Ασκούμενων δικηγόρων Πειραιά είναι προφανές πως είναι αρωγός σε κάθε νέα και νέο συνάδελφό μας που παλεύει σε αυτές τις αντιξοότητες. Προσωπικά δε, τάσσομαι δίπλα σε όλους όσοι μάχονται για την ανατροπή των αιτιών ύπαρξής τους.

Αξιότιμοι κ. συνέδροι,

Η πραγματικότητα που περιγράφει το μαχόμενο δικηγόρο, δη τον Ποινικό λόγο δεν αφήνει περιθώρια για δισταγμούς. Κάθε προσπάθεια που σκοπό έχει να επικοινωνεί τα προβλήματα του δικηγορικού σώματος, να μάχεται για λύσεις, παρέχοντας παράλληλα υψηλού επιπέδου επιστημονικό έργο είναι παραπάνω από απαραίτητη. Η αξία των ομιλητών του συνεδρίου, το περιεχόμενο των εισηγήσεων τους μα και το επίπεδο των συνεδρων δημιουργούν προσδοκίες σε αυτή την κατεύθυνση. Άλλωστε μόνο έτσι, πρωτοβουλίες σαν τη σημερινή, εν τέλει εκπληρώνουν το αυτονόητο: Την αναβάθμιση απονομής της Δικαιοσύνης...»

Σχόλια στην Υπ' Αρ. 1446/2016 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας

του **Ιωάννη Ε. Βρέλλου**
Σύμβουλου - ταμία ΔΣΠ

I. Οι κρίσεις της απόφασης

1.- Οι αποφάσεις της Ολομέλειας των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων δεν είναι εκτελεστές διοικητικές πράξεις.

2.- Οι αποφάσεις των Δικηγορικών Συλλόγων για αποχή των δικηγόρων από τα καθήκοντά τους είναι εκτελεστές διοικητικές πράξεις, που έχουν νόμιμο έρεισμα στα άρθρα 1, 2, 89 παρ. 1, 90 περ. γ' και δ' του Κώδικα Δικηγόρων, δεν αντίκειται στο Σύνταγμα ή σε υπερνομοθετικές αρχές, και συνιστούν νόμιμο μέσο συνδικαλιστικής δράσης των Συλλόγων. Ο χαρακτήρας των εν λόγω αποφάσεων είναι υποχρεωτικός για τους δικηγόρους.

3.- Επειδή οι δικηγόροι είναι συλλειτουργοί στη διαδικασία απονομής της Δικαιοσύνης, οι αποφάσεις των Δικηγορικών Συλλόγων για αποχή των δικηγόρων από την άσκηση των καθηκόντων τους συνδέονται με την άσκηση της δικαιοδοτικής λειτουργίας της πολιτείας και το δικαίωμα του πολίτη για παροχή δικαστικής προστασίας και, ως εκ τούτου, υπόκεινται σε περιορισμούς ούτως ώστε να μην παραλύεται η απονομή της δικαιοσύνης.

Οι ως άνω περιορισμοί ανάγονται ιδίως (α) στη διασφάλιση διενέργειας των αναγκαίων διαδικαστικών πράξεων κατά τη διάρκεια της αποχής, (β) στην πρόβλεψη εύλογου χρόνου μεταξύ κήρυξης και πραγματοποίησης της αποχής, (γ) στην υποχρέωση άμεσης γνωστοποίησης της επικείμενης αποχής στις

Αρχές (Δικαστήρια, Υπουργείο Δικαιοσύνης κ.ά.) αλλά και δημοσιοποίησης της απόφασης για αποχή κατά τρόπο πρόσφορο εξασφαλίζοντα γνώση αυτής από το ευρύτερο κοινό, (δ) στον χρόνο διάρκειας της αποχής που πρέπει να είναι όχι μόνον ορισμένος αλλά και βραχύς και (ε) στη φύση της απόφασης περί αποχής, η μη τήρηση της οποίας δεν μπορεί να συνεπάγεται, καθ' εαυτή, πειθαρχική ευθύνη για τα μέλη του συλλόγου που τυχόν δεν συμμορφώνονται, παρά μόνον με την συνδρομή και άλλων προϋποθέσεων (που δεν προσδιορίζονται).

4.- Ο χρόνος διάρκειας της αποχής ελέγχεται ακυρωτικά από το Συμβούλιο της Επικρατείας, το οποίο, ασκώντας έλεγχο ορίων, σταθμίζει αφενός τους λόγους που οδήγησαν στην κήρυξη της αποχής, αφετέρου στην έκταση (με κριτήριο το εύρος και τη σημασία των κατηγοριών υποθέσεων τις οποίες αφορά η αποχή) και το είδος των πράξεων που επιτρέπεται να διενεργούνται από το δικηγόρους κατά τη διάρκεια της αποχής, καθώς και τα δικαιώματα και συμφέροντα των θιγομένων (συμπεριλαμβανομένων του Δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου) από την απόφαση περί αποχής.

Για την εκτίμηση του βραχέος, ή μη, του χρόνου αποχής συνυπολογίζονται στο χρονικό διάστημα που καθορίζει η τελευταία απόφαση για αποχή και τα χρονικά διαστήματα (αποχής) που έχουν ήδη διαδράμει βάσει προγενεστέρων, ομοίου περιεχομένου, διαδοχικών αποφάσεων του οικείου Δικηγορικού

Συλλόγου, ανεξάρτητα αν η έναρξη της επόμενης αποχής συμπίπτει με τη λήξη της προηγούμενης.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η συναφής κρίση της απόφασης ότι η αδυναμία κατάθεσης γραμματίου προκαταβολής εισφορών κατά το άρθρο 61 του Κώδικα Δικηγόρων κατά τη διάρκεια της αποχής οδηγεί σε άρση του απαραδέκτου της αντίστοιχης διαδικαστικής πράξης, η οποία διενεργείται χωρίς να γεννιέται πειθαρχική ευθύνη του δικηγόρου, οι οφειλόμενες δε εισφορές είναι καταβλητέες ευθύς μετά τη λήξη της αποχής.

5.- Συμπερασματικά, το Συμβούλιο Επικρατείας έκρινε ότι το διακύβευμα της πρόσφατης γενικής αποχής των δικηγόρων ήταν ιδιαίτερα σοβαρό διότι η ψήφιση του ασφαλιστικού νόμου θα επέφερε: α) κατάργηση του ασφαλιστικού φορέα, όπου, μεταξύ άλλων, ασφαλιζονταν οι δικηγόροι, β) επί τα χείρω μεταβολή του τρόπου προσδιορισμού της σύνταξης των δικηγόρων, χωρίς πρόβλεψη μεταβατικών διατάξεων, γ) καθορισμό των ασφαλιστικών τους εισφορών σε ιδιαίτερα αυξημένο ποσοστό επί του εισοδήματός τους και παροχές αναντίστοιχες προς τις εισφορές, καθώς και πρόβλεψη ελάχιστης εισφοράς ανεξαρτήτως εισοδήματος. Πλην όμως (έκρινε το Συμβούλιο της Επικρατείας) ότι ο συνολικός χρόνος αποχής, ο οποίος ήταν μεγαλύτερος των τεσσάρων μηνών, έχει υπερβεί κατά πολύ τον επιτρεπόμενο βραχύ χρόνο αποχής και τούτο, ανεξαρτήτως του περιοριστικού πλαισίου διενέργειας συγκεκριμένων διαδικαστικών πράξεων κατά τη διάρκεια της αποχής. Με βάση τα παραπάνω κρίθηκε ότι η αποχή των δικηγόρων δεν ήταν νόμιμη, και ακύρωσε την προσβαλλόμενη απόφαση από 6.5.2016 του Δ.Σ. του ΔΣΑ.

II. Το ουσιώδες διακύβευμα της υπόθεσης

Ο δικαστικός έλεγχος των ορίων άσκησης του δικαιώματος των Δικηγορικών Συλλόγων για αποχή των δικηγόρων από την άσκηση των καθηκόντων τους.

1. Η διττή φύση του δικηγορικού λειτουργήματος και των Δικηγορικών Συλλόγων («Δ.Σ.»)

Σύμφωνα με τον Κώδικα περί Δικηγόρων, ο δικηγόρος είναι δημόσιος λειτουργός (άρθρο 1) και συγκεκριμένα συλλειτουργός της απονομής της δικαιοσύνης (άρθρο 2), ενώ ταυτόχρονα ασκεί ελεύθερο επάγγελμα, για δε τις υπηρεσίες του αμείβεται από τον εντολέα του (άρθρο 3).

Εξ άλλου οι Δ.Σ. είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, σωματειακής μορφής και δεν χρηματοδοτούνται από τον δημόσιο προϋπολογισμό (άρθρο 89). Στις αρμοδιότητες των Δικηγορικών Συλλόγων ανήκουν, μεταξύ άλλων, η φροντίδα και η μέριμνα για την αξιοπρεπή άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος καθώς και η άσκηση παρεμβάσεων ενώπιον των δικαστηρίων και των αρχών, εν γένει, για κάθε ζήτημα που ενδιαφέρει τα μέλη του συλλόγου ή το δικηγορικό σώμα γενικότερα (άρθρο 90 περ. γ' και ζ').

Από τα παραπάνω σαφώς προκύπτει ότι ο δικηγόρος είναι δημόσιος λειτουργός αλλά ταυτόχρονα είναι και ελεύθερος επαγγελματίας. Αντίστοιχα, οι Δικηγορικοί Σύλλογοι είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, και επομένως ασκούν διοίκηση, ενώ ταυτόχρονα αποτελούν και επαγγελματικά σωματεία, δηλαδή συνδικαλιστικές οργανώσεις.

2.- Η θεμελίωση του δικαιώματος των Δ.Σ. για κήρυξη αποχής των δικηγόρων από την εκτέλεση των καθηκόντων τους

A. Οι δικηγόροι, ως άμισθοι δημόσιοι λειτουργοί και δη ως συλλειτουργοί μαζί με τους δικαστές αναφορικά με την απονομή της δικαιοσύνης αποτελούν μια επαγγελματική τάξη εργαζομένων οι οποίοι ευρίσκονται (κατά τούτο και μόνον) σε οργανική / λειτουργική σχέση προς την Πολιτεία. Επομένως, οι νόμιμα συνεστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις των δικηγόρων, ήτοι οι Δ.Σ., δικαιούνται να κηρύσουν απεργία, δηλαδή αποχή των δικηγόρων από την άσκηση των καθηκόντων τους, προς προάσπιση των συμφερόντων τους, όπως ορίζεται από το άρθρο 23 του Συντάγματος. Η διατυπωθείσα κρίση εκ μέρους του Συμβουλίου της Επικρατείας ότι το άρθρο αυτό δεν έχει εφαρμογή επί των δικηγόρων διότι προϋποθέτει την ύπαρξη εξαρτημένης εργασίας, δεν έλαβε

υπ' όψη ότι η ίδια συνταγματική διάταξη στην παρ. 2 αυτής απαγορεύει απολύτως την απεργία στους δικαστικούς λειτουργούς, πράγμα που κατά λογική αναγκαιότητα σημαίνει πως θεωρεί ως υφισταμένη την δυνατότητα κήρυξης απεργίας από τους τελευταίους. Επειδή δε οι δικαστικοί λειτουργοί απολαμβάνουν, κατά το Σύνταγμα, ισοβιότητας, προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, είναι προφανές ότι δεν παρέχουν εξαρτημένη εργασία.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η «απεργία», εν προκειμένω, νοείται ως αποχή από τα καθήκοντα με τα οποία κάποιος είναι επιφορτισμένος, η δε προστασία της συνδικαλιστικής ελευθερίας αφορά όλες τις επαγγελματικές τάξεις, χωρίς να απαιτείται η ύπαρξη σχέσης εξαρτημένης εργασίας για την ενεργοποίηση του άρθρου 23 του Συντάγματος.

Η επιδίωξη, επομένως, εκ μέρους των Δ.Σ. της εξασφάλισης των υλικών και θεσμικών προϋποθέσεων της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας των δικηγόρων και της προαγωγής των υλικών και ηθικών συμφερόντων αυτών δικαιολογεί ακόμη και την, για το λόγο αυτό, καθυστέρηση της εκδίκασης των εκκρεμοσών στα δικαστήρια υποθέσεων. Βεβαίως, για την αποτροπή απωλείας δικαιωμάτων των πολιτών και των αξιώσεων της πολιτείας για επιβολή ποινικού κολασμού πρέπει να προβλέπεται η δυνατότητα παροχής αδειάς από τον Σύλλογο στα μέλη του για την πραγματοποίηση των αναγκαίων, για την συνέχιση των επειγουσών δικών, παραστάσεων.

Β. Ακόμη όμως και εάν ήθελε υιοθετηθεί η θέση της σχολιαζόμενης απόφασης ότι η αποχή των δικηγόρων από την άσκηση του λειτουργήματός των ή ορισμένων καθηκόντων που απορρέουν από αυτό, όπως η παράσταση ενώπιον των δικαστηρίων για την υποστήριξη των δικαιωμάτων και εννόμων συμφερόντων των πολιτών, δεν συμπίπτει εννοιολογικά προς την απεργία, στην οποία αναφέρεται το άρθρο 23 του Συντάγματος, αναγνωρίζοντας την ως δικαίωμα μόνον εκείνων που παρέχουν υπό οποιαδήποτε μορφή και σχέση, εξαρτημένη εργασία, (δεδομένου ότι τέτοιου είδους εργασία δεν παρέ-

χουν, κατά κανόνα, οι ασκούντες ελεύθερο επάγγελμα δικηγόροι), τούτο δεν σημαίνει ότι οι δικηγόροι δεν δύνανται κατ' αρχήν, όπως και άλλοι ασκούντες ελευθέρια επαγγέλματα, να προσφεύγουν στο μέσο της αποχής από την άσκηση του λειτουργήματος ή επαγγέλματος τους με σκοπό τη διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και επαγγελματικών εν γένει συμφερόντων τους και μάλιστα ομαδικώς, κατόπιν αποφάσεως των επαγγελματικών τους οργανώσεων. Η δυνατότητα αυτή βρίσκεται έρεισμα στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος που προστατεύει την επαγγελματική και οικονομική ελευθερία, σε συνδυασμό προς το άρθρο 12 αυτού που προστατεύει το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι. Η ομαδική, εξ άλλου, αποχή των δικηγόρων δεν προσκρούει στο άρθρο 23 παρ. 2 του Συντάγματος που απαγορεύει την απεργία υπό οποιαδήποτε μορφή στους δικαστικούς λειτουργούς, διότι η τελευταία αυτή διάταξη, ως καθιερώουσα εξαίρεση από τον κανόνα που η ίδια θέτει, δεν μπορεί ερμηνευθεί διασταλτικώς και μάλιστα να εφαρμοσθεί κατ' αναλογία στην προκειμένη περίπτωση, η οποία έχει αποκλεισθεί ότι υπάγεται στις διατάξεις του άρθρου αυτού.

3. Ο ακυρωτικός έλεγχος της απόφασης Δ.Σ. για αποχή των μελών του από την άσκηση των καθηκόντων τους

Η απόφαση των αρμοδίων οργάνων του Δ.Σ. για την κήρυξη αποχής υπόκειται στον έλεγχο του ακυρωτικού Δικαστή (α) προς αποτροπή κατάχρησης εξουσίας εκ μέρους του Δ.Σ. ή (β) ελέγχου τυχόν υπέρβασης των ακραίων ορίων της διακριτικής ευχέρειας του Δ.Σ. για κήρυξη, ή όχι, της αποχής, ή (γ) για παράβαση της αρχής της αναλογικότητας.

Εξ άλλου, από τη διάταξη του άρθρου 23 παρ. 2 του Συντάγματος, με την οποία επιδιώκεται η απρόσκοπτη άσκηση της δικαστικής λειτουργίας (εξ ου και απαγορεύεται η απεργία στους δικαστικούς λειτουργούς) όσο και από τις διατάξεις του δικηγορικού κώδικα και της εν γένει νομοθεσίας που αναφέρεται στους δικηγόρους, με τις οποίες αναγνωρίζεται σ' αυτούς η ιδιότητα του δημόσιου λειτουργού και τους

ανατίθεται σημαντικός και καίριος ρόλος μέσα στο γενικότερο σύστημα απονομής της δικαιοσύνης ως συλλειτουργού, συνάγεται ότι η άσκηση της ευχερείας των Δ.Σ. για την κήρυξη αποχής από τα καθήκοντα των μελών τους τελεί υπό περιορισμούς, ανάλογους προς εκείνους στους οποίους, κατά το άρθρο 23 παρ. 2, υπόκειται το δικαίωμα προσφυγής σε απεργία των δημοσίων υπαλλήλων κλπ., καθώς και του προσωπικού των επιχειρήσεων δημόσιου χαρακτήρα ή κοινής ωφέλειας που η λειτουργία τους έχει ζωτική σημασία για την εξυπηρέτηση βασικών αναγκών του κοινωνικού συνόλου.

Οι περιορισμοί αυτοί όμως (όπως ορίζει η πιο πάνω διάταξη) δεν μπορούν να φθάνουν ως την κατάργηση του δικαιώματος της αποχής ή την παρεμπόδιση της νόμιμης άσκησης του.

Καταληκτικά, θα πρέπει να τονισθεί ότι το κριτήριο της χρονικής διάρκειας της αποχής (που ακολούθησε η σχολιαζόμενη απόφαση για να αποφανθεί ότι η πρόσφατη αποχή των δικηγόρων δεν είναι νόμιμη) δεν είναι πρόσφορο, αφού στηρίζεται αποκλειστικά με την χρονική καθυστέρηση της διεκπεραίωσης (του

συνόλου των εκκρεμών υποθέσεων, αδιακρίτως, αποτέλεσμα σύμφυτο με αυτή καθ' εαυτή την αποχή.

Συνεπώς, η χρήση του κριτηρίου αυτού αποκλειστικά για την θεμελίωση του παρανόμου της αποχής οδηγεί ουσιαστικά στην παρεμπόδιση της άσκησης του δικαιώματος αυτού.

Πλέον τούτου, δεν προκύπτει από την σχολιαζόμενη απόφαση, με παράθεση συγκεκριμένων στοιχείων, ότι συνεπεία του χρόνου διάρκειας της αποχής των δικηγόρων επήλθε σοβαρή βλάβη στη λειτουργία της δικαιοσύνης δυσανάλογα μεγάλη, ενόψει και του ότι (κατά παραδοχή της σχολιαζόμενης απόφασης) το συνδικαλιστικό διακύβευμα για τους δικηγόρους ήταν ιδιαίτερα σοβαρό.

Π Ρ Ο Σ Κ Λ Η Σ Η

Ο Δικηγορικός Σύλλογος Πειραιά θα πραγματοποιήσει επιστημονική εκδήλωση με θέμα:

ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΕΣ - ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ - ΕΘΝΟΚΑΘΑΡΣΕΙΣ

την Τετάρτη, **30 Νοεμβρίου 2016** και ώρα 18:30 στην αίθουσα εκδηλώσεων του Συλλόγου (Ηρώων Πολυτεχνείου αρ. 47, Πειραιάς)

Εισηγητές: κ.κ. **Γιώργος Κόκκινος**, Καθηγητής Ιστορίας και Διδακτικής της Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου «Ανάμεσα στην Κλειώ και την Θέμιδα», **Μάρκος Καρασαρίνης**, Δρ. Ιστορίας, Δημοσιογράφος «Οι δικαστές και οι ιστορικοί – Η άρνηση του ολοκαυτώματος στο εδώλιο», **Έλλη Λεμονίδου**, Επ. Καθηγήτρια Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας του Πανεπιστημίου Πατρών «Οι δίκες για το καθεστώς του ΒΙΣΥ στη μεταπολεμική Γαλλία» **Βλάσης Αγτζίδης**, Δρ. Σύγχρονης Ιστορίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης «Γενοκτονία στην Οθωμανική Ανατολή ως πεδίο ιδεολογικής αντιπαράθεσης»

Την εκδήλωση θα συντονίσει ο κ. **Γιάννης Γεωργακαράκος**, δικηγόρος Πειραιά

ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΩΡΩΔΙΑ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ

**ΜΙΑ ΜΟΥΣΙΚΟΧΟΡΕΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ
ΓΙΑ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΟ ΣΚΟΠΟ**

ΘΕΑΤΡΙΟ ΘΕΑΤΡΟ, 27/9/2016

Με μεγάλη επιτυχία έλαβε χώρα μουσικοχορευτική παράσταση για Φιλανθρωπικό σκοπό στις 27/9/2016 στο Θέατρο ΒΕΑΚΕΙΟ του Πειραιά στην οποία συμμετείχε και η Παιδική χορωδία του ΔΣΠ υπό την Διεύθυνση της κ. Κικής Σβίγγου και του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά. Η παράσταση ήταν μία ιστορική αναδρομή ανά τους αιώνες, κατά την οποία ξετυλίγεται η ιστορία του μεγάλου λιμανιού από την είσοδο των πρώτων εποίκων έως σήμερα, μέσω της προβολής διαφανειών, της μουσικής και του χορού. Μέρος των εσόδων της εκδηλώσεως θα διατεθούν στον σύλλογο ΦΡΟΝΤΙΔΑ για άτομα με εγκεφαλική παράλυση και σύνδρομο DOWN (Ι. Δραγούμη 5, Άγιος Ιωάννης Ρέντης, www.frodida.gr). Τα Κείμενα: Γιάννης Χατζημανωλάκης, συγγραφέας, τέως Πρόεδρος Φιλολογικής Στέγης Πειραιώς (μάλιστα ο τίτλος της παραστάσεως είναι τίτλος ενός βιβλίου του). Η Μουσική Επιμέλεια: Διεύθυνση χορωδίας Ωδείου Τερψιθέας, Γεωργία Χατζημανωλάκη – Τσαγκάρη, Διεύθυνση χορωδίας Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιώς, Κική Σβίγγου. Χορογραφίες: Παναγιώτης Μπραντίτσας Παραδοσιακές Φορεσιές: Αδαμαντία Νοτάρογλου Επεξεργασία – προβολή διαφανειών: Ανδρέας Τσαγκάρης

Συμμετείχαν Νέοι καλλιτέχνες στον χώρο του πενταγράμμου, επαγγελματική ορχήστρα, η παιδική χορωδία του Ωδείου Τερψιθέας (περίπου 45 παιδιά), η παιδική χορωδία του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιώς (περίπου 15 παιδιά), το Θεατρικό Εργαστήρι του Μάνου Χατζηγεωργίου και η Σχολή Χορού Angel Dancesport Academy

Τα παιδιά της Παιδικής Χορωδίας του ΔΣΠ που μετείχαν στην παράσταση είναι κατά αλφαβητική σειρά : Μαρίνα Αναγνώστου, Μελίνα Αποστόλου, Μάντυ Γλύκα, Κατερίνα Δημάκη, Δήμητρα Δίγκα, Μαργαρίτα Δόμβρου, Ερνέστο Κατσικίδης, Κυριακή Κωνσταντάκου, Γιάννης Κωνσταντινίδης, Ειρήνη Κωνσταντινίδη, Φαίδρα Μεταξά, Ελπίδα Νικολέρη, Ανδρέας Νικολόπουλος, Μαρία Παπαδοπούλου, Μαρία Περιστερή, Θάνος Σελινόπουλος, Βάσια Συρογιαννούλη, Γρηγόρης Τζαρελάς, Ανδρέας Υδραίος, Αθηνά Φαζάκη.

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ: ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. ΕΦΤΑ, ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΩΔΕΙΟ ΤΕΡΨΙΘΕΑΣ
ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΜΑΝΟΥ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΧΟΛΗ ΧΟΡΟΥ ANGEL DANCESPORT ACADEMY

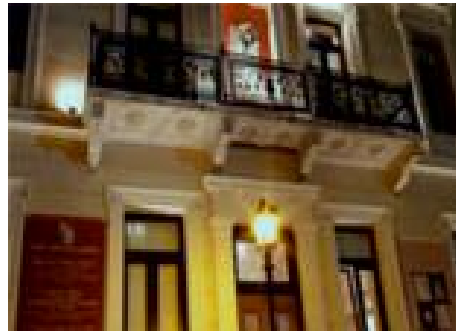
ΣΕΛΙΔΑ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΣ FB

**Στο Β΄ Ετήσιο Φεστιβάλ Χορωδιών η Χορωδία του ΔΣΠ
(Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο Θεσσαλονίκης)**

Η χορωδία του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά, ανταποκρινόμενη στην ευγενική πρόσκληση του κ. Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου της Χορωδίας του Βαφοπουλείου Πνευματικού Κέντρου Θεσσαλονίκης, θα εμφανιστεί στην αίθουσα εκδηλώσεων του Κέντρου στις 5 και 6 Νοεμβρίου 2016 στα πλαίσια του Β΄ Ετήσιου Φεστιβάλ Χορωδιών. Μαέστρος, πιανίστας και διευθυντής της χορωδίας ο συνάδελφος Μάριος Καζάς.

ΙΔΡΥΜΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΛΑΣΚΑΡΙΔΗ

Έκθεση με αντικείμενα από το ναυάγιο των Αντικυθήρων

21 αντικείμενα από τις πρόσφατες ενάλιες ανασκαφές στο ναυάγιο των Αντικυθήρων, θα εκτεθούν για πρώτη φορά σε ενιαίο σύνολο τον Δεκέμβριο, στο Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδου στον Πειραιά. Η έκθεση διεξάγεται με αφορμή την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας του 2016, που θα γίνει στο Ίδρυμα στις 2 Δεκεμβρίου, καθώς και των γενεθλίων της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων (ΕΕΑ), που φέτος κλείνει 40 χρόνια από την ίδρυσή της. Η έκθεση διαρθρώνεται σε δυο ενότητες:

Η πρώτη ενότητα θα περιλαμβάνει τμήμα από το ξύλο του πλοίου, καθώς και πολλά κομμάτια από την εξαρτία του, όπως αντλίες νερού (σεντίνες), άγκυρες, καρφιά, καθώς κι ένα κουλουρόσχημο αντικείμενο, που βοηθούσε στην απελευθέρωση της άγκυρας όταν σκάλωνε στον βυθό.

Στη δεύτερη ενότητα θα εκτεθούν πολλές λάγνηνοι, ένας αμφορέας από το φορτίο του πλοίου, καθώς και μικροαντικείμενα, όπως θραύσματα αγγείων από φυσητό γυαλί τύπου millefiori, ένα χρυσό δαχτυλίδι, τρία τμήματα από μαρμάρινα αγάλματα (από τα οποία ξεχωρίζει ένας καρπός αριστερού χεριού), καθώς και τα δυο δώρα που ανελκυστήκαν το 2014 και το 2016 αντίστοιχα.

Μάλιστα, η έκθεσή τους θα έχει και διδακτικό χαρακτήρα, καθώς το ένα δώρο έχει ήδη συντηρηθεί, ενώ το δεύτερο, που βρέθηκε φέτος, θα παρουσιαστεί μέσα σε νερό όπως ήταν κατά την ανέλκυσή του.

Ανακοίνωση της Ομάδας Μπάσκετ του ΔΣΠ

PIRAEUS BAR ASSOCIATION BASKETBALL

Η ομάδα μπάσκετ του Δ.Σ.Π., μετά την επιτυχημένη παρουσία της στο Πανελλήνιο Δικηγορικό Πρωτάθλημα της Πάτρας με την κατάληψη της 4^{ης} θέσης (σε σύνολο 24 συμμετεχόντων Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδας και Κύπρου), επιστρέφει στα παρκέ και αρχίζει την προετοιμασία της για την νέα σεζόν, η οποία θα ξεκινήσει με τους αγώνες του εργασιακού πρωταθλήματος (Commercial League) και θα κορυφωθεί με την συμμετοχή της στο 10ο Πανελλήνιο Πρωτάθλημα Καλαθοσφαίρισης Δικηγορικών Συλλόγων, το οποίο θα διεξαχθεί στα Χανιά το καλοκαίρι του 2017. Βασική υποχρέωση της ομάδας θα αποτελέσει και η διεξαγωγή ενός τουρνουά εις μνήμην του αείμνηστου επικεφαλής της, Κώστα Πεταλά. Οι προπονήσεις κατά την νέα σεζόν θα διεξάγονται κάθε Τρίτη από 19.30 έως 21.00 στο Δημοτικό Κλειστό Γυμναστήριο Καλλιθέας (Λ. Κατσώνη και Σωκράτους). Όποιος συνάδελφος διαθέτει εμπειρία στο άθλημα και επιθυμεί να συμμετέχει είναι ευπρόσδεκτος!

Σύντομη Ιστορική αναδρομή για τη χρεοκοπία στην Ελλάδα από την Αρχαιότητα μέχρι σήμερα

της **Ιωάννας Γεωργούλια**
Δικηγόρου Πειραιά

Η 1^η χρεοκοπία Παγκοσμίως καταγράφεται το 454 π.Χ. – η Συνομοσπονδία Κρατών- Πόλεων στην Αρχαιότητα και ο Δανεισμός.

Τον 4^ο πΧ Αιώνα, στίγμα οικονομικής ιστορίας αποτέλεσε το νησί του Απόλλωνα η Δήλος, όπου εκεί φυλάσσονταν οι θησαυροί της «Συνομοσπονδίας των Ελληνικών Πόλεων – Κρατών», υπό την ηγεσία της Αθήνας. Το μέγεθος της οικονομικής συμβολής του κάθε Κράτους Μέλους, στο «Ταμείο», οριζόταν από την «Αθήνα», με ισότιμη ψήφο στο «Συμβούλιο», έτσι που η «Δηλιακή Συμμαχία», εξελίχθηκε σε «Αθηναϊκή Ηγεμονία», αφού το Θησαυροφυλάκιο της Δήλου και το Ταμείο της Δηλιακής Συμμαχίας, μεταφέρθηκε στην Αθήνα μετά την πτώχευση, από τον Περικλή και συγκεκριμένα στην Ακρόπολη της Αθήνας. Οι αποφάσεις πλέον, λαμβάνονταν από την Αθήνα και ο φόρος ορίζονταν από την Εκκλησία του Δήμου. *{Ο Αριστείδης καθόρισε πρώτος το ποσό της εισφοράς για κάθε πόλη με τόσο δίκαιο τρόπο που οι σύμμαχοι τον ονόμασαν “τον δικαιότερο από όλους τους ανθρώπους”.*

Βάσεις για τη λεγόμενη συνυπευθυνότητα του χρέους – η 1^η στάση πληρωμών στην Παγκόσμια Ιστορία – το Αίτημα για επαναδιαπραγμάτευση.

Η Αθηναϊκή Συμμαχία το 454 πΧ, είχε ανασυσταθεί, όταν 13 Πόλεις προχώρησαν σε δανεισμό από το Ναό της Δήλου, οι 10 Πόλεις από αυτές, δεν κατάφεραν να αποπληρώσουν το χρέος τους, ώστε έχουμε την 1^η στάση πληρωμών της Παγκόσμιας Ιστορίας. Ενώ οι 2 μόνο πόλεις κατάφεραν να το αποπληρώσουν και οι 8 ζήτησαν επαναδιαπραγμάτευση χρέους. Ήταν γνωστό λοιπόν στην Αρχαιότητα το λεγόμενο «ρίσκο», στις εμπορικές συναλλαγές, αφού ο δανειστής αναλάμβανε το μερίδιο ευθύνης του {συνυπευθυνότητα}. **Ο Ναός “έγραψε” απώλειες 80% επί του κεφαλαίου του.**

Πλουτισμός δανειστή- Ανάληψη κινδύνου- γνώση δανειστή αδυναμίας αποπληρωμής από τον πιστούχο.

Από την εποχή του Σόλωνα ο πλουτισμός του δανειστή μέσα ακόμη και από την εξαθλίωση του δανειολήπτη κυριάρχησε σε πολλά μέρη του κόσμου. Το 594 π.Χ. από μηχανής θεός αποδείχθηκε ο Σόλων, ο οποίος με τη «σεισάχθεια» του απάλειψε όλα τα συμβόλαια των φτωχών ανθρώπων(η τάξις των θετών), που είχαν βάλει ενέχυρο ακόμη και τον ίδιο τους τον εαυτό, οι εξαθλιωμένοι δανειολήπτες γίνονταν δούλοι στους πιστωτές, απελευθέρωσε τη γη από τα παλαιά χρέη, ενώ με άλλους νόμους βοήθησε τους πλούσιους οφειλότες αναπροσαρμόζοντας και κατά 27% το νόμισμα, κάτι που ευνόησε το αθηναϊκό εμπόριο.

Η ΕΛΛΑΔΑ 2.400 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ_

Η Ελλάδα κήρυξε πτώχευση πέντε φορές και συγκεκρι-

μένα το 1827, το 1832, το 1843, το 1893 και το 1932, ενώ σε όλες ήταν εμφανής η εμπλοκή του διεθνούς παράγοντα στην εσωτερική ζωή της χώρας.

Η πρώτη πτώχευση -Στο έλεος των τοκογλόφων

Ο πόλεμος για την ανεξαρτησία της Ελλάδας ξεκίνησε το 1821 και στόχο είχε τον τερματισμό της οθωμανικής κυριαρχίας. Το 1824 εξασφαλίστηκε από το Χρηματιστήριο του Λονδίνου δάνειο ύψους 472.000 στερλινών, προκειμένου να συνεχιστεί ο αγώνας. Η προσφορά υπερκαλύφθηκε και από τους αγοραστές απαιτήθηκε να καταβάλουν μόνο το 10% της τιμής αγοράς. Επιπλέον δάνειο ύψους 1,1 εκατ. στερλινών χορηγήθηκε το 1825. Οι κερδοσκόποι στο Λονδίνο “σούφρωσαν” το μεγαλύτερο μέρος των ποσών, προτού η Ελλάδα λάβει τα κεφάλαια. Το 1827 ο Ι. Καποδίστριας απευθύνει έκκληση στις μεγάλες δυνάμεις για νέο δάνειο χωρίς αυτές να ανταποκριθούν.

Σπατάλη από Οθωνα

Το 1832 χορηγήθηκε δάνειο ύψους 60 εκατ. δραχμών στην Ελλάδα, η οποία ήταν πλέον ανεξάρτητο κράτος. Το δάνειο κανονίστηκε από τις κυβερνήσεις Γαλλίας, Ρωσίας και Βρετανίας και υποτίθεται ότι χορηγήθηκε προκειμένου να βοηθήσει την Ελλάδα να “χτίσει” την οικονομία της. Τα κεφάλαια κατά το μεγαλύτερο μέρος τους κατασπαταλήθηκαν για τη διατήρηση του στρατού και του Βαυαρού πρίγκιπα Οθωνα, ο οποίος έγινε βασιλιάς της Ελλάδας από τους Αγγλους.

Περικοπές μισθών

Μέχρι το 1843 η οικονομική ανάκαμψη δεν φαινόταν πουθενά. Η χώρα αδυνατούσε να εκπληρώσει το δημόσιο χρέος της. Οι ξένες δυνάμεις αρνήθηκαν να καταβάλουν την τρίτη δόση του δανείου του 1832. Ο Οθωνας αναγκάστηκε να κηρύξει επίσημη πτώχευση εκλιπαρώντας για νέες πιστώσεις. Υπό τον φόβο της εισβολής των μεγάλων δυνάμεων και κάτω από την υπόδειξή τους προχωρεί στη μείωση των τακτικών δαπανών, που περιλαμβάνει και περικοπές μισθών. Η διάσκεψη που συνήλθε στο Λονδίνο έθεσε αυστηρούς όρους για την καταβολή των ελληνικών οφειλών.

Στάση πληρωμών

Αφού η ελληνική κυβέρνηση προχώρησε σε διακανονισμό των χρεών της το 1878, οι παγκόσμιες αγορές κε-

φαλαίου άνοιξαν και πάλι για την Ελλάδα και -όπως ήταν αναμενόμενο- οι δανειστές προθυμοποιήθηκαν αμέσως να χορηγήσουν στη χώρα κεφάλαια. Αυτός ο δανεισμός αυξήθηκε σε μη βιώσιμα επίπεδα και η κυβέρνηση Τρικούπη προχώρησε σε στάση πληρωμών το 1893. Το 1898 οι ξένες πιέσεις οδήγησαν την Ελλάδα να αποδεχτεί τη δημιουργία της Διεθνούς Επιτροπής για τη Διαχείριση του Ελληνικού Χρέους. Αυτή η Επιτροπή ήλεγχε την οικονομική πολιτική της χώρας, καθώς και την είσπραξη φόρων και τα συστήματα διαχείρισης της Ελλάδας.

{ Η φράση “Δυστυχώς επτωχεύσαμεν” αποτελεί μια ιστορική αναφορά που πιστώνεται στον πρωθυπουργό της Ελλάδας Χαρίλαο Τρικούπη

Διεθνές κραχ – Υποτίμηση δραχμής

Το 1929 ξεσπάει η παγκόσμια οικονομική κρίση ύστερα από το κραχ του Χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης. Η κρίση είχε άμεσες συνέπειες στην οικονομία της Ελλάδας. Ένα χρόνο πριν η χώρα είχε επανέλθει στον “κανόνα χρυσού”, με σκοπό να προσελκύσει επενδύσεις ξένων κεφαλαίων. Η δραχμή για να παραμείνει στον “κανόνα χρυσού” συνδέεται με το δολάριο. Τον Σεπτέμβριο του 1931 προκαλείται πανικός, με “φυγάδευση” στο εξωτερικό 3,6 εκατ. δολαρίων από ιδιώτες και τράπεζες. Η κυβέρνηση αναζητεί εναγωνίως νέα δάνεια χωρίς επιτυχία. Την άνοιξη του 1932 ο Βενιζέλος αναγκάζεται να εγκαταλείψει καθυστερημένα τον “χρυσό κανόνα” και να υποτιμήσει τη δραχμή. Την Πρωτομαγιά ανακοινώνει στη Βουλή την πτώχευση της Ελλάδας. Η Ελλάδα επέβαλε μορατόριουμ στην αποπληρωμή του ξένου χρέους της το 1932. Αυτή η χρεοκοπία διήρκεσε μέχρι το 1964, για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα δηλαδή από οποιαδήποτε άλλη χρεοκοπία της χώρας.

Επιχειρώντας να σας μεταφέρω στο κλίμα των γεγονότων που διαδραματίστηκαν καθώς και σ’ αυτά που βίωσε ο Ελληνικός Λαός, εξαιτίας των κατ’ ανάγκη επιλογών του{.....}, παραθέτω από το βιβλίο του Δημήτρη Φωτιάδη, απόσπασμα που αφορά στη λήψη των δανείων απελπισίας και δυστυχίας :

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ της Δημόσιας Οικονομίας στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας Ανδρέας Ανδρεάδης το βιβλίο του «Ιστορία των Εθνικών δανείων, που έβγαλε το 1904, τ’ αρχίζει μ’ αυτόν εδώ τον τρόπο:

«C’ est une lamentable histoire que celle de la dette hellénique (είναι μία αξιοθρήνητος ιστορία τα χρέη της Ελλάδας)». Δια των λέξεων τούτων ήρχετο, πρό πενήτηντα επτά ετών, ο Casimir Leconte της μελέτης του δημοσίου χρέους της Ελλάδος. Μετά την πάροδο σχεδόν εξ δεκαετηρίδων ο επιχειρών συγγραφήν επί του θέματος δύναται ν’ αναγράψη και αυτός την αυτήν φράσιν».

Από τότε που τα ‘λεγε αυτά ο Ανδρεάδης πέρασαν άλλα πενήντα οχτώ χρόνια. Κι όμως, κι εμείς τώρα το ίδιο μπορούμε να πούμε, όπως ο Leconte το 1847 κι ο Ανδρεάδης το 1904, πως μαύρη κι άραχλη στέκεται η ιστορία των εθνικών μας δανείων.

Τα δύο πρώτα μας δάνεια γίνθηκαν στην Αγγλία. Το ένα το 1824, αξίας 800.000 λιρών, που μας δόθηκαν στα 59% - με 59 δηλαδή λίρες έπαιρνες μετοχές για 100! – ξεκαθάρισε όλες κι όλες 348.000 λίρες. Το άλλο, των 2.000.000 λιρών του 1825, ήτανε ακόμα πιο τοκο-

γλυφικό, μας δόθηκε στα 55 ½% και ξεκαθάρισε 572.000 λίρες. Κι όμως, για τις 920.800 λίρες, που κι απ’ αυτές κάτι λιγοστές φτάσανε στον τόπο μας, γιατί οι πλιότερες φαγώθηκαν από τους ναυπηγούς της Αγγλίας και της Αμερικής και το λόρδο Κόχραν, χρωστούσαμε το 1854 στους Εγγλέζους κεφαλαιούχους πάνω από.....οχτώ εκατομμύρια λίρες!

Όπως είπαμε, η συνθήκη που υπόγραψαν οι τρεις μεγάλες Δυνάμεις κι η αβαρία στο Λονδίνο στις 25-7 του Μάη 1832 πρόβλεπε την έκδοση, με την εγγύησή τους, ενός δάνειου 60.000.000 φράγκων σε τρεις σειρές. Άκου τώρα την ιστορία του, για να δεις πως όχι μονάχα δεν απολαύσαμε καμιά προκοπή απ’ αυτό, παρά και μας βούλιαξε οικονομικά και μπορέσαμε από τότες να ανασάνουμε.

Το δάνειο το διαπραγματεύθηκαν οι τρεις μεγάλες Δυνάμεις μ’ εκείνους τους πάμπλουτους τραπεζίτες του Παρισιού, τους Ρότσιλντ. Τ’ αγόρασαν οι Ρότσιλντ στα 94%, πήρανε και 2% μεσιτεία και μαζί με «άλλα τινά ωφελήματα», βούτηξαν 6.986.013 δραχμές, μ’ άλλα λόγια γύρω τις διακόσιες εβδομήντα επτά χιλιάδες χρυσές λίρες. Καλή δουλειά. Από τα είκοσι εκατομμύρια που εγγυήθηκαν οι τρεις μεγάλες Δυνάμεις τελικά εκδόθηκαν τούτα δω τα ποσά:

Μ’ εγγύηση της Αγγλίας φράγκα 19.838.805

>> Ρωσίας >> 19.999.573

>> Γαλλίας >> 17.400.662

Σύνολο φράγκα 57.239.040

Τούτο το ποσό ισοδυναμούσε με 63.924.559 δραχμές εκείνου του καιρού.

Αφαιρούμε απ’ αυτές:

Σε Δρχ.

1.- Τα όσα βούτηξαν τα φτωχαδάκια οι Ρότσιλντ: 6.986.013

2.- Τόκους και χρεωλύσια που πλώρωσε ως τις 31 του Δεκέμβρη 1843 ο πεινασμένος λαός μας: 33.080.795

Σύνολο: 40.066.808 δρχ

Ας δούμε τώρα που τα σπαταλήσαμε:

Σε Δρχ.

1.- Στην Τουρκία γι’ αποζημίωση που την όρισαν οι τρεις μεγάλες Δυνάμεις, δίχως βέβαια να μας ρωτήσουν: 12.531.174

2.- Για πληρωμή παλαιών χρεών: 2.238.559

3.- Για έξοδα της σεβαστής μας αντιβασιλείας (μισθοί, οδοιπορικά, έπιπλα): 1.397.654

Σύνολο: 16.167.387 δρχ

Άμα αφαιρέσεις τούτα τα ποσά απ’ όσα πήραμε, θα βρεις πως όλες κι όλες μας μείνανε 7.690.360 δραχμές. Πάλι καλά, ίσως πεις. Μη βιάζεσαι. Κράτα τώρα την ανάσα σου, γιατί φτάσαμε στο μεγάλο έξοδο, στα όσα μας στοίχισε η ευτυχία να ‘χουμε γερμανικό στρατό κατοχής.

Ο πρώτος ταχτικός βαβαρικός στρατός που ήρθε μαζί με τον Όθωνα στην Ελλάδα ορίστε τι μας κόστισε: Δρχ.

1.- Για οπλισμό, συντήρηση, μισθούς και έξοδα μεταφο-

ράς στον ερχομό: 2.746.067
 2.- Για συντήρησή του ένα χρόνο στην Ελλάδα: 1.784.283
 3.- Για έξοδα μεταφοράς στην επιστροφή του: 217.700

Σύνολο 4.748.050 δρχ

Έξυπνα ειπώθηκε τότε πως «οι Έλληνες πλερώσανε για να χουν τους Βαβαρούς κι έπειτα ξαναπλήρωσαν για να τους ξεφορτωθούν». Κι επειδή οι πολιτισμένοι πάντοτε φροντίζουν να συνδυάζουν το καλό με τ' ωφέλιμο, φρόντισαν, καθώς μολόγησε στις 3 του Μάρτη 1860 στη Γερουσία κι αυτός ακόμα ο τελευταίος υπουργός των Στρατιωτικών του Όθωνα, ο Σπυρομήλιος, να μας πασάρουν όλη τη σκαρταδούρα που είχαν. «Το πολεμοφόδια και αι αποσκευαί», είπε, που μ' αυτά εφοδίασαν το στρατό που στείλανε, «συνεκείντο εξ όσων ακρήστων πραγμάτων περιείχον αι αποθήκαι και τα οπλοστάσια του Μονάχου». Άντε και πετύχαμε την ευκαιρία να ξεφορτωθούμε τη σαβούρα, αποφάσισαν χουβαρντάδικα οι σωτήρες μας. Αυτά για τον ταχτικό βαβαρικό στρατό. Ας εξετάσουμε τώρα πόσα μας στοίχισαν κι οι εθελοντές, οι πραιτοριανοί δηλαδή. Εδώ τα πράγματα μπερδεύονται. Ας δούμε πρώτα τι σόι ήταν. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Strong, ανάμεσα στα 1832 και 1835 στρατολογήθηκαν, σαν «εθελοντές», 5.410 στρατιώτες κι αξιωματικοί 3.345 απ' αυτούς ήταν Βαβαροί, οι 1.440 από διάφορα μικρά γερμανικά κρατίδια κι οι υπόλοιποι 625 από τα κατακάθια τούτων εδώ των τόπων:

Ελβετοί 235-Πρώσοι 186-Αυστριακοί 135-Γάλλοι 23-Δανοί 19 Ρώσοι 10-Ιταλοί 6 Σουηδοί 3-Άγγλοι 2-Ολλανδοί 1-Ισπανοί 1-Βέλγοι 1-Τούρκοι 3 Αυτοί οι τελευταίοι «εθελοντές» θα 'τανε, το δίχως άλλο, «ακραιφνείς φιλέλληνες». Και για τούτο ήρθανε κι αυτοί να σώσουν την Ελλάδα από κείνους τους εγκληματίες, τους ήρωες του Εικοσιένα!

Ας εξετάσουμε τώρα πόσα μας στοίχισαν αυτά τα περιτρίμματα του κόσμου. Ο Ευαγγελίδης κι ο Κυριακίδης λένε πως ξοδεύτηκαν για τα βαβαρέζικα στρατεύματα, ταχτικά κι «εθελοντές», έντεκα εκατομμύρια φράγκα κι άλλοι μιλάνε για δεκάξι.

Ο Παπαντωνίου γράφει: «Τρεις χιλιάδες βαυαρικός στρατός, χρήσιμος μόνο για να μέινουν εξαιτίας του νηστικού, άνεργοι και απελτισμένοι οι Έλληνες που πολέμησαν στο Εικοσιένα και να ζητούν διέξοδο στη ληστεία οι άνθρωποι του μπαρουτιού που δίκαια περίμεναν, όταν η χώρα έγινε βασίλειο, να σχηματίσουν τον εθνικό της στρατό. Έτσι χώρισαν τον Όθωνα και το λαό του από το ένα μέρος η καμαρίλα του ανακτορικού γραφείου, από το άλλο η βαβαρική στρατιά με τους περιττούς αξιωματικούς, παγώνια που καμάρωναν μέσα σε φανταχτερές στολές. Δεκατέσσερα εκατομμύρια δραχμές ξοδεύτηκαν για να 'ρθή η παράτα, να γίνη μισητή και να φυγή όπως έφυγε».

Άλλοι πάλι ανεβάζουν τα έξοδα σε δεκάξι εκατομμύρια κι ο Sergeant λέει πως «μόναχα για τον βαβαρικό στρατό ξοδεύτηκαν ανάμεσα στο 1833 με 1835, σύμφωνα με μια δήλωση που έκανε ο υπουργός των Στρατιωτικών Σμαλτς, 20.087.978 δραχμές». Ο αριθμός αυτός ίσως να μην είναι υπερβολικός, γιατί ο Frederic Strong, πρόξενος της Βαβαρίας στην Αθήνα και τραπεζίτης, στο βιβλίο του «Greece as a Kingdom», που

έβγαλε το 1842 κι όπου σ' αυτό δημοσιεύει στατιστικές στηριγμένες πάνω σ' επίσημα στοιχεία, γράφει πως τα έξοδα του υπουργείου των Στρατιωτικών ανέβηκαν στα τέσσερα πρώτα χρόνια της βαβαροκρατίας σε 27.500.000 δραχμές. Όταν λοιπόν λογαριάσουμε πως το 1835 ο στρατός είχε 8.208 άντρες που τα δυο τρίτα απ' αυτούς ήταν Βαβαροί — που καλοπλερώνονταν ενώ οι δικοί μας παίρνανε μισθούς πείνας — τότε θα δούμε πως το ποσό που μνημονεύει ο Sergeant πρέπει να βρίσκεται πολύ κοντά στην πραγματικότητα.

Η ΡΕΜΟΥΛΑ

Και στα ποσά που αναφέραμε δεν είναι μέσα τα όσα πλερώναμε για να 'χουμε δυνάστες Γερμανούς συμβούλους, παρασυμβούλους κι αυλικούς. Ίσως όμως κάποιος μου πει:

- Άδικος είσαι σ' αυτό· είχαμε κέρδος τα φώτα τους. Εμένα μου λες! Τόσα στάθηκαν τα φώτα τους, που ο κοσμάκης εξαγριωνόταν όταν λογάριζε «το μέγεθος της πληρωμής τους και την ασήμαντη φύση της υπηρεσίας τους». Βλέπανε, όπως παραδέχεται κι αυτός ακόμα ο Βαβαρός Νέζερ, «ανθρώπους αχρείους να κατέχουν τα ανώτατα αξιώματα (...) την στιγμήν που έβασάνιζεν ή πτώχεια εκείνους που είχαν πολεμήσει υπέρ ελευθερίας». Μα κι ο πατέρας του Όθωνα, ο Λουδοβίκος, σε γράμμα του που έστειλε το Δεκέμβρη του 1833 στο γιο του, ομολογούσε πως «υπέρ της διαχειρίσεως ουδέν εγένετο, διότι η αντιβασιλεία ουδέ εν δένδρον εφύτευσεν μέχρι τούδε». «Τα δάνεια», γράφει ο Μακρυγιάννης, «εμείς δώσαμεν υπόσκεση ότι τα δανειστήκαμεν και η Μπαυαρία τα ρούφηξε με τον Αρμασπέρη και συντροφιά. Εις την Πάτρα τον ζωγράφισαν και τον έκαψαν σαν τον Γιούδα για την καλοσύνη οπούκαμεν εις την Ελλάδα. Κι ο θεός ξέρει τα υστερνά μας. Όμως η καλή μέρα φαίνεται από την αυγή».

Η χρήσις του δανείου των 60 εκατομμυρίων ήτο ζωηρά εικών, εις τα όμματα των Ελλήνων, σπατάλης ανήκουστος. Βαυαροί διαχειριζόμενοι δημόσια χρήματα έκλεπταν και δια να μη καταδιωχθώσιν, εξεδιώκοντο κρυφά εις την αλλοδαπήν. Εις εξ αυτών ήτο και ο βαυαρός δικαστής Στρατομάϊερ, όστις μεταφερθείς υπό συνοδείαν Βαυαρών εις Ναύπλιον και εκεί επιβίβασθείς εις πλοίον ξένης δυνάμεως, ανεχώρησε δια την Τεργέστην, όπως αποφυγή ή βασιλεία την εντροπήν της επί κλοπή καταδίκης δικαστού βαυαρού».

Ο Faudot, στο βιβλίο του «Η αλήθεια πάνω στις υποθέσεις της Ελλάδας», μνημονεύει «Ο Μπενζαμέν Κωσταν έλεγε από το βήμα της Βουλής σχετικά με το ελληνικό δάνειο, πως αντί να στέλνουμε τα ποσά στην Ελλάδα, θα ήταν απλούστερο να τα στέλναμε κατ' ευθείαν στο Μόναχο, για να μην κάνουν το μεγάλο αλλόγυρο από το Παρίσι στην Ελλάδα κι από την Ελλάδα στη Βαυαρία. Κι ο Μπενζαμέν Κωσταν γνώριζε καλά το τι έτρεξε. Οι Βαυαροί, έχοντας βοηθούς τους ετερόχθονες, δεν άφησαν το παραμικρό ψιχίο από το δάνειο, που θα στεκόταν για τη χώρα ένας τεράστιος πόρος, αν λογαριάσουμε τους εξευτελιστικούς μισθούς και τα μικρά ετήσια έξοδα».

Σωστά λοιπόν λέει ο καθηγητής Ανδρεάδης πως ο τόπος «ουχι μόνον δεν επορίσθη ουδεμίαν πραγματικήν ωφέλειαν εκ δανείου προορισμένου να τω επιτρέψη ν' αναλάβη οικονομικώς, άλλ' εκπληρώσαν τας υποχρεώσεις του μέχρι του 1843 υπεβλήθη εις θυσίας ουχι μικρός».

Κόντεψα να ξεχάσω κι ένα ακόμα γουστόζικο κοντύλι: τη βασιλική χορηγία του Όθωνα. Τούτο το πνευματικά και σωματικά καθυστερημένο παιδαρέλι που φέρεται για βασιλιά πήρε τον πρώτο χρόνο που ήρθε, το 1833, 986.801 δραχμές. Και ξέρεις πόσα ήταν τα έσοδα του κράτους μας εκείνο το χρόνο; Ανέβαιναν σε 7.721.370 δραχμές. Δηλαδή, χρειαζόταν το παιδαρέλι αυτό, για να φάει και να πει, το ένα όγδοο των κρατικών εσόδων. Μέσα στα τριάντα χρόνια που βασίλεψε, πήρε, μονάχα για βασιλική χορηγία, πάνω από ένα εκατομμύριο πενήντα χιλιάδες χρυσές λίρες εκείνης της εποχής, που η πραγματική αξία τους στεκόταν τρεις και τέσσερις φορές μεγαλύτερη απ' όσο είναι σήμερα. Αυτό λοιπόν και μόνο το ποσό αν είχε ξοδευτεί, στα πρώτα χρόνια που συγκροτηθήκαμε σε κράτος, σ' έργα παραγωγικά, η μοίρα του τόπου μας θα 'τανε τώρα διαφορετική....»

Φαύλος κύκλος δανείων και κακοδιαχείριση ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Η πτώχευση Βενιζέλου Την περίοδο 1924-1932 συνάψαμε 9 δάνεια. Ο εξωτερικός δανεισμός έφτασε στα 991.994.228 εκατ. Φράγκα. Τα δανεικά χρησιμοποιήθηκαν για την αποκατάσταση των προσφύγων κατά 36,73%, την κάλυψη ελλειμμάτων, τα έξοδα έκδοσης των δανείων, την εξυπηρέτηση παλαιών και νέων δανείων (87,58%). Η Ελλάδα τότε εμφανιζόταν «ως μια εκ των πλέον βεβαρημένων διά χρεών χωρών». Ετσι την 1.5.1932 η κυβέρνηση Βενιζέλου κήρυξε την τέταρτη ελληνική πτώχευση. Ακολουθεί η δικτατορία του Μεταξά και ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος. Το συγκεκριμένο διάστημα δεν έχουμε εξωτερικό δανεισμό. Αντιθέτως, η Ελλάδα δανείζει τις Κατοχικές Δυνάμεις με χρυσό. Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η ξένη βοήθεια στη χώρα κάλυψε το μέγιστο μέρος του ελλείμματος στο ισοζύγιο πληρωμών. Όταν έληξε η αποστολή της UNRRA (αμερικανική βοήθεια), μετά τον Ιούνιο 1947 ακολουθεί το «Σχέδιο Μάρσαλ». Συνολικά, μεταξύ 1944-1962 η ξένη βοήθεια προς την Ελλάδα έφτασε στα 4,1 δισ. δολάρια. Το 95% προήλθε από τις ΗΠΑ. Το μεγαλύτερο μέρος της βοήθειας διοχετεύτηκε σε στρατιωτικές δαπάνες και το 5,8% σε δάνεια και πιστώσεις. Το μεταπολεμικό Δ.Χ. περίπου δεκαπλασιάστηκε σε συνάλλαγμα, ενώ σε δραχμές το Δ.Χ., 67πλασιάστηκε! Ο συνολικός μεταπολεμικός εξωτερικός δανεισμός της Ελλάδας, μέχρι το 1966, ανήλθε τα 435.174.053 δολάρια. Προήλθε κατά 58,4% από τις ΗΠΑ, 19% από τη Δ. Γερμανία και 14,36% από την Αγγλία. Τότε, η Ελλάδα με δύο δάνεια (1962 και 1965) διακανόνισε το 97% του προπολεμικού εξωτερικού Δ.Χ. [από το 1833 (δάνειο Όθωνα) – 1940], τα οποία αποπληρώθηκαν το 1998. Το 1967 επιβάλλεται η δικτατορία, που χαλάρωσε τους δανειακούς περιορισμούς μόνον μετά το 1972. Το Δ.Χ. αυξήθηκε κατά 3,5 φορές. Το εσωτερικό Δ.Χ. πενταπλασιάστηκε, σε αντίθεση με το εξωτερικό, που παρέμεινε στα ίδια επίπεδα. Ο νέος δανεισμός σε ξένο νόμισμα ήταν μόνο το 6,56% του νέου Δημόσιου Χρέους.

Β' Περίοδος της Μεταπολίτευσης: 1975-2009 Μετά το 1974, η εξάρτηση από τις ΗΠΑ ξεθωριάζει. Η αμερικανική βοήθεια υποκαθίσταται από την Κοινοτική. Κυριαρχούν δύο πολυσυλλεκτικοί ηγέτες: ο «δια-

πραγματευτής-εθνάρχης» Κων. Καραμανλής και ο «υποκινητής-χαρισματικός» Ανδ. Παπανδρέου. Το πελατειακό σύστημα μεσουρανάει. Η βουλευτοκρατία καπελώνεται από «πολιτικά-οικονομικά τζάκια». Ο λαός ζητά αλλαγή. Την ταυτίζει με ΠΑΣΟΚ και Ανδρέα. Το Δημόσιο Χρέος (Δ.Χ.) εκτινάσσεται από τα 142,8 δισ. δρχ. το 1975, στα 589,4 δισ. δρχ. το 1981. Δηλαδή, αύξηση 312,7%. Το προπολεμικό Δ.Χ. κατέρχεται στο 0,7% και εκμηδενίζεται. Το μεταπολεμικό Δ.Χ. κυμαίνεται από 102,8%-140,3% των τακτικών εσόδων. Το μεταπολεμικό Δ.Χ. πενταπλασιάστηκε. Το εξωτερικό Δ.Χ. αυξήθηκε κατά 34%. Το Δ.Χ. ως ποσοστό επί του ΑΕΠ μεταβάλλεται από το 22,5% του ΑΕΠ το 1974 στο 31,68% το 1981. Δηλαδή, η κυβέρνηση Καραμανλή αύξησε το Δ.Χ. κατά 40,8%.

Πελατειακές σχέσεις

Το 1981, οι βουλευτο-προσωπικές πελατειακές σχέσεις μετασηματίζονται σε κομματικές πελατειακές σχέσεις. Με στοιχεία του ΟΟΣΑ, μεταξύ 1981 και 1988 ο αριθμός των δημοσίων υπαλλήλων της κεντρικής διοίκησης αυξήθηκε 6 φορές περισσότερο απ' ό,τι ο ενεργός πληθυσμός της χώρας! Μεταξύ 1978 και 1987 οι απασχολούμενοι στην κεντρική διοίκηση και τις ΔΕΚΟ από 300.000 αυξάνονται σε 460.000. Μαζί με τις δημόσιες τράπεζες, τις προβληματικές και τις ελεγχόμενες από το Δημόσιο επιχειρήσεις συνολικά οι δημόσιοι υπάλληλοι φτάνουν σε 640.000! Το 1986, το 96% των μελών της Κεντρικής Επιτροπής του ΠΑΣΟΚ εντάχθηκαν στη Δημόσια Διοίκηση. Ακολουθώντας, η Ν.Δ. μιμήθηκε το ΠΑΣΟΚ. «Όλοι (ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ.) διέδρυναν έναν κακό δημόσιο τομέα. Την ίδια περίοδο η Ν.Δ. -με τους Αβέρωφ και Μητσοτάκη αρχηγούς- αντέγραψε οργανολειτουργικά το ΠΑΣΟΚ. Από το 1981, τα καθαρά κέρδη (σ.σ.: επιδοτήσεις, κοινοτικά πακέτα κ.λπ.) από την ΕΟΚ ανέρχονταν περίπου στο 1 τρις. δρχ. για την Ελλάδα. Την δε περίοδο 1981-86, η χώρα πήρε από κοινοτικούς φορείς (ΕΥΤΕ) δάνεια ύψους 1,9 δισ. δολ. Παρ' όλα αυτά, η εναρμόνιση της ελληνικής οικονομίας με την κοινοτική αρχίζει να αποκλίνει. Το 1992, ο ΟΟΣΑ διαπιστώνει ότι η ελληνική οικονομία έχει μεταβληθεί σε ένα είδος «οικονομίας εξαρτημένης» από τα κοινοτικά ταμεία. Μάλιστα, επιστρέψαμε δωρεάν πακέτα-επιδοτήσεις για να ζητήσουμε τα δανεικά! Το 1974 το ΑΕΠ ακολουθεί ανησυχητικά πτωτική πορεία. Τα εφιαλτικά δημόσια ελλείμματα αντιμετωπίζονται με δοκιμασμένη συνταγή: τον δανεισμό! Μεταξύ 1980-1990 το Δ.Χ. 17πλασιάστηκε. Το 1982 διπλασιάζεται ο μεταπολεμικός εξωτερικός δανεισμός, ως προς τα έτη 1979-81 και τετραπλασιάζεται το διάστημα 1986-89. Στα δεκατρία χρόνια 1975-1987, πραγματοποιήθηκαν δάνεια 18,4 δισ. δολ. Απ' αυτά, τα 14,8 δισ. δολ. (δηλαδή 80,6%) διατέθηκαν για την εξυπηρέτηση του υφιστάμενου δανεισμού. Το 1990, πρώτη έρχεται η Ν.Δ. με 150 βουλευτές υπό τον Κ. Μητσοτάκη. Τελικά, με την προσχώρηση του βουλευτή της ΔΗΑΝΑ, Θεοδ. Κατσίκη, κυβέρνηση θα σχηματίσει ο Κ. Μητσοτάκης. Η κυβέρνηση Μητσοτάκη εξαγγέλλει απολύσεις. Αλλά οι δημόσιοι υπάλληλοι αντί για μείωση θα έχουν αύξηση(!). Το Μάρτιο του 1990, ο πρόεδρος και ο αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Ντελόρ και Κριστόφερσεν) προειδοποιούσαν την

Αθήνα ότι η ελληνική οικονομία επιδεινώθηκε «σοβαρά για όλους μας». Επί Μητσοτάκη, η αποβιομηχανοποίηση ήταν παρούσα. Την περίοδο 1989-93 οι καθαρές εισπράξεις της Ελλάδας από την ΕΟΚ ανήλθαν στα 3,3 τρισ. δρχ. Ταυτόχρονα, στον κοινοτικό χώρο είχαμε τα μεγαλύτερα ελλείμματα. Το προπολεμικό (1940) Δ.Χ. εξοφλείται το 1998. Η κυβέρνηση Μητσοτάκη παρέλαβε το Δ.Χ. στο 79,73% του ΑΕΠ και το παρέδωσε στο 109,34%. Η συνολική εξυπηρέτηση του Δ.Χ. απορροφούσε το 151,2% των τακτικών εσόδων. Τη διετία 1995-1996 παρά τους κυβερνητικούς διακηρυσσόμενους στόχους περί μείωσης των δημόσιων υπαλλήλων, συνταξιοδοτήθηκαν 49.000 δημόσιοι υπάλληλοι και αυξήθηκαν συνολικά κατά 22.000. Την ίδια διετία καταγράφεται το μεγαλύτερο δημόσιο έλλειμμα από όλα τα υπόλοιπα κράτη της Κοινότητας. Το 1993, το ΠΑΣΟΚ παρέλαβε το Δ.Χ. στα 20,5 τρισ. δρχ. και το παρέδωσε τον Ιανουάριο του 1996, αυξημένο κατά 35,8%, φτάνοντάς το στο 415% των τακτικών εσόδων. Στο εσωτερικό Δ.Χ. το 84% ήταν ομόλογα και έντοκα γραμμάτια. Τον Αύγουστο του 1996, η Ελλάδα ήταν δεύτερη στον κόσμο στο κατά κεφαλήν εξωτερικό χρέος. Τον Μάρτιο του 1997 το υπουργείο Οικονομικών θυμήθηκε την αναξιοποίητη δημόσια περιουσία, ώστε να καλύψει τη μεγάλη υστέρηση των φορολογικών εσόδων. Τον Αύγουστο του 1997, με διακηρυγμένη την πολιτική λιτότητας και των λαϊκών θυσιών, ο βουλευτικός μισθός διπλασιάζεται – μαζί με τα επιδόματα προσέγγιζε τα 2 εκατ. δρχ. Ταυτόχρονα ήρθαν οι χαριστικές πράξεις ρύθμισης των βεβαιωμένων χρεών, η αποπoinικοποίηση των νοθευμένων φορολογικών στοιχείων κ.λπ. Από την 1/1/2001 η Ελλάδα εντάσσεται στην ευρωζώνη, με νέο ισχυρό πόλο της οικονομικής εξουσίας, που θα καθορίζει τη νομισματική πολιτική ολόκληρης της Ε.Ε., την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Μέχρι τώρα, αυτή την εξουσία την ασκούσαν οι εθνικές εκδοτικές τράπεζες. Την οκταετία Σημίτη οι καθαρές απολήψεις από την Ε.Ε. έφτασαν το 13,5% των τακτικών εσόδων. Η διοίκηση, σε αποσύνθεση. Ενδεικτικά, στην Ολυμπιακή Αεροπορία υπήρχαν 2.500 προϊστάμενοι σε 4.700 υφισταμένους! Η κρατική διοίκηση ήταν βραχυκυκλωμένη από διαφθορά και διαπλοκή. Η Ελλάδα ανήκει στις τρεις υπερχρεωμένες χώρες της Ευρωζώνης. Σε έκθεσή της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επισημαίνει ότι «μετά τους Ολυμπιακούς, είναι αβέβαιο το μέλλον της ελληνικής οικονομίας». Κάποιοι παροικούντες τη Βουλή κώφευαν, λόγω... πολιτικού κόστους. Το 2004, οι απογραφές του Αλογοσκούφη πληροφορούν την Ε.Ε. ότι η κυβέρνηση Σημίτη (δηλαδή η Ελλάδα) είχε καταθέσει ψευδή στοιχεία, προκειμένου να πετύχει την ένταξή της στην ευρωζώνη. Η κυβέρνηση Καραμανλή παρουσιάζει τραγική και μόνιμη υστέρηση εσόδων με ταυτόχρονη αύξηση δαπανών. Το Δημόσιο χρωστά 227 δισ. ευρώ. Τα νοικοκυριά 74 δισ. ευρώ και οι επιχειρήσεις 90 δισ. ευρώ. Μια χώρα σε τροχιά απόκλισης από την Ε.Ε. Ο Κώστας Καραμανλής παρέλαβε τη διακυβέρνηση τέλη Μαρτίου του 2004. Το έλλειμμα αντιστοιχούσε στο 3,2% ΑΕΠ. Σεπτέμβριο του 2009 το παραδίδει στο 7,5% ΑΕΠ. Επίσης, παρέλαβε το Δ.Χ. στα 184,5 δισ. ευρώ και το παρέδωσε στα 292 δισ. ευρώ, δηλαδή το αύξησε κατά 107,5 δισ. ευρώ ή 58,26% ΑΕΠ. Στη σύγχρονη Ελλάδα, 2.400 χρόνια μετά, καθώς το κράτος και οι ιδιώτες δαπανούσαν περισσότερα από όσα

παρήγαν σε βάρος μάλιστα των μελλοντικών γενεών, ένας συνδυασμός χαμηλής ανταγωνιστικότητας, υψηλής κατανάλωσης και αναποτελεσματικότητας του δημόσιου τομέα εκτόξευσε τα ελλείμματα, με αποτέλεσμα την κατάρρευση του μοντέλου ανάπτυξης της οικονομίας, φέρνοντας την χώρα στο χείλος της χρεοκοπίας. Τα χρέη, η κοντόφθαλμη και ορισμένες φορές ανίκανη πολιτική ελίτ, μαζί με τις μεγάλες και «σύνθετες» ευθύνες και της οικονομικής ελίτ, που διέβρωσαν την οικονομία και την κοινωνία οδηγώντας και σε κρίση αξιών και έφεραν την αποπομπή της Ελλάδας από τις αγορές, το μνημόνιο και την τρόικα. Και ενώ όροι όπως «επιλεκτική χρεοκοπία», «ελεγχόμενη χρεοκοπία», «άτακτη χρεοκοπία», «κούρεμα ομολόγων» κτλ, εμφανίζονται στο καθημερινό λεξιλόγιο των αγορών και των εταίρων μας και το μέλλον της χώρας κρέμεται από μία κλωστή, αυτό που αποκαλείται ως πολιτικό προσωπικό, μία εγχώρια ελίτ που δεν θέλει για τους δικούς της λόγους να πετύχουν οι όποιες μεταρρυθμίσεις, αλλά και μεγάλα κομμάτια της κοινωνίας που δεν γνωρίζουν ή δεν θέλουν να αποδεχτούν τα νέα δεδομένα, εμφανίζονται κατώτερα των περιστάσεων. Όμως, έστω και αν ένας νέος Σόλων δύσκολα μπορεί να εμφανιστεί, το θέμα είναι, η χώρα να κρατήσει όσο είναι αυτό δυνατόν την τύχη στα χέρια της, ώστε να μπορέσει ακόμη και να επωφεληθεί από τις διεθνείς διεργασίες, γιατί εάν το παιχνίδι ξεφύγει και αρχίσουν άλλη χάνοντας την υπομονή τους να αποφασίζουν «για εμάς χωρίς εμάς», τότε η τραγωδία θα είναι μάλλον αναπόφευκτη. Η Ελλάδα, πάντως, δεν διεκδικεί την πρωτιά όσον αφορά τον αριθμό των χρεοκοπιών. Το Εκουαδόρ και η Βενεζουέλα, με δέκα χρεοκοπίες η καθεμία, είναι σε αυτό τον τομέα οι αδιαμφισβήτητες “πρωταθλήτριες” χώρες. Η κύρια αιτία που η χώρα μας αδυνατεί να σηκώσει κεφάλι ήταν τότε, όπως άλλωστε και σήμερα, το υψηλό δημόσιο χρέος. Επίσης, ο ρόλος των ξένων δεν πρέπει να υπερεκτιμάται: έχουν συμφέροντα τα οποία φροντίζουν να εξυπηρετούν υπό οποιεσδήποτε συνθήκες, χωρίς αυτό να αποκλείει κερδοσκοπικές επιθέσεις από συγκεκριμένα κέντρα που άλλοτε κέρδιζαν μεγαλύτερα επιτόκια ή ελληνική γη με υποθήκη και σήμερα, με την παγκοσμιοποίηση των αγορών, υψηλότερα spreads και υπεραξίες από το σορτάρισμα σε μετοχές και ομόλογα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αριστοτέλης: «Πολιτικά», τόμος 1^{ος}, μετάφραση Δημήτρης Παπαδής, εκδόσεις ΖΗΤΡΟΣ, Θεσσαλονίκη 2006.
 Αριστοτέλης: «Πολιτικά», τόμος 2^{ος}, μετάφραση Πηνελόπη Τζιώκα – Ευαγγέλου, εκδόσεις ΖΗΤΡΟΣ, Θεσσαλονίκη 2007.
 Δημήτρης Ι. Σαμπουκίδης: «Από τον Όμηρο στον Αλέξανδρο, Στο φως της σύγχρονης ιστορικής επιστήμης», εκδόσεις ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, Αθήνα 1995.
 Βασίλης Ραφαηλίδης: «Νεοελληνική Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας», ΕΚΔΟΣΕΙΣ του ΕΙΚΟΣΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ, Αθήνα 2010.
 Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, Simon Hornblower: «Η Ελλάδα και ο Ελληνιστικός Κόσμος», επιμέλεια: John Boardman, Jasper Griffin, Oswyn Murray, μετάφραση Αλίκη Τσοτοροπού – Μύστακα, εκδόσεις ΝΕΦΕΑΗ, Αθήνα 1996.

της Λίλης Αποστολίδου
Δικηγόρου

«Αν τα δικαστήρια αποφασίζουν ποια είναι η ιστορική αλήθεια, αυτό θα ήταν το τέλος της επιστημονικής ιστοριογραφίας»

Αυτά είναι τα λόγια του Χάιντς Ρίχτερ, του γερμανού ιστορικού και καθηγητή στο Πανεπιστήμιο του Μανχάιμ, ο οποίος το 2000 τιμήθηκε από την Ελληνική Δημοκρατία με τον Χρυσό Σταυρό του Τάγματος του Φοίνικα και ο οποίος είναι και το πρώτο πρόσωπο που δικάστηκε στην Ελλάδα με βάση το άρθρο 2 του ν. 4285/2014 (αντιρατσιστικός νόμος) κατηγορούμενος, ως αναφερόταν στο κατηγορητήριο, για άρνηση εγκλημάτων πολέμου του ναζισμού τα οποία στρέφονται κατά του κρητικού λαού με εξυβριστικό περιεχόμενο.

Αιτία το βιβλίο του «η Μάχη της Κρήτης» (*Die Eroberung der Insel Kreta im Mai 1941*) ο γερμανικός τίτλος της οποίας μεταξύ άλλων ανέφερε ότι «όταν αναπτύχθηκε ο ανταρτοπόλεμος...ο αγώνας αυτός δεν ήταν πια καθαρός και έντιμος, αλλά βρώμικος και κτηνώδης...», *“Αυτό που επικράτησε ήταν μια αρχαία κρητική παράδοση, η περιφρόνηση του θανάτου. Η κατοποίηση των νεκρών δεν ήταν με αυτή την έννοια ατίμωσή τους”, “η μάχη περιγράφεται ως ιπποτική και δίκαιη”.*

Ο Χάιντς Ρίχτερ τελικά αθώωθηκε από το Μονομελές Πλημμελειοδικείο Ρεθύμνου και έτσι εδόθη τέλος σε μια παράδοξη δίκη της οποίας εφιαλτήριο ήταν η γνώμη ενός ιστορικού-με την επιφύλαξη βέβαια πάντα της ασκήσεως αναίρεσεως αφού μέχρι τουλάχιστον την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές δεν έχει παρέλθει η σχετική προθεσμία-.

Αλλά η ελευθερία της έκφρασης είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη. Γιατί, θ' αναρωτιόταν κανείς, χρειάστηκε για τη γνώμη ενός ιστορικού να γίνει μια δίκη που κράτησε μήνες, αναστάτωση την τοπική κοινωνία, πυροδότησε πλούσια αρθρογραφία στον τύπο (με ποικίλους σχολιασμούς και ενίοτε μέχρι και με προεκτάσεις στην αποδυνάμωση των ελληνικών διεκδικήσεων για τις πολεμικές αποζημιώσεις από την Γερμανία) και προκάλεσε τις αντιδράσεις της Πανεπιστημιακής Κοινότητας;

Γιατί, θα μπορούσε να είναι η απάντηση, ο λόγος που επιδοκιμάζει, ή αρνείται τα εγκλήματα της γενοκτονίας του ναζισμού κλπ υπόκειται σε περιορισμούς με βάση τον αντιρατσιστικό νόμο. Η μνήμη της ανθρωπότητας πρέπει να προστατεύεται. Κάθε φορά δηλαδή που ο λόγος διαπράττει τις ανωτέρω

πράξεις ή είναι ύποπτος για τις ανωτέρω πράξεις θα ελέγχεται υπό τη βάση των προϋποθέσεων που τάσσει το άρθρο 2 του ν. 4285/2014 (κίνδυνος επέλευσης ενός αποτελέσματος που αφορά την υποκίνηση βίας ή μίσους εναντίον ομάδας ή μέλους της που προσδιορίζεται με βάση τη φυλή, χρώμα, θρησκεία κλπ ή -(ακόμη χειρότερα)-ενέχει απειλητικό ή υβριστικό χαρακτήρα εναντίον τέτοιας ομάδας ή μέλους της)

Από τη μια δηλαδή η αρχή της ελευθερίας της επιστήμης και της έρευνας του ιστορικού και από την άλλη η προστασία της τιμής και μνήμης των Κρητών. Πώς όμως είναι δυνατόν οι δυο αρχές να βρουν στέγη στο ίδιο νομοθέτημα αφού αν στο λόγο βάζουμε τα παραπάνω όρια η ελευθερία της επιστήμης και της έρευνας δεν είναι πια ανεμπόδιστη; Το άτοπο άλλωστε του πράγματος αποδεικνύεται και από το ότι ο έλεγχος των προϋποθέσεων που βάζει το άρθρο 2 του αντιρατσιστικού νόμου είναι ιδιαίτερα δυσχερής και επικίνδυνος αν όχι και αδύνατος και εξαρτώμενος από το εκάστοτε κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον.

Ψηφίσματα εναντίον της δίωξης του Χάιντς Ρίχτερ εξέδωσαν μέλη της Ακαδημίας Αθηνών, διδάσκοντες στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου, τονίζοντας ότι η απάντηση σε επιστημονικές απόψεις δε δίνεται με ποινικές διώξεις.

Στη δίκη, η οποία διεξήχθη σε τεταμένη ατμόσφαιρα παραστάθηκαν ως πολιτική αγωγή μεταξύ άλλων (η οποία εν τέλει αποβλήθηκε) οι απόγονοι συγγενείς θυμάτων και Δήμος Αγίου Βασιλείου, ο Επίτιμος αρχηγός ΓΕΕΘΑ Μανούσος Παραγιουδάκης, ο βουλευτής Ηρακλείου ΝΔ Λευτέρης Αυγενάκης, το Σωματείο Ρεθυμνίων πληγέντων κατά τη ναζιστική κατοχή 1941-44.

Αν όμως ο Χάιντς Ρίχτερ έγραψε ένα καλό ή κακό βιβλίο, αν αρνείται ή όχι την ύπαρξη εγκλημάτων του ναζισμού, αν με το βιβλίο του ενοχοποιεί την άμυνα των Κρητικών και απενοχοποιεί τις πρακτικές των Γερμανών κατακτητών ή αν αντιθέτως εκθειάζει τον άμαχο πληθυσμό που πήρε τα όπλα και απορρίπτει θέσεις όπως ότι η Μάχη της Κρήτης καθυστέρησε την επιχείρηση Μπαρμπαρόσα κλπ αυτά είναι ερωτήματα που δεν έχουν θέση στην αίθουσα ενός δικαστηρίου αλλά αποτελούν θέματα επιστημονικού

διαλόγου. Δεν βρίσκω όμως και πώς ένα δικαστήριο θα μπορούσε να τα αποφύγει όταν καλείται να εξετάσει αν έχουν λάβει χώρα τα αδικήματα του άρθρου 2 του αντιρατσιστικού νόμου.

Τα όσα όμως διαδραματίστηκαν εξ αφορμής της δίκης Ρίχτερ δεν είναι ξεκομμένα από την Ευρωπαϊκή εμπειρία.

Σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες τα τελευταία χρόνια αποτελεί ποινικό αδίκημα η άρνηση των γενοκτονιών, των εγκλημάτων πολέμων και των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας. Για την συνταγματικότητα αυτών των νομοθεσιών έχουν εγερθεί πολλές αμφισβητήσεις ενώ επίσης και πολλές είναι οι αντιδράσεις των ιστορικών διεθνώς εναντίον αυτών των νομοθεσιών.

Στην Ισπανία το συνταγματικό δικαστήριο το 2007 έκρινε ότι η απλή άρνηση του Ολοκαυτώματος χωρίς εγκωμιασμό των διαπραχθέντων εγκλημάτων παραβιάζει το δικαίωμα της ελευθερίας του λόγου και κρίθηκε αντισυνταγματική.

Το Ευρωπαϊκό επίσης δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) δέχτηκε κατά πλειοψηφία ότι η άσκηση ποινικής δίωξης και η καταδίκη ενός ανθρώπου επειδή αρνείται τη γενοκτονία των Αρμενίων το 1915 συνιστά επίθεση στην ελευθερία της έκφρασης χωρίς όμως και να αμφισβητήσει τους νόμους που ποινικοποιούν τη γενοκτονία. Πρόκειται για την υπόθεση Περιντσέκ. Στο ΕΔΑΔ προσέφυγε ο Ντογού Περιντσέκ όταν καταδικάστηκε από την Ελβετική Δικαιοσύνη το 2007 γιατί σε διάφορα συνέδρια που συμμετείχε στην Ελβετία ως πρόεδρος Κόμματος Εργασίας της Τουρκίας είχε αρνηθεί τη γενοκτονία των Αρμενίων.

Ο νόμος 4285/2014 στηρίχθηκε στην απόφαση πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του Νοεμβρίου 2008, όπου το αδίκημα όπως τυποποιείται από το ευρωπαϊκό δίκαιο δεν περιορίζεται στην άρνηση της γενοκτονίας κλπ αλλά συνοδεύεται και από την προϋπόθεση του κινδύνου επέλευσης ενός αποτελέσματος που αφορά την υποκίνηση βίας ή μίσους ή ενέχει απειλητικό ή υβριστικό ή προσβλητικό χαρακτήρα.

Εν τέλει όμως το ερώτημα-όπως αυτό εκφράζεται από ιστορικούς και νομικούς - συνεχίζει να παραμένει: Χρειάζεται νομικό πλαίσιο που να υπερασπίζεται τη μνήμη των θυμάτων του παρελθόντος και μάλιστα να ποινικοποιεί την άρνησή της; Και αν ναι, υπό ποιες προϋποθέσεις ένα τέτοιο νομικό πλαίσιο θα είναι συμβατό με την ελευθερία της έκφρασης;

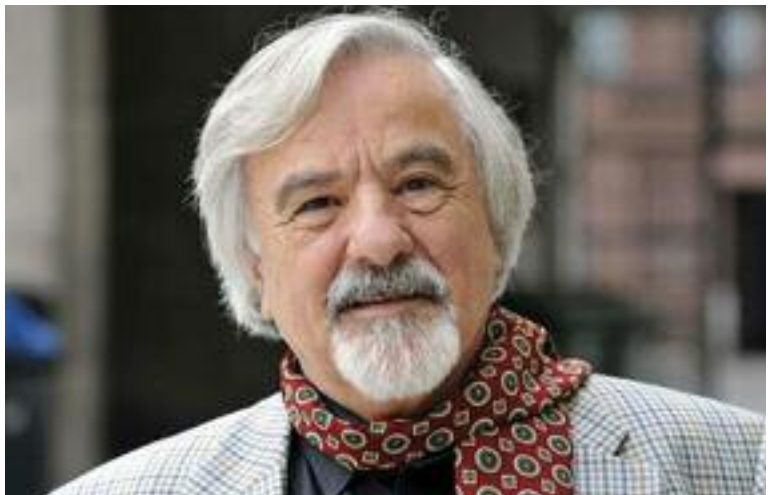
Στο σκεπτικό της η αθωωτική απόφαση του Μονομελούς Πλημμε-

λειοδικείου Ρεθύμνου -η οποία και αναμένεται ν' αποτελέσει αντικείμενο εκτενών σχολιασμών και αναλύσεων στο άμεσο μέλλον -έκρινε πολλαπλώς αντισυνταγματική τη διάταξη του άρθρου 2 του νόμου 4285/2014 και εδέχθη μεταξύ άλλων ότι η διάταξη αυτή παραβιάζει το άρθρο 16 παρ.1 του Συντάγματος. Μπορεί όμως να προδικάσει κανείς με ασφάλεια τη στάση της ελληνικής νομολογίας στο μέλλον;-εάν το άρθρο 2 του αντιρατσιστικού νόμου συνεχίζει βέβαια να ισχύει-. Τι θα συμβεί εάν οι ισχυρισμοί του συγγραφέα, ερευνητή κλπ είναι εξόφθαλμα προκλητικοί και υβριστικοί π.χ, αν προβεί σε επιδοκιμασία των εγκλημάτων του ναζισμού με υβριστικό μάλιστα λόγο ή οι θέσεις του προκαλέσουν αλυσιδωτές αντιδράσεις φανατισμού στη κοινωνία;

Υπό το καθεστώς πάντως του προηγούμενου νόμου 927/1979 η υπ.αρ.3/2010 απόφαση της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου, η οποία εκδόθηκε κατόπιν ασκήσεως αιτήσεως αναιρέσεως υπέρ του νόμου που άσκησε ο Εισαγγελέας περιέλαβε στο σκεπτικό της ότι :

«Οι απαιτήσεις μιας δημοκρατικής κοινωνίας είναι ο πλουραλισμός και η ανεκτικότητα, στα πλαίσια δε αυτά οι δημοκρατικές κοινωνίες ανέχονται και αντιδημοκρατικές αντιλήψεις, οι οποίες μπορεί να εκφραστούν καθ' οιονδήποτε τρόπο.»

Η υπόθεση Ρίχτερ αποτελεί απόδειξη για τις αρνητικές συνέπειες που μπορεί να προκύψουν από την εφαρμογή του άρθρου 2 του ν. 4285/2014 για την διανοητική ελευθερία εν γένει και εξ αφορμής της πληθαίνουν οι φωνές-και ορθώς- για την άμεση κατάργησή του ή την τροποποίησή του ώστε να προστατεύεται ρητώς η ελευθερία της επιστημονικής έρευνας και της τέχνης. Μια δίκη άλλωστε για την δημόσια επιδοκιμασία ή άρνηση των εγκλημάτων πολέμου, γενοκτονίας κλπ όπως προβλέπεται από το παραπάνω άρθρο δεν θα είναι δύσκολο να καταλήξει σε μια δίκη για την ελευθερία της γνώμης ακόμη και αν όλοι οι παράγοντες της διαδικασίας έχουν τις καλύτερες προθέσεις.

Η παραχώρηση παραλίας στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο - πρόσφατες Νομολογιακές εξελίξεις

(με αφορμή την απόφαση του ΔΕΕ της 14ης Ιουλίου 2016 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις
Promoimpresa Srl, C 458/14 και *Mario Melis*, C 67/15)

του Βασιλείου Θεοφιλίδη
Διδάκτορος Νομικής Παν/μίου Σορβόνης

Στις 14 Ιουλίου 2016, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) είχε την ευκαιρία, για πρώτη φορά στην ιστορία του, να εκδώσει μια πολύ σημαντική απόφαση¹ επί του ζητήματος της «παραχωρήσεως» εκμεταλλεύσεως παραλιακών, παραλιμνίων και παραποταμίων εκτάσεων, προσεγγίζοντας πολλά ενδιαφέροντα νομικά ζητήματα. Η απόφαση αυτή δίνει απαντήσεις σε προδικαστικά ερωτήματα τεθέντα από τα περιφερειακά διοικητικά δικαστήρια της Λομβαρδίας και της Σαρδηνίας (*Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia* και *Tribunale amministrativo regionale per la Sardegna*), με αφορμή τις αιτήσεις ακυρώσεως παραχωρησιούχων εκμεταλλεύσεως κατά των πράξεων των δήμων που αρνούνταν να τους ανανεώσουν τις συμβάσεις παραχωρήσεως.

Οι παραχωρησιούχοι στήριζαν τις αξιώσεις τους για αυτοδίκαιη ανανέωση των συμβάσεών τους επί της ιταλικής πράξης νομοθετικού περιεχομένου (πνπ ή στα ιταλικά *decreto-legge*) 194/2009, η οποία παρέτεινε τη διάρκεια των υφιστάμενων (κατά την έναρξη ισχύος της) παραχωρήσεων που λήγουν το αργότερο την 31η Δεκεμβρίου 2015 (μάλιστα, η ως άνω πνπ τροποποιήθηκε από την πνπ 179/2012, η οποία παρέτεινε τη διάρκεια των υφισταμένων παραχωρήσεων έως την 31η Δεκεμβρίου 2020). Αντιθέτως, οι αρνούμενοι την παράταση δήμοι – τελούντες και «υπό τη δαμόκλειο σπάθη» των προειδοποιητικών επιστολών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής² προς την Ιταλική Δημοκρατία – στηρίζονταν στο άρθρο 12 της περίφημης «οδηγίας Bolkestein»³, κατά το οποίο, σε περίπτωση που ο

1. Η απόφαση αυτή αναμενόταν εδώ και χρόνια, αν λάβει κανείς υπόψιν του τα όσα λίαν ενδιαφέροντα διαλαμβάνονται στο από 12/08/2015 άρθρο της Sara STEFANINI, *Μάχη της Παραλίας – Οι Ιταλοί ιδιοκτήτες μικρών επιχειρήσεων φοβούνται ότι θα χάσουν, αν οι Βρυξέλλες προχωρήσουν (Battle of the Beach - Italy's small business owners fear losing out, if Brussels gets its way*, <http://www.politico.eu/article/bolkestein-italy-beach-concessions-commission-forde-dei-marmi-lerici/>). Οι ιταλοί παραχωρησιούχοι εκμεταλλεύσεως παραλιών κατέχουν τα σχετικά δικαιώματα εδώ και 4-5 γενιές, από τότε που το Ιταλικό Κράτος είχε παραχωρήσει στους βετεράνους του Α' Παγκοσμίου Πολέμου (!) δικαιώματα αλιείας και πρόκειται για μικρομεσαίες οικογενειακές ως επί το πλείστον επιχειρήσεις (γύρω στις 30.000), οι οποίες κινδυνεύουν άμεσα με κλείσιμο, επειδή φοβούνται ότι οι τράπεζες δεν θα τους χορηγούν πλέον δάνεια...

2. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κοινοποίησε προειδοποιητική επιστολή στην Ιταλική Δημοκρατία στις 2 Φεβρουαρίου 2009, για το ότι το άρθρο 37 του ιταλικού κώδικα ναυσιπλοΐας (*Codice della Navigazione*) αντέβαινε στο άρθρο 49 ΣΛΕΕ, καθόσον προέβλεπε δικαίωμα προτιμίας υπέρ του απερχόμενου παραχωρησιούχου στο πλαίσιο της διαδικασίας αναθέσεως των παραχωρήσεων κοινόχρηστων παραθαλάσσιων εκτάσεων. Κατόπιν τούτου, ο Ιταλός νομοθέτης συμμορφώθηκε και κατήργησε το ως άνω δικαίωμα προτιμίας. Όμως, εν συνεχεία, ο Ιταλός νομοθέτης κατέστησε δυνατή την αυτοδίκαιη ανανέωση των παραχωρήσεων ανά εξαετία, γεγονός που οδήγησε την Επιτροπή να κοινοποιήσει στην Ιταλική Δημοκρατία συμπληρωματική προειδοποιητική επιστολή της 5ης Μαΐου 2010, στην οποία η Επιτροπή εκτίμησε ότι η δυνατότητα αυτοδικαίας ανανέωσης των παραχωρήσεων αντέβαινε στο άρθρο 12 της οδηγίας 2006/123, καθώς και στο άρθρο 49 ΣΛΕΕ. Κατόπιν της αποφάσεως του Ιταλού νομοθέτη να συμμορφωθεί εκ νέου και να καταργήσει την αυτοδίκαιη ανανέωση των συμβάσεων παραχωρήσεως, η Επιτροπή αποφάσισε στις 27 Φεβρουαρίου 2012 να περατώσει τη διαδικασία λόγω παραβάσεως που είχε κινήσει κατά της Ιταλικής Δημοκρατίας.

3. ΟΔΗΓΙΑ 2006/123/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 12ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά, ΕΕΕΕ L 376/36 της 27.12.2006. Η οδηγία αυτή είχε μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο της Ιταλίας με το άρθρο 16 του νομοθετικού διατάγματος (*decreto legislativo*) 59, της 26ης Μαρτίου 2010. Η συγκεκριμένη οδηγία έχει ονομαστεί «*Οδηγία Bolkestein*», γιατί στην υιοθέτησή της πρωτοστάτησε ο Ολλανδός Frits BOLKESTEIN, (τέως) Επίτροπος για την Εσωτερική Αγορά. Η οδηγία αυτή έχει επίσης περάσει στο εσωτερικό ελληνικό δίκαιο με τον Νόμο 3844/2010 (ΦΕΚ 63/Α/3-5-2010), «για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2006/123 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά και άλλες διατάξεις».

αριθμός των διαθέσιμων αδειών για συγκεκριμένη δραστηριότητα είναι περιορισμένος, λόγω της σπανιότητας των διαθέσιμων φυσικών πόρων ή τεχνικών δυνατοτήτων, τα κράτη μέλη εφαρμόζουν διαδικασία επιλογής μεταξύ των δυνητικών υποψηφίων, η οποία προβλέπει όλες τις εγγυήσεις αμεροληψίας και διαφάνειας, και ιδίως την κατάλληλη δημοσιοποίηση της έναρξης, της διεξαγωγής της και της ολοκλήρωσης της διαδικασίας.

Ας εξετάσουμε λοιπόν ποια είναι τα νομικά θέματα που επέλυσε το ΔΕΕ με την ως άνω απόφασή του:

1) Καταρχάς, σημαντικό νομικό ζήτημα αποτελούσε ο **νομικός χαρακτηρισμός** των «συμβάσεων παραχωρήσεως» εκμεταλλεύσεως παραλιακών, παραλιμνίων κλπ. εκτάσεων. Ήσαν αυτές πράγματι συμβάσεις **παραχωρήσεως (concession)** διεπόμενες από το ευρωπαϊκό δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων και συγκεκριμένα την οδηγία 2014/23⁴ περί των συμβάσεων παραχωρήσεως; Ή μήπως δεν επρόκειτο για συμβάσεις παραχωρήσεως, αλλά απλώς για οικονομικές δραστηριότητες επί κοινοχρήστων εκτάσεων, οι οποίες (δραστηριότητες) απαιτούν διοικητική άδεια, διεπόμενη από την οδηγία Bolkestein και όχι την οδηγία 2014/23; Τα ζητήματα περιπλέκονται ακόμη περισσότερο, αν λάβει κανείς

υπόψιν το ένα από τα τεθέντα προδικαστικά ερωτήματα, αν δηλ. οι αρχές της ελευθερίας εγκαταστάσεως, της απαγορεύσεως των διακρίσεων και της προστασίας του ανταγωνισμού (βλ. άρθρα 49, 56 και 106 ΣΛΕΕ) αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία, κατόπιν διαδοχικών νομοθετικών παρεμβάσεων, προβλέπει την κατ' επανάληψη μετάθεση της ημερομηνίας λήξεως των συμβάσεων παραχωρήσεως παραθαλασσίων κοινοχρήστων εκτάσεων προς οικονομική εκμετάλλευση.

Πρέπει να σημειωθεί, εδώ ότι οι έννοιες «παραχώρηση» και «άδεια» είναι έννοιες του ενωσιακού δικαίου που επιδέχονται αυτόνομη ερμηνεία (autonomous interpretation) από το ΔΕΕ, δηλ. το Δικαστήριο αυτό δεν δεσμεύεται από τους χαρακτηρισμούς του εσωτερικού δικαίου των Κρατών-μελών. Είναι λίαν χαρακτηριστικό το γεγονός ότι ο όρος «παραχώρηση» εκμετάλλευσης παραλιακών και λοιπών εκτάσεων χρησιμοποιείται όχι μόνον στο ιταλικό δίκαιο (*concessione*⁶), αλλά και στο ελληνικό⁷, το γαλλικό (*concession de plage*⁸) και το ισπανικό δίκαιο (*concesión*⁹).

Επί του ως άνω ζητήματος του νομικού χαρακτηρισμού, το ΔΕΕ θεωρεί ότι η «παραχώρηση» εκμεταλλεύσεως παραλιακής/παραλιμνίου εκτάσεως δεν είναι παραχώρηση υπαγόμενη στο ευρωπαϊκό

4. ΟΔΗΓΙΑ 2014/23/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης, ΕΕΕΕ L 94/1 της 28.3.2014. Η οδηγία αυτή, τώρα που συντάσσεται αυτή η μελέτη μας (Ιούλιος 2016), έχει κατατεθεί προς συζήτηση στη Βουλή των Ελλήνων και αναμένεται να ψηφισθεί το σχετικό νομοσχέδιο, προκειμένου να καταστεί η εν λόγω οδηγία εσωτερικό μας δίκαιο.

5. Για την αυτόνομη ερμηνεία των εννοιών του ενωσιακού δικαίου στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, βλ. αποφάσεις του ΔΕΕ της 15/01/1998, C-44/96, Mannesmann Anlagenbau Austria AG κ.λπ. κατά Strohal Rotationsdruck GesmbH, σκ. 20-21' της 12ης Δεκεμβρίου 2002, C-470/99, Universale-Bau, Συλλογή 2002, σ. I-11617, σκέψεις 51 έως 53' της 27ης Φεβρουαρίου 2003, C-373/00, Adolf Truley GmbH κατά Bestattung Wien GmbH, σκ. 35' της 15ης Μαΐου 2003, C-214/00, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλογή 2003, σ. I-4667, σκέψεις 52 και 53' της 16ης Οκτωβρίου 2003, C-283/00, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλογή 2003, σ. I-11697, σκέψη 69 και της 13/01/2005, C-84/03, Επιτροπή κατά Ισπανίας, σκ. 27. Βλ. επίσης και το σημ. 57 των από 11/07/2002 προτάσεων του Γενικού Εισαγγελέα Alber στην υπόθεση C-18/01 Arkkitehtuuritoimisto Riitta Korhonen Oy κ.λπ. κατά Varkauden Taitotalo Oy.

6. Βλ. τα άρθρα 36 και 37 του Ιταλικού Κώδικος Ναυσιπλοΐας (*Codice della Navigazione*, ο οποίος είναι ανηρτημένος στον ιστότοπο http://www.normattiva.it/static/codici_navig.html).

7. Βλ. άρθρο 13 του Ν. 2971/2001 (ΦΕΚ Α' 285) «Αιγιαλός, παραλία και άλλες διατάξεις» και την πιο πρόσφατη υπ' αριθμ. ΔΔΠ0005159/586Β ΕΞ 2015/7.4.2015 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης με τίτλο «Απευθείας παραχώρηση, με αντάλλαγμα, του δικαιώματος απλής χρήσης αιγιαλού, παραλίας, όχθης και παράχθιας ζώνης μεγάλων λιμνών και πλεύσιμων ποταμών, στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) Α' Βαθμού» (Β' 578). Μάλιστα, το άρθρο 56 του Ν. 4384/2016 (ΦΕΚ Α 78/26.4.2016) παρέτεινε την ισχύ της ως άνω υπουργικής αποφάσεως έως 30/04/2017. Όμως, το άρθρο αυτό ορίζει ρητώς ότι συμβάσεις παραχώρησης του δικαιώματος χρήσης σε τρίτους που έληξαν ή λήγουν έως τις 30/04/2016 δεν παρατείνονται. Επομένως, ο νόμος αυτός είναι στο πνεύμα της εδώ σχολιαζόμενης αποφάσεως.

8. Βλ. άρθρο L2124-4 και R2124-13 έως R2124-20 του *Code général de la propriété des personnes publiques* (=Γενικού Κώδικα ιδιοκτησίας των δημοσίων νομικών προσώπων, ο οποίος κώδικας είναι ανηρτημένος στον επίσημο ιστοχώρο γαλλικού δικαίου www.legifrance.gouv.fr) και την από 20/01/2012 εγκύκλιο (circulaire) του Υπουργείου Οικολογίας, Βιωσίμου Αναπτύξεως, Μεταφορών και Στεγάσεως (Ministère de l'écologie, du développement, du transport et du logement) περί της βιωσίμου και ολοκληρωμένης διαχειρίσεως της δημοσίας ναυτικής φυσικής κτήσεως (*gestion durable et intégrée du domaine public maritime naturel*). Βλ. και <https://www.service-public.fr/professionnels-entreprises/vosdroits/F31678>.

9. Βλ. Ισπανικό Νόμο (*Ley*) υπ' αρ. 22 της 28/07/1988 περί ακτών (*de Costas*, δημοσιευθέντα στο Boletín Oficial del Estado 181 της 29/07/1988), όπως τροποποιήθηκε από τον Νόμο υπ' αρ. 2 της 29/05/2013 περί προστασίας και βιωσίμου χρήσεως των ακτών (*Ley de protección y uso sostenible del litoral y de modificación de la Ley 22/1988, de 28 de julio, de Costas*, δημοσιευθείς στο Boletín Oficial del Estado 129 της 30/05/2013, βλ. www.boe.es).

δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων (και ειδικότερα στην οδηγία 2014/23), αλλά πρόκειται για οικονομική δραστηριότητα απαιτούσα διοικητική άδεια, υπαγομένη στην Οδηγία Bolkestein. Πράγματι, δεν λογίζονται ως συμβάσεις παραχωρήσεως υπηρεσιών ορισμένες πράξεις, όπως οι εξουσιοδοτήσεις ή οι άδειες, ιδίως όταν ο οικονομικός φορέας είναι ελεύθερος να αποσυρθεί από την πραγματοποίηση έργων ή την παροχή υπηρεσιών. Σε αντίθεση προς τις πράξεις αυτές, οι συμβάσεις παραχωρήσεως προβλέπουν αμοιβαία δεσμευτικές υποχρεώσεις, δυνάμει των οποίων η εκτέλεση των εργασιών ή η παροχή των υπηρεσιών υπόκεινται σε συγκεκριμένες απαιτήσεις που καθορίζονται από την αναθέτουσα αρχή. Στην επίδικη διαφορά όμως δεν προκύπτει ότι οι «παραχωρησιούχοι» υποχρεούνταν να ασκούν δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών, η οποία να τους είχε ειδικά ανατεθεί από δημόσια αρχή και η οποία να υπέκειτο σε ειδικές απαιτήσεις που να είχαν καθοριστεί από την εν λόγω αρχή. Οι επίδικες πράξεις, στο πλαίσιο των κυρίων δικών, δεν έχουν ως αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών, που να έχουν καθοριστεί από την αναθέτουσα αρχή, αλλά αφορούν την άσκηση οικονομικών τουριστικοψυχαγωγικών δραστηριοτήτων εντός παραθαλάσσιας ζώνης, οι οποίες (δραστηριότητες) συνεπάγονται την αποκλειστική χρήση του κοινόχρηστου αυτού χώρου. Επομένως, οι επίμαχες στις κύριες δίκες συμβάσεις δεν αποτελούν συμβάσεις παραχωρήσεως υπηρεσιών κατά την έννοια των κανόνων δικαίου της Ένωσης περί δημοσίων συμβάσεων, αλλά δραστηριότητες υπαγόμενες σε σύστημα χορηγήσεως αδειάς διεπομένης από τα άρθρα 9 έως 13 της οδηγίας Bolkestein¹⁰.

Για την εφαρμογή των άρθρων 49, 56 και 106 της ΣΛΕΕ, το ΔΕΕ αξιώνει να έχουν οι επίδικες διαφορές διασυνοριακό χαρακτήρα. Τέτοιος διασυνοριακός χαρακτήρας εκρίθη ότι συνέτρεχε στην περίπτωση της «παραχωρήσεως» εκμεταλλεύσεως των ακτών της λιμνών Garda και Idro της Λομβαρδίας (στη Βόρειο Ιταλία)¹¹, επί τη βάσει των εξής γενικών κριτηρίων: α) της οικονομικής σημασίας της επίμαχης αναθέσεως, β) του τόπου εκτελέσεώς της ή ακόμη γ)

των τεχνικών χαρακτηριστικών της και δ) των ιδιαιζόντων χαρακτηριστικών της σχετικής αγοράς¹². Εμείς θα προσθέταμε ότι εν προκειμένω έπαιξε σημαντικό ρόλο και ο διαδημοτικός χαρακτήρας της υποθέσεως, καθότι παρέστη τόσο το διαδημοτικό νομικό πρόσωπο «*Consorzio dei comuni della Sponda Bresciana del Lago di Garda e del Lago di Idro*», όσο και η ίδια η περιφέρεια της Λομβαρδίας (*Regione Lombardia*). Αντιθέτως, στην περίπτωση της παραχωρήσεως των ακτών του Δήμου Loiri Porto San Paolo της Σαρδηνίας¹³, το ΔΕΕ εθεώρησε ότι η συγκεκριμένη υπόθεση δεν έχει διασυνοριακό χαρακτήρα, λόγω ελλείπων αποδείξεων, και επομένως τα άρθρα 49, 56 και 106 ΣΛΕΕ δεν τυγχάνουν εφαρμογής. Ας σημειωθεί εδώ, ότι στις δίκες ενώπιον του ΔΕΕ παρέστησαν μονάχα ο δήμος *Loiri Porto San Paolo* και η επαρχία *Provincia di Olbia Tempio*, όχι όμως η περιφέρεια Σαρδηνίας (*Regione Sardegna*). Η μη εφαρμογή των άρθρων 49, 56 και 106 ΣΛΕΕ δεν σημαίνει όμως ότι δεν εφαρμόζεται η οδηγία Bolkestein των υπηρεσιών!

2) Ένα άλλο λίαν ενδιαφέρον ζήτημα που ετέθη σε αυτήν την υπόθεση είναι η **δεδικαιολογημένη εμπιστοσύνη των «παραχωρησιούχων»**¹⁴, οι οποίοι - όπως προαναφέρθη - εστήριξαν τις αξιώσεις των για παράταση των υφισταμένων συμβάσεων «παραχωρήσεως» στην εθνική ιταλική νομοθεσία και ειδικότερα στις ιταλικές πνπ 194/2009 και 179/2012.

Η Ιταλική Κυβέρνηση μάλιστα δικαιολόγησε τη νομοθετική πρόβλεψη διαδοχικών παρατάσεων των υφισταμένων συμβάσεων παραχωρήσεως, προκειμένου οι παραχωρησιούχοι να αποσβέσουν τα κόστη των επενδύσεών τους¹⁵. Αυτόν τον ισχυρισμό, όμως, τον απορρίπτει το ΔΕΕ, σημειώνοντας ότι, ναι μεν τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν υπόψη, κατά τη θέσπιση των κανόνων για τη διαδικασία επιλογής, επιτακτικούς λόγους δημόσιου συμφέροντος (κατά το άρθρο 12§3 της Οδηγίας Bolkestein), αλλά αυτοί οι λόγοι επιτρέπεται να συνεκτιμηθούν μόνο κατά τη θέσπιση των κανόνων για τη διαδικασία επιλογής μεταξύ των δυνητικών υποψηφίων και υπό την επιφύλαξη της σπανιότητας των διαθέσιμων φυσικών

10. Βλ. τα σημεία 61-68 των από 25/02/2016 προτάσεων του Γενικού Εισαγγελέα MACIEJ SZPUNAR, την αιτιολογική σκέψη 14 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχωρήσεως και τις σκέψεις 37-48 της εδώ σχολιαζομένης αποφάσεως.

11. Εν προσκειμένω, στην πρώτη συνεκδικασθείσα υπόθεση C-458/14 *Promoimpresa S.r.l.*

12. Αυτά τα κριτήρια συνάγονται από τη νομολογία *Belgacom* (C-221/12) της 14ης Νοεμβρίου 2013, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και *UNIS και Beaudout Père et Fils* (C-25/14 και C-26/14) της 17ης Δεκεμβρίου 2015, σκέψη 30.

13. Εν προσκειμένω, στη δεύτερη συνεκδικασθείσα υπόθεση C-67/15 *Mario Melis κλπ.*

14. Βλ. σκέψεις 52-57 της σχολιαζομένης αποφάσεως καθώς και τα σημεία 86-100 των προτάσεων του Γενικού Εισαγγελέα MACIEJ SZPUNAR.

15. Βλ. σκ. 71 της εδώ σχολιαζομένης αποφάσεως. Η Ιταλική Κυβέρνηση επικαλέσθηκε μάλιστα τις αποφάσεις της 17ης Ιουλίου 2008, *ASM Brescia*, C-347/06, σκέψη 64, και της 14ης Νοεμβρίου 2013, *Belgacom*, C-221/12, EU:C:2013:736, σκέψη 38. Αντικρούσθηκε όμως από το ΔΕΕ (σκ. 72) με το επιχειρήμα ότι στις επικαλούμενες υπ' αυτής αποφάσεις οι παραχωρησιούχοι είχαν ήδη από το 1984 συνάψει τις συμβάσεις τους και επομένως δεν υπήρχε βέβαιο διασυνοριακό ενδιαφέρον των υποθέσεών τους.

πόρων (όπως είναι πράγματι, στην επίδικη υπόθεση, οι ακτές) και επομένως υπό την επιφύλαξη του περιορισμένου αριθμού διαθέσιμων αδειών.

Η δεδικοιολογημένη εμπιστοσύνη των «παραχωρησιούχων» επομένως υποχωρεί απέναντι στην επιτασσομένη, από το άρθρο 12 της Οδηγίας Bolkestein, μη παράταση της διάρκειας της ήδη ληξασών «συμβάσεων παραχωρήσεως» και συνακόλουθα απέναντι στην επιβεβλημένη διαγωνιστική διαδικασία και δεν μπορεί να στηριχθεί καθόλου στην εθνική νομοθεσία που παρέτεινε την διάρκεια των συμβάσεων παραχωρήσεως, ενόψει μάλιστα και της αρχής της υπεροχής του παραγώγου ενωσιακού δικαίου έναντι του εθνικού εσωτερικού δικαίου. Μάλιστα, ο Γενικός Εισαγγελέας MACIEJ SZPUNAR (στα σημεία 87-88 των προτάσεων του) σημειώνει - με λεπτή ειρωνεία, κατά τη γνώμη μας - ότι τα συμφέροντα των παραχωρησιούχων ελήφθησαν ήδη υπόψιν από τον νομοθέτη της Ένωσης, στο μέτρο που κατά το άρθρο 12§2 της οδηγίας Bolkestein, όταν ο αριθμός των αδειών είναι περιορισμένος λόγω της σπανιότητας των διαθέσιμων φυσικών πόρων, οι εν λόγω άδειες χορηγούνται για ενδεδειγμένη χρονική περίοδο. Η χρονική περίοδος ισχύος της άδειας θα πρέπει λοιπόν να ορίζεται κατά τρόπον ώστε να μην περιορίζει και να μην εμποδίζει τον ελεύθερο ανταγωνισμό πέραν του αναγκαίου για να εξασφαλιστεί η απόσβεση των επενδύσεων και η εύλογη απόδοση των επενδυθέντων κεφαλαίων.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ: Η σχολιαζόμενη απόφαση του ΔΕΕ έχει πολύ μεγάλη σημασία για το ελληνικό δίκαιο των παραχωρήσεων εκμεταλλεύσεως παραλιακών και λοιπών εκτάσεων. Ναι μεν στο Ελληνικό Δίκαιο προβλέπονται ρυθμίσεις ως επί το πλείστον για τις παραχωρήσεις των ακτών από το Ελληνικό Δημόσιο στους Δήμους, όμως η απόφαση του ΔΕΕ θα επηρεάσει καθοριστικά και τις υπο-παραχωρήσεις παραλιών (γαλλ. sous-traitances ή sous-traités de concession) από τους Δήμους σε ιδιωτικούς φορείς. Πιστεύουμε ότι, είτε χαρακτηρίσει κανείς ως

παραχώρηση είτε ως δραστηριότητα βάσει αδειας διεπομένης από την οδηγία Bolkestein, οι αρχές του ευρωπαϊκού δικαίου του ανταγωνισμού τυγχάνουν εφαρμοστέες. Οι ίδιες αρχές τυγχάνουν εφαρμοστέες είτε η διαφορά έχει διασυνοριακό χαρακτήρα (οπότε τυγχάνουν εφαρμοστέα τα άρθρα 49, 56 και 106 της ΣΛΕΕ) είτε όχι (οπότε εφαρμόζεται η οδηγία Bolkestein). Θεωρούμε ότι η πρόσφατη θεμελιώδης απόφαση της επταμελούς συνθέσεως του Ελληνικού Συμβουλίου της Επικρατείας υπ' αριθμ. 3944/2015, κατά την οποία η συλλήβδην παραχώρηση με την προσβαλλόμενη κοινή υπουργική απόφαση¹⁶ του συνόλου των αιγιαλών της χώρας στους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ βρίσκεται εκτός των ορίων της εξουσιοδοτήσεως της παρ. 5 του άρθρου 13 του ν. 2971/2001, έχει τριπλό νομικό έρεισμα : α) ρητώς στηρίζεται στο εθνικό συνταγματικό δίκαιο¹⁷, β) ρητώς στηρίζεται στο εθνικό¹⁸, διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο περιβάλλοντος¹⁹, που κάνει λόγο για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παρακτίων ζωνών και γ) σιωπηρώς στο ευρωπαϊκό δίκαιο του ανταγωνισμού, καθότι η απόφαση αυτή απορρίπτει την απευθείας συλλήβδην ανάθεση όλων των ακτών της Χώρας στους Δήμους, αλλά κάθε ακτή θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ad hoc, μέσα από τη στάθμιση των περιβαλλοντικών, οικονομικών και λοιπών παραμέτρων. Η παραχώρηση εκμεταλλεύσεως παραλιακής κλπ. ζώνης θέτει δύσκολα και λεπτά νομικά ζητήματα πολυεπίπεδης εξισορροπήσεως της προστασίας του παρακτίου περιβάλλοντος, του σεβασμού του δικαίου του ανταγωνισμού και της δεδικοιολογημένης εμπιστοσύνης των επιχειρηματιών, αλλά και θέματα προστασίας της ζωής, της υγείας και εν γένει της προσωπικότητας των λουομένων, οι οποίοι εξακολουθούν να βρίσκονται ενώπιον του εκβιαστικού διλήμματος, αν θα απολαμβάνουν σχετικώς καθαρές, οργανωμένες και ασφαλείς παραλίες, αλλά με αδρό τίμημα ή αν θα μπορούν να κάνουν μπάνιο δωρεάν, αλλά δυστυχώς σε μολυσμένες θάλασσες, εκτιθέμενοι σε πολλούς κινδύνους που απειλούν τη ζωή και την υγεία τους...

16. Πρόκειται για την υπ' αριθμ. 1038460/2439/Β0010/15.4.2009 (ΦΕΚ Β' 792/29.4.2009) απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Οικονομίας και Οικονομικών.

17. Άρθρο 43 § 2 εδ. β' του Ελληνικού Συντάγματος.

18. Άρθρο 24 του Ελληνικού Συντάγματος.

19. Πρόκειται για το **Πρωτόκολλο για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών της Μεσογείου**, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της διεθνούς σύμβασης για την προστασία του θαλασσιού περιβάλλοντος και των παρακτίων περιοχών της Μεσογείου, δηλ. της διεθνούς σύμβασης της Βαρκελώνης, όπως έχει πλέον μετονομασθεί, (η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 855/1978, Α' 235, ενώ σε αυτήν έχουν προσχωρήσει και οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες, δυνάμει της υπ' αριθμ. 77/585/ΕΟΚ απόφασης του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, L240) και αποτελεί μέρος του ενωσιακού δικαίου (ΣτΕ 3977/2010, 2752/2013, απόφαση του ΔΕΚ της 7.10.2004 Επιτροπή κατά Γαλλίας C - 239/03, για την προστασία της λίμνης Berre). Το πρωτόκολλο αυτό υπογράφηκε στη Μαδρίτη την 21.1.2008, με ισχύ από 4.3. 2011, και σε αυτό προσεχώρησε η Ευρωπαϊκή Ένωση με την υπ' αριθμ. 2009/89/ΕΚ απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ- 28Η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

Αυτό το ΟΧΙ τιμήστε σήμερα και να τιμάτε πάντα !!!

47

ΟΧΙ : Όπως είδα στα λεξικά, το νεοελληνικό «όχι» προέρχεται από το αρχαίο «οὐκ» όταν μονιμοποιήθηκε η δασυνόμενη μορφή «ούχ(ι)» - πχ: " οὐκ αν λάβοις παρά του μη έχοντος" = "δεν μπορείς να πάρεις από αυτόν που δεν έχει", είτε ο κυνικός φιλόσοφος Μένιππος στο Χάροντα, επειδή δεν είχε να δώσει τον οβολό του για να περάσει τον Αχέροντα ποταμό, (βλ. Νεκρικούς διαλόγους Λουκιανού).

Επομένως το οὐκ/ούχ(ι)/όχι είναι ένα emphaticό ΔΕΝ , π.χ: Δεν έχει άλλο ;) τέλος !!!!

ΝΑΙ: πρόκειται για επίρρημα, με αβέβαιη ετυμολογία, παρότι απαντάται και στα λατινικά ως nae. Ομοίως το συναντάμε στον Όμηρο (π.χ Ιλιάδα Α, 286), σε εκφράσεις όπως : " ναί δη ταύτά γε πάντα", ή σε όρκους: " ναί μα τότε σκήπρον " (Ιλ. Α 254). Αργότερα στην Αττική διάλεκτο απαντάται μεμονωμένα ως επί αποκρίσεων (π.χ: Αισχ. Πέρσ.738) έχοντας την έννοια της συγκατάβασης / συμφωνίας, αλλά με όρους, όχι πλήρους παραδόσεως !!!

* Σε κάθε περίπτωση, με αφορμή την σημερινή ιστορική ημέρα μνήμης της 28ης Οκτ. 1940, όπως προκύπτει από τις πηγές (έγγραφα/ημερολόγια), το καθεστώς Ι. Μεταξά, ήρθε σε προγενέστερες επαφές με τις δυνάμεις της τότε "Νέας Τάξης", λόγω ιδεολογικής συγγένειας, στα πλαίσια ουδετερότητας, ή μικρών παραχωρήσεων υπέρ τους και αποφυγή καταστροφής της Ελλάδας.

-Του ζητήθηκαν όμως παραχωρήσεις για τις οποίες ο Ι.Μ, στο ημερολόγιό του (εκδ. Ίκαρος 1960), παραδέχεται ότι "η παμπηφία της κοινής γνώμης του Έθνους, ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΘΑ ΑΠΟΔΕΧΕΤΟ, τους όρους του άξονα".

-Το "Alors, c'est la guerre = επομένως πόλεμος στα γαλλικά, που οι εφημερίδες το πρωί της 28ης Οκτωβρίου 1940 αποτύπωσαν δημοσιογραφικά ως ΟΧΙ (δηλ. ΔΕΝ θα περάσετε) " στις δυνάμεις της "Νέας Τάξης", δεν ήταν παρά ένας μονόδρομος, ο οποίος είχε προ-αποφασιστεί από τον Ελληνικό λαό και που ο Ι.Μεταξάς (έστω και εκών άκων αν θέλετε), ως οξυδερκής, είχε αντιληφθεί και γι' αυτό διατύπωσε με την παραπάνω φράση στα διπλωματικά γαλλικά, τη θέση του έθνους προς τον Γκράτσι.

Στην πορεία αυτή , - ουσιαστικά μονόδρομο - , ήταν απλά θέμα χρόνου η είσοδος και η μάχη, που σε κάθε περίπτωση υλοποίησε ο Ελληνικός λαός.

(Μην ξεχνάμε πως ο Ι.Μ απεβίωσε την 29.1.1941 και δεν θα μπορούσε να επηρεάσει την κοινή γνώμη που την συγκεκριμένη στιγμή, είχε ορμή, αλλά και ενότητα , για την περαιτέρω πορεία του αγώνα).

Δημ. Σταθακόπουλου

Δρα Κοινωνιολογίας της ιστορίας Παντείου πανεπ.

Δικηγόρου παρ'Αρείω Πάγω

Μουσικολόγου

*Κλείνοντας, το κατ'εμέ σύγχρονο ηθικό δίδαγμα: Οι παλαιοί είχαν πολλές παθογένειες, διχόνοιες, και δοσιλογισμούς, αλλά όπως έλεγε ο Γιάννης Μακρυγιάννης, πάντα υπήρχε μαγιά με "κάκαλα" που έσωζε την τιμή και την ζωή των πολλών.

- Οι σημερινοί, έχουμε όλες τις παθογένειες των παλαιών, αλλά φαίνεται να μας λείπουν τα "κάκαλα" και το σθένος.

Ερωτάται λοιπόν :

- Σθένος ν' αδράξουμε ο καθένας μας και όλοι μαζί τη ζωή που μας αξίζει και μας στερούν φαινόμενα νεοΕιδωλολατρίας ανθρώπων , ολοκληρωτισμών και θέσφατων οικονομικών αξιακών κωδίκων, που στ' όνομα της ευδαιμονίας, φέρνουν μόνον δυστυχία , έχουμε ;

Δεν ξέρω για άλλους, αλλά εγώ έλεγα και λέω ΟΧΙ και Πάντα ΟΧΙ στα ολοκληρωτικά, απαξιοτικά, νεοΕιδωλολατρικά φαινόμενα , απ' όπου και εάν προέρχονται .

Αυτό το ΟΧΙ τιμήστε σήμερα και να τιμάτε πάντα !!!

Παρότι θα'ρθει μιά στιγμή που στη ζωή μας θα πρέπει να επιλέξουμε ανάμεσα στο μεγάλο ΝΑΙ , ή το μεγάλο ΟΧΙ, όπως γράφει ο Κ.Καβάφης:

"Σε μερικούς ανθρώπους έρχεται μια μέρα που πρέπει το μεγάλο Ναι ή το μεγάλο το Όχι να πούνε. Φανερώνεται αμέσως όποιος τόχει έτοιμο μέσα του το Ναι, και λέγοντάς το πέρα πηγαίνει στην τιμή και στην πεποίθησί του. Ο αρνηθείς δεν μετανοιώνει. Αν ρωτιούνταν πάλι, όχι θα ξαναέλεγε. Κι όμως τον καταβάλλει εκείνο τ' όχι — το σωστό — εις όλην την ζωή του"

* Παίρνοντας αφορμή και αξιοποιώντας το συγκεκριμένο στίχο του Δάντη: " che fece per viltà il gran rifiuto (= που, από δειλία, έκανε τη μεγάλη άρνηση), ο Κ.Καβάφης, αφού «αποκρύβει» με τελείες ....., το «per viltà» (=από δειλία), φαίνεται πως αναπλάθει το περιεχόμενο του στίχου, δίνοντας δικές του προεκτάσεις, αποπνέοντας τη θλίψη ενός ανθρώπου που νιώθει να "συγκρούεται" με τη συμβατική ζωή, συνειδητοποιώντας τη δειλία του , όπου για να συγκρουστεί μ'αυτήν , πρέπει ν' απεξαρτηθεί από την καταπίεσή της, δημιουργώντας έτσι άλλον έναν γρίφο αυτογνωσίας , με αναζήτητη επίλυση, τόσο για εκείνον, όσο και για όλους εμάς τους διαχρονικούς αναγνώστες.

ΠΡΟΒΕΝΤΖΑ του Ηλία Τζιτζικάκη Εκδόσεις Πηγή

Η υπόθεση

Το Καλοκαίρι πλησιάζει στο τέλος του όταν ο Άρης Μαρκάκης φτάνει στα Κύθηρα, με την αποστολή να τιμωρήσει τους υπεύθυνους μιας ανεξιχνίαστης δολοφονίας. Κυνηγημένος από τα φαντάσματα της προηγούμενης ζωής του και εγκλωβισμένος στις υπαρξιακές του αναζητήσεις για το Χρόνο και το Θάνατο, έχει αποφασίσει ότι αυτή θα είναι η τελευταία του δουλειά.

Στο παράξενο αυτό νησί όπου κυριαρχεί η «Προβέντζα», το μαύρο σύννεφο της ομίχλης που φέρνει μαζί του ο δυτικός άνεμος, συναντά τη Μάρθα, μια ξεχωριστή γυναίκα με σκοτεινό παρελθόν. Η σχέση που θα αναπτυχθεί ανάμεσά τους μοιάζει ικανή να ανατρέψει τα πάντα...

Η ομορφιά της Ζωής και η δύναμη του Έρωτα μάχονται ενάντια στο Χρόνο που κυλά αμείλικτος και το Θάνατο που караδοκεί παντού, σ' έναν φαινομενικά μάταιο αγώνα με φόντο τα γκριζα πέπλα της Προβέντζας.

Βιογραφικό συγγραφέα

Ο Ηλίας Τζιτζικάκης γεννήθηκε στην Αθήνα και μεγάλωσε στον Πειραιά. Σπούδασε νομικά και δημοσιογραφία και σήμερα εργάζεται ως δικηγόρος στον Πειραιά. Η «ΠΡΟΒΕΝΤΖΑ» είναι το δεύτερο μυθιστόρημά του. Το πρώτο με τίτλο «Η ΣΙΩΠΗ ΠΟΥ ΕΡΧΕΤΑΙ», εκδόθηκε τον Φεβρουάριο του 2014.

Κριτικές ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΡΑΪΛΑΣ

“...Ο Άρης Μαρκάκης έγινε συνοδοιπόρος στο τρίτο μου ταξίδι στα Κύθηρα. Το πρώτο φευγιά το μοιράστηκα με τον Κλέωνα, τον αξιαγάπητο ταμιά της Εμποροπιστωτικής Τράπεζας, ενώ στο δεύτερο συνταξιδιώτης υπήρξε ο σεβάσμιος Σπύρος, αμέσως μετά τον επαναπατρισμό του. Στην τελευταία απόδραση όμως για το Ταίριγο στάθηκα πραγματικά τυχερός. Ο πλάστης του Άρη είναι φίλος οπότε πραγματικά με φρόντισε! Σε όλη τη διάρκεια του ταξιδιού τον είχα απέναντί μου να διαβάζει την «Προβέντζα» από το συνεχές τικτακ ενός εκκρεμούς. Ο Χρόνος μάλλον απασχολεί τον φίλο μου -πολλές φορές αγχώθηκα ακούγοντας αυτή τη λέξη στην διάρκεια της αφήγησης.

Το νησί... α το νησί είναι υπέροχο! Το σεργιάνισα με τον Άρη από άκρη σε άκρη. Βοήθησε πολύ και ο καιρός, φθινόπωρο όπως τώρα. Ευνοϊκή συγκυρία η εποχική ταύτιση για να σκεπαστείς από την δράση. Μαζί με τον ήρωα αντίκρισα τα χωριά, τις θάλασσες και τους γκρεμούς όπως ορθώνονται μέσα στην πυκνή νυχτερινή υγρή ομίχλη. Παρέα μάς έκαψε τον λαϊμό το νυχτερινό κακό όνειρο αλλά και η βεβαιότητα της επιτυχίας (;) της τελευταίας αποστολής. Άτυχος όμως ο Άρης: πέρα από το βραχύβιο του μοναδικού Έρωτα της ζωής του, το «πακέτο» του τελευταίου συμβολαίου ήταν ο ίδιος. Η τάχα τυχερός;...”

ΜΑΡΙΑ ΜΑΡΚΟΥ

“...Και ξαφνικά τα Κύθηρα έγιναν η σκηνή ενός δράματος. Όλα τα στοιχεία θυμίζουν έντονα αρχαία τραγωδία. Η πλοκή του μύθου γεμάτη περιπέτεια -με την έννοια της μεταστροφής της τύχης των ηρώων - οδηγούν στην αναγνώριση (μετάβαση από την άγνοια στη γνώση). Ο συνδυασμός και των δύο, περιπέτειας και αναγνώρισης κάνουν την υπόθεση πιο δραματική. Οι ήρωες σαν της αρχαίας τραγωδίας

, δι' έλέου και φόβου οδηγούν τον αναγνώστη στην κάθαρση των τοιούτων παθημάτων.

Η “Προβέντζα” “! Ένα ταξίδι του μυαλού στα αναπάντητα και βασανιστικά ερωτήματα του ανθρώπου περί Ζωής και Θανάτου, στον Χρόνο που τρέχει και μόνο ο Έρωτας μπορεί να τον σταματήσει έστω για λίγο, για μια στιγμή. Να διαλύσει το πηχτό μαύρο σύννεφο και να οδηγήσει στο φως. Έστω για λίγο, για μια στιγμή, μια στιγμή που αξίζει όλα τα πάθη της Ζωής ακόμα και τον Θάνατο.

Ένα είναι σίγουρο, φίλε μου Ηλία, φέτος το καλοκαίρι θα αντικρίζω μ'άλλα μάτια το νησί απ'την απέναντι πλευρά! Καλές θάλασσες, λοιπόν!”

Για το BOOK TOUR, Διώνη Δημητριάδου “...Από την αρχή του βιβλίου του Ηλία Τζιτζικάκη σε χτυπάει στο πρόσωπο η προβέντζα, που έρχεται με την ξαφνική αλλαγή της έντασης του ανέμου να φέρει αυτά τα μαύρα σύννεφα πάνω από τη θάλασσα σαν ένα ακόμη υγρό στοιχείο, απειλητικό και δυσόϊκνο. Και προδιαγράφει με την παρουσία της την πορεία της πλοκής αλλά και την εναλλαγή των καταστάσεων. Όσο για τα συναισθήματα των προσώπων, αυτά λες και ακολουθούν τα ίχνη αυτής της ιδιόμορφης υγρασίας, τότε να φλέγονται από μια ζέστη που κολλάει πάνω τους σαν δεύτερο δέρμα και τότε να στεγνώνουν από την αιφνίδια αίσθηση του υγρού στοιχείου.

Η ιστορία εκτυλίσσεται στα Κύθηρα. Το καλοκαίρι έχει τελειώσει. Η αίσθηση του άδειου τοπίου, η εγκατάλειψη και η ερήμωση. Ίδανικό το σκηνικό για να εκτυλιχθεί η ιστορία. Έτσι, όταν θα φτάσει στο νησί ο Άρης Μαρκάκης, όλοι θα αναρωτώνται ποιος είναι και τι θέλει. Δεν είναι ο τόπος που τον τράβηξε, ούτε μια καθυστερημένη διάθεση για διακοπές. Ήρθε με συγκεκριμένο σκοπό, να επιτελέσει ένα έργο που ανέλαβε, το οποίο θα μας αποκαλύπτει βήμα βήμα. ...”

9ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
Η Δυναμική ενός καθιερωμένου δεσμού